

Magisteruppsats vid Företagsekonomiska institutionen
EKONOMI HÖGSKOLAN VID
LUND UNIVERSITET

Vt 2002

En studie av upplysningsplikten avseende bonusbaserade pensionsavtal

Handledare:
Michael Thorstensson

Författare:
Vesna Kvesic
Linda Nilsson

Sammanfattning

Uppsatsens titel: En studie av upplysningsplikten avseende bonusbaserade pensionsavtal

Seminariedatum: 14 juni 2002

Ämne/kurs: FEK 591 Magisterseminarium, 10p, Redovisning

Författare: Vesna Kvesic
Linda Nilsson

Handledare: Michael Thorstensson

Nyckelord: Pensionsavtal, Disclosure, Redovisningsrådet, Relevans och Tillförlitlighet

Syfte Syftet med uppsatsen är att utvärdera huruvida upplysningsplikt enligt Redovisningsrådets utkast till rekommendation ”Ersättningar till anställda” medför att tillräcklig *disclosure* angående bonusbaserade pensionsavtal uppnås.

Metod Uppsatsen har som utgångspunkt investerarens perspektiv och beslutsanvändbarhetssynsätt. Undersökningens ansats är framförallt normativ. Detta eftersom syftet är att utvärdera, vilket innebär att samtidigt som vi beskriver RRX uppmärksammar vi eventuella brister och kommer med förslag till hur användbarheten av informationen kan förbättras. Som metod för datainsamling har vi valt att använda dokumentstudie. Upplysningsplikten avseende bonusbaserade pensionsavtal har analyserats utifrån kvalitativa egenskaper som användbar information skall ha, relevans och tillförlitlighet.

Slutsatser Vår slutsats är att upplysningsplikt enligt Redovisningsrådets utkast till rekommendation kommer att medföra att tillräcklig *disclosure* avseende bonusbaserade pensionsavtal uppnås. Detta för att vår studie har påvisat att upplysningsplikt avseende bonusbaserade pensionsavtal medför att investeraren får användbar information om dessa avtal. Vi har konstaterat att information om pensionsavtal baserade på aktierelaterade ersättningar kommer att ha lägre grad av tillförlitlighet och relevans, än pensionsavtal baserade på förmånsbestämda planer. Dock menar vi att detta inte kommer att påverka huruvida tillräcklig *disclosure* uppnås eller ej.

Förord

Uppsatsarbetet har varit krävande, men samtidigt mycket utvecklande och lärorik process. Vi vill med detta förord rikta ett stort tack till vår handledare Michael Thorstensson, för hans stöd och engagemang, kritiska och värdefulla synpunkter, samt en mycket givande diskussion om begreppsprecision under arbetets gång.

Juni 2002

Vesna Kvesic

Linda Nilsson

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	6
1.1 BAKGRUND	6
1.2 PROBLEMATISERING.....	8
1.3 SYFTE.....	10
1.4 AVGRÄNSNINGAR.....	10
1.5 UPPSATSENS DISPOSITION	11
2. METOD	12
2.1 VAL AV ÄMNE	12
2.2 PERSPEKTIV.....	12
2.3 UTVÄRDERANDE ANSATS	13
2.4 DEDUKTIV OCH INDUKTIV ANSATS	13
2.5 METOD FÖR DATAINSAMLING.....	14
2.6 DATAINSAMLING.....	14
2.6.1 Litteratur.....	15
2.6.1.1 Val av litteratur.....	15
2.6.2 Primärdata.....	16
2.7 KÄLLKRITIK	16
2.8 TILLVÄGAGÅNGSSÄTT VID ANALYS	17
2.9 SAMMANFATTNING	18
3. REDOVISNING FÖR INVESTERARE	19
3.1 INVESTERINGSBESLUTET	19
3.2 REDOVISNINGENS ROLL VID INVESTERINGSBESLUT.....	20
3.2.1 <i>Investeringsbedömning</i>	22
3.3 SAMMANFATTNING	24
4. DISCLOSURE	25
4.1 BEGREPPET INFORMATION	25
4.2 DISCLOSURE.....	25
4.2.1 <i>Tillräcklig disclosure</i>	27
4.3 SAMMANFATTNING	29
5. FASB CONCEPTUAL FRAMEWORK	30
5.1 REDOVISNINGENS MÅL.....	31
5.2 KVALITATIVA EGENSKAPER	33
5.2.1 <i>Användarspecifika egenskaper</i>	34
5.2.2 <i>Primära beslutsspecifika egenskaper</i>	35
5.2.2.1 Relevans	35
5.2.2.2 Tillförlitlighet.....	38
5.2.2.3 Relevans och tillförlitlighet	41
5.2.3 <i>Sekundära och interaktiva egenskaper</i>	42
5.2.4 <i>Väsentlighet</i>	42
5.3 SAMMANFATTNING	42
6. UTGÅNGSPUNKT FÖR ANALYS	44

7. ANALYS	46
7.1 RELEVANS.....	46
7.1.1 <i>Förmånsbestämda pensionsplaner</i>	46
7.1.2 <i>Aktierelaterade ersättningar</i>	54
7.1.3 <i>Jämförande analys av relevanskriteriet</i>	59
7.2 TILLFÖRLITLIGHET	60
7.2.1 <i>Förmånsbestämda planer</i>	60
7.2.2 <i>Aktierelaterade ersättningar</i>	62
7.2.3 <i>Jämförande analys av tillförlitlighetskriteriet</i>	63
8. SLUTSATSER.....	64
8.1 FÖRSLAG TILL FORTSATTAS STUDIER	66
KÄLLFÖRTECKNING	67

BILAGA 1. UTDRAG UR REDOVISNINGSRÅDETS UTKAST "ERSÄTTNINGAR TILL ANSTÄLLDA"

1. Inledning

I det inledande kapitlet presenteras bakgrund, problematisering och syftet med vår uppsats. Dessutom presenteras uppsatsens disposition, för att göra uppsatsen överskådlig för läsaren.

1.1 Bakgrund

Den 13 februari 2002 informerar ABBs styrelse i ett pressmeddelande att pensioner och förmåner som erhållits av före detta styrelseordförande Percy Barnevik och före detta VDn Göran Lindahl skall omprövas. I pressmeddelandet offentliggjordes att Percy Barnevik hade erhållit omkring 148 miljoner schweizerfranc, över 900 miljoner kronor i pensionsförmåner sedan sin avgång 1996. Göran Lindahls pensioner och övriga förmåner hade uppgått till 85 miljoner schweizerfranc, cirka 500 miljoner kronor. (<http://www.waymaker.se>)

Percy Barneviks pensionsförmån baserades på den sammanlagda lön som han erhållit av ABB. Lönen i sin tur bestod till största del, 85 %, av bonus baserad på koncernens resultat och utvecklingen av aktiekursen. ABB hade tidigare försökt att dölja dessa siffror, bland annat vid börsnoteringen i USA. (<http://www.expressen.se>)

Att toppcheferna erhållit så stora ersättningar kom som en överraskning för kapitalmarknaden.

Efter offentliggörandet blev bonusbaserade pensionsavtal omdiskuterade i media. I flera artiklar granskades toppchefernas pensionsavtal i svenska börsbolag. Det var bland annat Aftonbladet som genomförde granskning av toppchefernas pensionsavtal i 32 svenska börsnoterade bolag. Det framkom att medelpensionen för en svensk vd på ett börsnoterat företag låg på 78 miljoner kronor. Denna summa skulle betalas ut under förutsättning att personen tar ut pensionen mellan 60 och 80 år. Det är vanligt att pensionsavtalen baseras på anställdes slutlön, varför den verkliga pensionen kan bli högre än förväntat när avtalet skrevs. (<http://www.aftonbladet.se>)

Av allt detta framgår det att pensionsavtal kan utgöra väsentliga belopp som påverkar företagets finansiella ställning och att det är av intresse för företagets intressenter. Information om dessa pensionsavtal skall inte förmedlas till företagets intressenter via pressreleaser eller media, utan detta skall tydligt kunna utläsas i företagets finansiella rapporter¹. Därför är det intressant att undersöka närmare vilka krav regleringen ställer på företagen avseende redovisning av bonusbaserade pensionsavtal.

---

¹ Med begreppet finansiella rapporter menas, olika rapporter som företaget offentliggör, till exempel årsredovisningar och delårsrapporter som investerarna använder vid beslutsfattande

I juni 2001 utgav Redovisningsrådet ett utkast till rekommendation "Ersättningar till anställda"². RRX överensstämmer i stort med IAS19 *Employee Benefits* och skall tillämpas i koncernredovisning och redovisning i juridisk person. RRX skall börja tillämpas från och med den 1 januari 2003, Redovisningsrådet uppmuntrar dock tidigare tillämpning. Syftet med RRX är att ange hur ersättningar till anställda skall redovisas, samt hur upplysningar om dessa ersättningar skall lämnas. RRX har sin utgångspunkt i att företaget skall skuldföra ersättningen när anställda har tjänat in den, samt kostnadsföra ersättningen när företaget har förbrukat de ekonomiska fördelar som har uppstått när den anställde tjänade in ersättningen. Tidigare har redovisning av pensionskund och pensionskostnad behandlats i FARs rekommendation nr 4 och Årsredovisningslagen. Till skillnad mot FAR nr 4, behandlar RRX alla olika typer av ersättningar till anställda. Ersättningar som RRX behandlar är kortfristiga ersättningar till anställda; såsom löner, ersättningar efter avslutad anställning; såsom pensioner, övriga långfristiga ersättningar till anställda; såsom ersättningar vid jubileer, ersättningar vid uppsägning och aktierelaterade ersättningar. När det gäller ersättningar efter avslutad anställning, skiljer RRX mellan avgiftsbestämda och förmånsbestämda ersättningar. De senare är ersättningar som baseras på olika förmåner, exempelvis kan förmånen vara att den anställde skall få en viss procent av slutlönen i ersättning efter avslutad anställning.

RRX kommer att medföra skillnader vid redovisning av bonusbaserade pensionsavtal. Det kommer att krävas betydligt mer upplysningar angående ersättningarna till anställda. Dessutom kommer det att krävas nya beräkningar för förmånsbestämda ersättningar efter avslutad anställning. Dessa beräkningar skall baseras på olika antaganden som företaget måste göra och RRX innehåller detaljerade regler angående redovisning av de förändringar som uppstår på grund av ändringar i antaganden. Genomgripande är att nya beräkningar och omfattande upplysningsplikt kan medföra att övergången till RRX blir krävande för företaget (KPMG, 2001). Men när det gäller företagets intressenter torde RRXs mer omfattande upplysningsplikt medföra att de får mer information om bonusbaserade pensionsavtal utifrån företagets finansiella rapporter.

Då RRX inte är omdiskuterat i Sverige har vi tagit del av diskussionen som förts i England. Där har FRS 17 *Retirement Benefits*, vilken i stort sett överensstämmer med IAS19, varit omdiskuterat under senare åren. Diskussionen har bland annat behandlat att FRS17 kommer att bli krävande för företagen, samt att det kommer att medföra fluktuationer i företagens balansräkningar och resultaträkningar på grund av att beräkningarna av förmånsbestämda ersättningar är baserade på olika antaganden. Dessutom har det framkommit att dessa fluktuationer riskerar att missuppfattas av investerarna. (Cook, 2001; McGeachin, 2001)

---

² I fortsättning benämns utkastet "Ersättningar till anställda" RRX.

1.2 Problematisering

I många börsnoterade företag används bonusbaserade ersättningar som incitament till personalen. Exempel på dessa ersättningar kan vara pensionsavtal som är baserad på någon form av bonus. Bonus kan vara exempelvis att den anställde får en viss procent av slutlönen i pension, eller att den anställde får bonus som kan utgöras av aktier eller att bonusen är beroende av aktiekursen. Pensionsavtal som är baserade på olika bonus, medför att storleken på ersättningar som utbetalas i framtiden är beroende på olika faktorer. Exempelvis är storleken beroende på hur länge den anställda kommer att leva, vilken slutlön anställda kommer att ha, samt företagets aktiekurs när den anställde erhåller ersättningen. Därför är det vanligt att ersättningar efter avslutad anställning blir högre än förväntat när avtalet skrevs. Svårigheten med att redovisa dessa typer av ersättningar är att utbetalningarna ligger vanligtvis långt fram i tiden och att storleken på summan som skall betalas ut är förknippad med stor osäkerhet.

Företagets intressenter använder information som lämnas i finansiella rapporter vid olika typer av beslutsfattande, varför det är viktigt att information om bonusbaserade pensionsavtal finns i dessa rapporter. Exempelvis skall investeraren utifrån finansiella rapporter kunna bedöma företagets finansiella ställning och utifrån denna bedömning fatta beslut om huruvida han skall investera i företaget eller ej (SFAC³ No1). En avsaknad av information om bonusbaserade pensionsavtal som är av väsentlig art, kan innebära att investeraren inte får en rättvisande bild av företagets ekonomiska ställning, vilket riskerar att medföra ett felaktigt beslutsfattande.

Vilken typ av information, samt hur mycket information finansiella rapporter skall innehålla för att en investerare skall kunna fatta effektiva beslut är centrala frågor i redovisnings sammanhang (Buzby, 1974). Begreppet som används när det gäller informationsutgivning i finansiella rapporter är *disclosure* (Henriksen & Van Breda, 1992). Lagar och rekommendationer inom redovisningsområdet strävar hela tiden efter att informationen som når investerarna skall vara tillräcklig i det avseende att investerarna skall kunna lita på att informationen inte är missvisande och att den presenterar verkliga förhållanden i företaget. Informationen som investeraren får i finansiella rapporter är användbar vid beslutsfattande endast under förutsättning att den har vissa kvalitativa egenskaper, såsom relevans och tillförlitlighet (Schroeder & Clark, 1998).

Trots reglering finns det risk att finansiella rapporter saknar väsentlig information som kan vara av betydelse vid investerarens beslutsfattande. Samtidigt måste beaktas att företagen inte kan av kostandsskäl lämna hur mycket information som helst, för att belysa företagets finansiella ställning. Dessutom riskerar rapporterna att bli oanvändbara vid beslutsfattande, då det blir svårt att behandla informationen. Därför är det viktigt att finansiella rapporter är utformade så att *disclosure* i dessa rapporter blir tillräcklig i det avseende att företaget lämnar varken för mycket eller för lite information,

---

³ Statement of Financial Accounting Concept

samtidigt som investeraren utifrån denna information kan fatta rationella beslut. Begreppet tillräcklig *disclosure* definieras bland annat som den mängd av information som skall lämnas för att finansiella rapporter inte skall vara missvisande (återgivet i Moonitz, 1961). En annan definition på tillräcklig *disclosure* är att informationen som lämnas i de finansiella rapporterna skall vara användbar vid beslutsfattande (återgivet i APB⁴, 1970).

Problematiken angående *disclosure* är intressant att undersöka i RRX, då denna rekommendation kommer att medföra ny reglering angående redovisning och upplysningsplikt av bland annat bonusbaserade pensionsavtal. Bonusbaserade pensionsavtal kan som tidigare nämnts vara av väsentlig art och kan medföra stora utbetalningar i framtiden, varför information om dessa är av intresse för investeraren.

Reglerad eller obligatorisk *disclosure* omfattar den reglerade informationsutgivning, det vill säga information som företaget enligt lagar och rekommendationer måste lämna i sina finansiella rapporter. Reglerad *disclosure* utgör därför minimikravet för information som företaget måste lämna. (Adrem, 1999)

Upplysningsplikt som krävs enligt RRX kommer därmed att utgöra minimikravet för den information om bonusbaserade pensionsavtal som måste lämnas i företagets finansiella rapporter.

Beroende på hur pensionsavtalet utformas blir det olika typer av information som lämnas till användaren av finansiella rapporter. Detta eftersom RRX gör en distinktion mellan olika typer av ersättningar, dels förmånsbestämda planer efter avslutad anställning, och dels aktierelaterade ersättningar. Pensionsavtal baserade på exempelvis den anställdes slutlön kommer att omfattas av bestämmelser som gäller för ersättningar efter avslutad anställning: förmånsbestämda planer. Pensionsavtal baserade på exempelvis aktiekurs kommer att omfattas av bestämmelser som gäller för aktierelaterade ersättningar. Bestämmelserna för dessa olika typer av ersättningar skiljer sig åt, genom att förmånsbestämda planer påverkar balans- och resultaträkningen, medan information om aktierelaterade ersättningar kommer att lämnas i form av tilläggsupplysning.

Den utökade upplysningsplikten som RRX kräver kommer att medföra att företagen måste lämna mer information om bonusbaserade pensionsavtal i finansiella rapporter. Men mer information gör inte nödvändigtvis de finansiella rapporterna mer användbara. Då RRX har olika bestämmelser för förmånsbaserade och aktierelaterade pensionsavtal är det intressant att utvärdera användbarheten av information som lämnas om respektive typ av avtal.

Då lagar och rekommendationer anger minimikravet för den information som företaget skall lämna i finansiella rapporter, torde det innebära att reglerad informationsutgivning uppfyller minst kravet på tillräcklig *disclosure*. Detta för

---

⁴ Accounting Principles Board

att reglerad informationsutgivning bör syfta till att finansiella rapporter blir användbara och inte missvisande.

Detta leder till följande problemformulering:

Kommer RRX leda till att tillräcklig *disclosure* uppnås avseende bonusbaserade pensionsavtal?

1.3 Syfte

Syftet med uppsatsen är utvärdera huruvida upplysningsplikt enligt Redovisningsrådets utkast till rekommendation ”Ersättningar till anställda” medför att tillräcklig *disclosure* angående bonusbaserade pensionsavtal uppnås.

1.4 Avgränsningar

Avgränsningar har gjorts beträffande bonusbaserade pensionsavtal till att endast gälla pensionsavtal som baseras på ersättningar som i utkastet benämns förmånsbestämda planer och aktierelaterade ersättningar.

1.5 Uppsatsens disposition

- Kapitel 1** I detta kapitel presenteras bakgrund, problematisering och syftet med uppsatsen.
- Kapitel 2** I kapitlet redogör vi för vilka metodval vi har gjort. I kapitlet beskrivs undersökningens tillvägagångssätt, perspektiv, ansats och val av datainsamlingsmetod. Vi ger även en förklaring till tillvägagångssättet vid analysen.
- Kapitel 3** Kapitlet behandlar redovisning för investerare. Detta kapitel syftar till att ge läsaren en uppfattning om investerarens informationsbehov och redovisningens roll vid beslutsfattande.
- Kapitel 4** I detta kapitel redogörs för begreppet information och *disclosure*. Kapitlet syftar till att framför allt till att belysa vad tillräcklig *disclosure* innebär i redovisningssammanhang.
- Kapitel 5** Kapitlet omfattar FASB⁵s Conceptual Framework. Det inleds med en kort beskrivning av FASBs Conceptual Framework. Resterande del av kapitlet presenterar redovisningens mål och kvalitativa egenskaper som informationen skall ha för att vara användbar.
- Kapitel 6** I kapitlet presenteras utgångspunkten för analys, vilken har fastställs utifrån kapitel 3, 4 och 5. I detta kapitel fastställer vi mål och syfte med redovisningen, investerarens informationsbehov. Detta är en förutsättning för att analys av kvalitativa egenskaper skall kunna göras.
- Kapitel 7** I kapitel presenteras analys av upplysningsplikten avseende förmånsbestämda planer och aktierelaterade ersättningar utifrån de kvalitativa egenskaperna som informationen skall ha.
- Kapitel 8** Detta kapitel innehåller våra slutsatser, samt förslag till fortsatt forskning.

---

⁵ Financial Accounting Standards Board

2. Metod

I detta kapitel kommer vi att presentera vilka metodval vi gjort, samt redogöra hur dessa val påverkat vår uppsats. Vi kommer att redogöra för tillvägagångssätt, perspektiv, ansats, datainsamlings metod och källkritik. Kapitlet avslutas med att tillvägagångssättet vid analysen förklaras.

2.1 Val av ämne

Redan på tidigt stadium var vi överens om att skriva uppsats om redovisning av bonusbaserade pensionsavtal. Ämnet var aktuellt och omdiskuterat, varför vi bestämde oss att undersöka detta närmare. Vi inledde sökande efter information om bonusbaserade pensioner, men hade svårigheter att utifrån den information som vi hittade finna lämpligt problem att undersöka. Vi blev uppmärksammade på att Redovisningsrådet hade utgivit ett utkast till ny rekommendation "Ersättningar till anställda". Rekommendationen skulle börja gälla den 1/1 2003, och medföra förändringar angående redovisning av pensionsavtal.

Vi gick igenom utkastet för att finna vilka problem som den nya rekommendationen kunde medföra. Dessutom fick vi ta del av remissvar till utkastet som vi använde som stöd när vi försökte finna lämplig synvinkel vid utvärderingen av utkastet. Dessa remissvar bidrog dock inte till utformningen av problemet, utan det var något annat som väckte vårt intresse. Detta var att trots att den nya rekommendationen skulle medföra ny reglering angående bonusbaserade pensionsavtal, ansåg vi att redovisningen av dessa fortfarande inte var hårt reglerad. Exempelvis fann vi att för vissa förmåner till anställda räckte det endast med tilläggsupplysning. Därefter bestämde vi oss att vi ville utvärdera utkastet för att bedöma om rekommendationen skulle medföra att investeraren får tillräcklig information om bonusbaserade pensionsavtal.

När problemet var fastställt gjordes olika metodval. Det viktigaste var att finna ett lämpligt sätt som utkastet kunde utvärderas på. Olika övervägande gjordes och vi ansåg att det var lämpligast att utvärdera utkastet utifrån de kvalitativa egenskaper som användbar information vid beslutsfattande skall innehålla. Då blev det klart för oss att undersökningen skulle genomföras i form av dokumentstudie.

2.2 Perspektiv

I vår uppsats har vi utgått från investerarens perspektiv och beslutsanvändbarhetsynsättet. Anledning till att vi har valt investerarens perspektiv är att vi anser att dessa utgör en viktig grupp av användare av finansiella rapporter. Investerarna är en viktig grupp, då deras beslut påverkar

marknaden som företagen är verksamma på. Genom att de köper aktier i företaget påverkar de indirekt företagets förmåga att attrahera investerarnas medel och kostnaden för att anskaffa kapital (SFAC No1).

En annan anledning till att investerarens perspektiv har valts är att Redovisningsrådets rekommendationer riktar sig främst till företag vars aktier handlas av allmänheten eller som genom sin storlek har stort allmänt intresse (FAR, 2001). Därför är det intressant att anta en användarens perspektiv som Redovisningsrådets rekommendationer riktas till. Då rekommendationer riktas mot investeraren, vill vi bedöma huruvida en investerarens informationsbehov täcks av RRX.

2.3 Utvärderande ansats

Inom redovisningen skiljer man mellan två olika ansatser vid teoribildning, deskriptiv och normativ. Den deskriptiva ansatsen syftar till att beskriva ett visst fenomen och förklara vad och hur detta är. Den normativa ansatsen syftar till att förklara vad som borde vara, den är problemlösande. (Henriksen & Van Breda, 1992)

Syftet med vår uppsats är att utvärdera huruvida RRX kommer att medföra att tillräcklig *disclosure* uppnås avseende bonusbaserade pensionsavtal. För att uppnå detta syfte har RRX beskrivits och analyserats utifrån de kvalitativa egenskaperna som informationen skall ha för att vara användbar vid beslutsfattande. Då vi har beskrivit RRX utifrån beslutsanvändbarhetssynsättet, har vi använt oss av deskriptiv ansats, vilken i vår uppsats kan betraktas som medel för att uppnå syftet.

Vår uppsats har framförallt normativ ansats. Detta eftersom vårt syfte är att utvärdera, vilket innebär att samtidigt som vi beskriver RRX uppmärksammar vi eventuella brister och kommer med förslag till hur användbarheten av informationen kan förbättras. Utifrån Henriksen & Van Bredas (1992) definition att den normativa ansatsen är problemlösande, anser vi att uppsatsen har huvudsakligen denna ansats.

2.4 Deduktiv och induktiv ansats

Vetenskapliga slutsatser kan dras utifrån två olika tillvägagångssätt. Den ena är deduktion och den andra induktion. Deduktion är när slutsatser dras om enskild händelse utifrån generella principer. Exempelvis kan man utifrån teori om ett företags organisationsstruktur dra slutsatser om ett eller flera företags organisationsstrukturer. Induktion är när generaliserade slutsatser dras utifrån empiri. Ett exempel på det är att man utifrån ett eller flera företags organisationsstrukturer drar generaliserade slutsatser om organisationsstruktur. (Andersen, 1998)

Då vårt syfte är att utvärdera utkastet "Ersättningar till anställda" utifrån informationens kvalitativa egenskaper, använder vi oss av den deduktiva

ansatsen. Vi utgår från redovisningsteori om beslutsanvändbarhetssynsätt och litteratur för att kunna dra slutsatser om vår empiri, vilken är utkastet ”Ersättningar till anställda”. I vårt fall är det inte möjligt att använda den induktiva ansatsen, då denna har sin utgångspunkt i vad som sker i praktiken. Utkastet har inte ännu börjat tillämpas, varför det inte är möjligt att undersöka vilka praktiska implikationer utkastet får.

2.5 Metod för datainsamling

Det finns olika metoder som kan användas vid datainsamling. Vilken metod som används beror på syftet med undersökningen, problemformuleringen och empirisk grund. Det finns tre huvudtyper av datainsamlingsmetoder. Dessa är dokumentstudie, observationsmetod och frågemetod. (Andersen, 1994)

Vi har valt att använda oss av kvalitativ dokumentstudie. Dokumentstudie kännetecknas av att forskaren studerar redan befintliga, dokumenterade material, exempelvis årsredovisningar, litteratur, tidsskrifter, statistik, etc. En anledning till att dokumentstudie används vid forskning är att denna metod är den enda möjliga, exempelvis när historiska utvecklingar studeras. En annan anledning är att dokumentstudie är både tidsbesparande och billig att genomföra. (Andersen, 1994)

Då syfte med vår uppsats är att utvärdera utkastet till rekommendationen, är denna metod lämpligast att använda. Utkastet har inte börjat gälla än, varför det inte är relevant att använda sig av frågemetoden och undersöka vilka konsekvenser och praktiska implikationer det har medfört. Dessutom har vi valt att göra utvärdering utifrån investerarens perspektiv och beslutsanvändbarhetssynsättet och utifrån det perspektivet har hela undersökningen kunnat baseras på dokumentstudie.

Nackdel med denna metod är att materialet är fastställt från början (Andersen, 1994). I vårt fall har materialet varit dels utkastet och remissvar till denna, dels relevant litteratur. Det är viktigt att vid dokumentstudie insamla mycket relevant litteratur om visst ämne man studerar. Svaghet med dokumentstudie i vårt fall har varit att vi hade svårt att hitta en del artiklar som kunnat vara relevanta för vår studie. Detta för att den litteratur som vi använder oss av vid utvärdering av RRX är inte skriven nyligen. Vi anser inte att detta har påverkat vår uppsats negativt, dock hade det underlättat för oss om vi även kunnat ta del av dessa artiklar.

2.6 Datainsamling

Datainsamling påbörjades när vi bestämde oss för vilket ämne vi skulle skriva om. Datainsamling har gjorts genom sökningar i databaser, exempelvis LIBRIS, LOVISA och EBSCO, samt sökningar på Internet. Utkastet till rekommendation och remissvar till detta har vi fått tillgång till efter kontakt med Redovisningsrådet. Risken med datainsamling genom sökningar på Internet är att informationen man får inte är tillförlitlig eller att relevant

information missas. Dessa risker har vi försökt minimera genom att i liten utsträckning använda information som presenterats på Internet och att vi lagt ner åtskillig tid på att söka i olika databaser. Nedan presenteras val av litteratur och primärdata som vi har använt oss av.

2.6.1 Litteratur

Information som vi har samlat in och använt i vår teoretiska referensram består av litteratur och rapporter som behandlar redovisningsteori. Den huvudsakliga delen av vår teoretiska referensram har haft sin utgångspunkt i FASBs Conceptual Framework, Vi har även använt oss av vetenskapliga artiklar vilka behandlar *disclosure* och FASBs Conceptual Framework. Då en stor del av litteratur i vår undersökning inte är dagsaktuell, har det inneburit svårigheter med att få tag i en del artiklar. Även om det hade varit bättre om vi kunnat ta del av dessa artiklar, anser vi inte att detta har påverkat kvalitet av vår studie negativt.

För att kunna belysa investerarens informationsbehov, har litteratur insamlats om investeringsbedömning. Det har tidigare nämnts att RRX överensstämmer i stort med IAS19. Då vi hade svårighet med att finna något skrivet om RRX i Sverige, har vi samlat in information genom att ta del av det som fanns skrivet om IAS19 och FRS17. Tidskrifter som vi använt oss av är bland annat *Accountancy*, *Journal of Accountancy* och *Accounting Horizons*.

2.6.1.1 Val av litteratur

Vid utvärderingen av utkastet RRX utifrån investerarens perspektiv valdes FASBs Conceptual Framework som utgångspunkt, mer exakt SFAC No.1 och No.2. Dessutom har vi använt oss av Trueblood rapporten då den utgör en förstudie till FASBs Conceptual Framework. Vi vill förklara varför vi har valt denna utgångspunkt. Utkastet RRX överensstämmer med IAS19, varför vi kunde ha använt IASC⁶s referensram vid utvärderingen. Det finns flera anledningar till att vi har valt FASBs Conceptual Framework. Den ena anledningen är att IASCs referensram baseras till stor del på FASBs. FASB har därmed först utvecklat den teoretiska referensramen inom redovisningen. Den andra anledningen är att vi har antagit att då FASB är ursprungskällan, torde denna vara mer detaljerad än IASCs referensram. En annan anledning till val av FASB är att, då den har grunden för normbildningen i USA, har den därmed haft stor internationell påverkan på normbildning i andra länder (Artsberg, 1992). Valet av FASBs Conceptual Framework har därmed påverkat val av annan litteratur, och medfört att vi inte har beaktat de författare som diskuterat IASCs referensram. Detta eftersom det finns skillnader mellan IASCs och FASBs referensram och vi ville undvika att blanda samman de olika begreppen och på så sätt göra vår teoretiska referensram oklar.

---

⁶ International Accounting Standards Committee

Litteratur om investeringsbedömning har använts för att belysa investerarens informationsbehov. Den investeringsmodell som vi har valt att använda vid identifiering av investerarens informationsbehov är DCF - modell. Anledning till att vi har valt DCF -modellen som utgångspunkt är att denna modell är allmän känd och används ofta vid bedömning av företagets framtida kassaflöde.

2.6.2 Primärdata

Primärdata är data som forskaren själv samlar in för ett visst ändamål (Eriksson & Wiederheim-Paul, 1997). Vår empiri består av Redovisningsrådets utkast "Ersättningar till anställda", samt remissvaren till detta. Både utkastet och remissvaren till detta är redan befintliga dokument som har samlats in och sammanställts av andra, med andra ord sekundärdata. Vi har ingen primärdata enligt de definitioner som finns i litteraturen (Eriksson & Wiederheim-Paul, 1997). Men vi anser att utkastet och remissvaren är att anse som vår primärdata, då vi har samlat in dem och använt dem för analysen. Utkastet och remissvaren till detta har vi fått tillgång till genom att kontakta Redovisningsrådet. Vi hade därmed inga svårigheter att samla in primärdata för vår undersökning.

2.7 Källkritik

I en dokumentstudie är det viktigt att ha ett kritiskt förhållningssätt till sina källor. Anledningen till det är att hela undersökningen baseras på olika dokument och litteratur som sammanställts av andra. Därmed finns det alltid risk med att källor som forskaren har använt inte är tillförlitliga och objektiva. Kriterier som kan användas vid bedömning av sina källor är samtidskrav, tendenskritik och beroendekritik (Eriksson & Wiederheim-Paul, 1997).

Samtidskrav syftar till att källorna som använts skall vara uppdaterade och aktuella. För att litteraturen skall uppfylla samtidskravet behöver inte den vara skriven nyligen, utan informationen skall vara skriven under samma tid som problemet undersöks. Den litteratur, dokument och rapporter som vi har använt i vår teoretiska referensram grundar sig på redovisningsteori. FASBs Conceptual Framework och Trueblood rapporten är skrivna på 70- talet, men de uppfyller samtidskraven då vi är intresserade av grunderna i redovisningsteori. Samma sak gäller för artiklar som vi använt oss av angående FASBs Conceptual Framework, som också är skrivna under samma tidsperiod. Artiklar angående IAS19 är skrivna nyligen, varför vi anser att de källor vi tagit del av uppfyller samtidskraven.

Tendenskritik behandlar problem som kan uppstå när en forskare omedvetet vinklar innehållet i sin undersökning åt ett visst håll, på grund av personliga värderingar. Detta begrepp anser vi är förknippat med objektivitet, vilket innebär att forskaren skall ha ett objektivt och kritiskt förhållningssätt vid forskningen. Det finns risk att uppsatsarbetet påverkas av personliga värderingar, exempelvis personens fördomar eller intresse. Personliga

värderingar kan då påverka litteraturval, olika metodval, samt analys av den empiriska undersökningen. Därför skall forskaren hela tiden sträva efter objektivitet. Vi anser att vi har varit objektiva då vi hela tiden har strävat efter att återge författarnas åsikter på ett så rättvist sätt som möjligt samt försöka att hitta källor som kritiserar eller bekräftar dessa åsikter. Vi har valt att utgå från FASB och deras riktlinjer för redovisningen. Detta har påverkat vår uppsats på så sätt att utvärderingen har skett utifrån vår tolkning av FASBs syn på redovisningens syfte och mål och de kvalitativa egenskaper som ställs på informationen. Vi hade svårigheter att hitta fler källor som bekräftar eller kritiserar FASBs syn på kvalitativa egenskaper, då mycket av det som är skrivet inte är dagsaktuellt. Vi är väl medvetna om att fler källor som kritiserar FASB hade förmodligen underlättat för oss tolkning av de olika kvalitativa egenskaperna. Dock anser vi inte att vår studie har påverkats negativt av FASBs syn, då vi själva har tolkat de olika begreppen på ett sätt att de kan appliceras på information om bonusbaserade pensionsavtal.

Beroendekritik syftar till att källor är beroende av varandra och hänvisar till samma källa. Vår teoretiska referensram är byggd på FASBs Conceptual Framework. Då denna ligger till grund för redovisningsteori, har många författare baserat sitt resonemang på denna. Författare i den litteratur, artiklar och rapporter som vi har använt oss av har hänvisat till FASB, dock har det inte förekommit att författarna har hänvisat till varandra. Beroende föreligger i det hänseendet att många författare hänvisar till samma källa, det vill säga FASB. Då vår utvärdering har skett utifrån FASBs Conceptual Framework, leder det till att författarna vi har valt, har utgångspunkt i FASB. Under uppsatsarbetets gång har vi varit medvetna om att vissa författare hänvisade till samma källa, dock anser vi inte att detta har påverkat vår studie negativt.

2.8 Tillvägagångssätt vid analys

Vi anser det lämpligt att beskriva tillvägagångssätt vid analys av det empiriska materialet, vilket är RRX.

Då syftet med uppsatsen är att utvärdera huruvida upplysningsplikt enligt RRX medför att tillräcklig *disclosure* uppnås avseende bonusbaserade pensionsavtal, har vi valt att analysera upplysningsplikten utifrån kvalitativa egenskaper som gör informationen användbar. Detta för att informationens användbarhet är en av förutsättningar för att tillräcklig *disclosure* skall uppnås.

Innan analysen av upplysningsplikten har gjorts, har vi fastställt utgångspunkt för analys. Detta för att användbarhet av information endast kan analyseras när redovisningens mål, användaren och dennes informationsbehov identifierats, då olika användare har olika informationsbehov.

Då analysen av upplysningsplikten har gjorts utifrån kvalitativa egenskaper som användbar information skall ha, har vi redan i den teoretiska referensramen tolkat innebörden av dessa egenskaper, så att vi kan applicera dem på information som skall lämnas om bonusbaserade pensionsavtal.

Empiri har vi presenterat i samband med analys. Vid analys har vi endast redogjort för vissa punkter i RRX, varför ett utdrag ur RRX lämnas som bilaga.

Analysen har gjorts genom att upplysningsplikt för förmånsbestämda planer och aktierelaterade ersättningar har analyserats var för sig. Först analyseras relevans av information som skall lämnas enligt upplysningsplikten för dessa typer av ersättningar. Analysen utifrån relevans kriteriet avslutas sedan med en jämförande analys. Tillförlitlighet analyseras på samma sätt som informationens relevans.

2.9 Sammanfattning

Uppsatsen har som utgångspunkt investerarens perspektiv och beslutsanvändbarhetssynsättet. Anledning till att vi har valt investerarens perspektiv är att vi anser att dessa utgör en viktig och stor grupp av företagets intressenter. Vi har använt oss av en utvärderande ansats och uppsatsen har huvudsakligen normativ ansats. Detta eftersom vårt syfte är att utvärdera, vilket innebär att samtidigt som vi beskriver RRX uppmärksammar vi eventuella brister och kommer med förslag till hur användbarheten av informationen kan förbättras. Som metod för datainsamling har vi valt att använda dokumentstudie. Denna metod var lämpligast att använda, då utkastet inte har börjat gälla än. Analysen och empiri har vi valt att presentera samtidigt. Analysen har genomförts genom att upplysningsplikt för förmånsbestämda planer och aktierelaterade ersättningar har analyserats var för sig, utifrån kriterier för både relevans och tillförlitlighet.

3. Redovisning för investerare

I detta kapitel kommer vi att redogöra för vilket informationsbehov investeraren har vid beslutsfattande. Inledningsvis diskuteras investerarens olika alternativ han skall beakta vid investeringsbeslut. Vidare diskuteras redovisningens roll vid investeringsbeslut. Slutligen för att ytterligare tydliggöra investerarens informationsbehov vid beslutsfattande, diskuteras Discounted Cash Flow- modellen.

3.1 Investeringsbeslutet

Investerare övertar tillgångar med förväntningen att få tillbaka mer i framtiden än vad de betalt vid övertagandet. Bland investerarna ingår företagets ägare, både huvudägare, delägare, nuvarande och potentiella aktieägare och kreditorer. Leverantörer, anställda och staten som väntar på betalning bör beaktas separat när bakomliggande orsaker till investeringsbeslutet bedöms, men om dessa har samma ekonomiska beslut att fatta som investerarna, skall de tas med i investerargruppen. (Staubus,1961)

Det ekonomiska beslutet som fattas av nuvarande och potentiella investerare kretsar kring problemet att investera eller ej. Om investeringen handlar om en tillgång som är överlåtbar, brukar den potentiella investerarens problem handla om att köpa eller ej, den nuvarande om att sälja eller behålla. Dessutom kan investeraren stå inför problemet om huruvida han ska byta ut investeringen till en annan form, exempelvis från långivare till ägare. I dessa grundläggande situationer gäller det att välja mellan flera olika alternativa handlingar. När investeraren fattar beslutet gäller det att veta fördelar och nackdelar med de olika valmöjligheterna, och om beslutet är endast ekonomiskt så skall fördelar och nackdelar vägas i ekonomiska termer. Alla beslut om investeringar baseras inte endast utifrån ekonomiska fakta, men denna förenkling kommer att göras nedan. Den fortsatta diskussionen kommer att begränsas till ekonomiska fördelar och nackdelar som påverkar beslutsprocessen. Dessutom är finansiella rapporter inte är till någon hjälp för den som fattar ickeekonomiska beslut. (Staubus, 1961)

De alternativ som investeraren har att beakta när beslutet fattas sammanfattas i 3.1. nedan;

Alternativa handlingsmöjlighet	Fördelar	Nackdelar
Potentiell investerare		
Investera	Framtida intäkter från investeringen	Utbetalning av likvida medel, går miste om att få fördelar från alternativa investeringar
Avstå från att investera	Ingen utbetalning, alternativa möjligheter med likvida medel	Ingen framtida inbetalning från denna investering
Nuvarande investerare		
Fortsätta investeringsrelationen	Framtida intäkter från investeringen	Ingen tilldelning av nuvarande anspråk, går miste om att få fördelar från alternativa investeringar
Avsluta investeringsrelationen	Intäkt från tilldelning av nuvarande anspråk	Ingen framtida inbetalning från denna investering

Figur 3.1. Investerarens beslutsmodell (Källa: Staubus 1961)

Oberoende om man anser att nackdelarna med investeringen är att utbetalningar av likvida medel sker eller att man går miste om alternativt användningsområde för likvida medlen, är inte de alternativa fördelarna och nackdelarna för investeraren många. De kan sammanfattas till två alternativ. Första alternativet är framtida inbetalningar som kan åtnjutas om investeringen genomförs eller fortsätter, men som måste offras om investeringar inte genomförs eller avslutas. Det andra alternativet är uppoffring av likvida medel på grund av investeringen eller av fortsatt investering, men som undviks om man inte investerar eller avslutar investering direkt. (Staubus 1961)

3.2 Redovisningens roll vid investeringsbeslut

Redovisningsinformation som kan vara till hjälp när ett investeringsbeslut fattas, måste vara information som kan relateras till tidpunkt och mängd om investerarens framtida avkastning som beror på investeringen. Den framtida avkastningen bedöms bland annat utifrån företagets vinstförmåga. Företagets vinstförmåga ligger i dess förmåga att generera kassaflöde i framtiden, på lång sikt är kassaflöde och vinster detsamma, då vinster endast kan uppkomma från kassaflöde genererat i verksamheten. (AICPA⁷, 1973)

⁷ American Institute of Certified Public Accountants

Tre olika faktorer som investerarens avkastning är beroende av måste beaktas. För det första möjligheten för företaget att utbetala medel, för det andra huruvida företagsledningen är villig att betala investeraren och för det tredje den legala aspekten på investerarens anspråk. Redovisningens roll att ge information till investeraren om framtida inbetalningar kan utvärderas utifrån dessa faktorer. Den legala aspekten står dock oftast utanför informationen som redovisningen ger. Företagets villighet att ge utdelning är beroende av företagsledningens handlingar. Utifrån företaget uppsatta mål och behov väljer företagsledningen mellan att konsolidera eller ge utdelningar. En investerare som vill veta företagets villighet att ge avkastning i framtiden måste göra bedömningar om företagets behov i framtiden. Men en förutsättning för att investeraren skall kunna få utdelning är företagets förmåga att generera utdelningsbart kassaflöde eller fritt kassaflöde. Varför investeraren måste göra bedömningar om företagets utveckling. Redovisningsrapporter ska ge investeraren information som hjälper denne vid bedömningar om företagets möjlighet och villighet att ge avkastning. (Staubus 1961)

Investeraren utvärderar olika handlingsmöjligheter innan han fattar beslut om att investera eller ej. Vid utvärderingen måste bedömningar göras om vad som händer med investeringen i framtiden, detta är förknippat med osäkerhet. Begreppet osäkerhet hänger nära samman med begreppet risk och de används ofta synonymt. Osäkerhet och risk är kritiska delar i beslutsfattandeprocessen (AICPA, 1973). Det finns olika definitioner på begreppet risk, men gemensamt är att risk är ett sätt att försöka mäta olika konsekvensers utfall av ett beslut. Det vill säga sannolikheten för en viss konsekvens uppstår på grund av en handling och vilken storlek som konsekvensen får (Igelström & Joelsson 1999).

I samband med investeringsbeslut görs en bedömning av risken med investeringen. När det gäller investeringar i företag, kan en bedömning av företagets specifika risk genomföras för att på så sätt bedöma investeringens risk. Företagets specifika risk delas in i dess affärsrisk och finansiella risk. Företagets affärsrisk är exempelvis beroende av, i vilken bransch som företaget är verksamt i, företagets storlek, var i företagets livscykel det befinner sig, om det har tidsmonopol eller är beroende av sitt varumärke. Alla företag har vissa kritiska delar i sin affärsverksamhet som de är beroende av, vid investeringsbeslutet görs bedömningar hur stor sannolikheten är att dessa kommer att påverka investeringen negativt. Den finansiella risken är beroende av vilken typ av finansiering som företaget har och var i företagets livscykel som det befinner sig. Ett nystartat företag som finansierat verksamheten med till stor del lånat kapital har en högre finansiell risk än ett företag som drivits lång tid och som finansierar verksamheten genom eget kapital. När den finansiella risken bedöms görs utvärderingen från företagets livslängd, finansiering och företagsledningens strategi för att få nytt kapital. I det finansiella perspektivet relateras risken till rörlighet i framtida förväntad avkastning, risken bedöms högre ju större rörligheten är i den förväntade avkastningen. (Grundy & Ward, 1996)

Det finns ingen absolut sanning hur affärsrisken och finansiella risken ska kombineras för att investeringen ska optimeras. Beroende på om det är en

aktieinvesterare eller en bank som ska investera kan det vara helt olika egenskaper som anses positivt. En bank söker exempelvis ett företag med stor del ägarkapital och en trygg verksamhet, medan aktieinvesteraren som tillför riskkapital vill ha ett nystartat företag med stor potential att ge hög avkastning men som också är förknippad med hög risk. Investeraren vill bli kompenserad för risktagandet genom högre avkastning. (Grundy & Ward, 1996)

Ovan har riskbegreppet behandlats utifrån det specifika företaget som investeras i, men begreppet kan även dela upp i andra komponenter. Desto högre risk investeraren tar desto mer kräver han i avkastning. När avkastningskravet ska tas fram utgår man från vilken ersättning som en riskfri investering skulle ha givit, till exempel en statsskuldväxel. Därpå läggs en riskpremie för den riskklass som investeringen hänför sig till. Riskklassen bedöms utifrån företagets affärsrisk, finansiella risk och vilka säkerheter som investeraren tagit, desto högre riskklass som investeringen tillhör desto högre riskpremie kräver investeraren. Dessutom finns det unik systematisk risk exempelvis när det gäller aktieinvesteringar. Denna brukar mätas i Betavärde, vilket är bedömt på långsikt oftast 48 månader vid börsberäkningar. Betavärdet visar hur en börsaktie utvecklar sig i förhållande till börsindex. Den unika systematiska risken betalas också via en riskpremie. (Hallgren, 1998)

När investeraren bedömt investeringens risk görs en bedömning av hur stort avkastningskravet måste vara för att investera. Beroende på vilka modeller som används för att bedöma investeringen kan avkastningskravet tas fram som en diskonteringsränta bland annat genom CAPM⁸ eller WACC⁹.

3.2.1 Investeringsbedömning

En modell som används vid investeringsbedömning är Discounted Cash Flow-analys (DCF). Den visar nuvärdet av investerarens framtida avkastning beroende på hur mycket han investerar idag. Modellen tar hänsyn till investeringens risk genom att olika diskonteringsräntor kan användas när framtida inbetalningar beräknas till nuvärde. Modellen underlättar för investeraren att bedöma vilka utbetalningar som bör ske under investeringsperioden och vilka inbetalningar som är troligtvis uppkommer. Fördelen med denna modell är att den rent matematiskt är lätt att använda. (www.reinet.com)

Nackdelen menar Hansson (2001) är att den vid aktievärdering är tidsödande och kräver branschkunskap. Det krävs stora resurser för att värdera ett fåtal företag. Annan kritik enligt Hansson som framkommit är, att långsiktiga prognoser är förenliga med stor osäkerhet, det är svårt nog att göra prognoser internt men ännu svårare för en extern investerare. Därmed är resultaten som man får från DCF alldeles för osäkra för att kunna fatta beslut utifrån.

DCF- analysen har sin utgångspunkt i olika bedömningar om företagets eller tillgångars kassaflöde. Företagets fria kassaflöde består av kassaflöde genererat

---

⁸ Capital Asset Pricing Model

⁹ Weighted Average Cost of Capital

av rörelsen minskat med kassaflöde som återinvesterats i rörelsen. Det fria kassaflödet står till aktieägarnas och långivarnas förfogande.(Hult, 1998) Komponenter som ingår vid beräkning av det fria kassaflödet i DCF visas i tabell 3.2.

Fritt kassaflöde

Bruttokassaflöde
- Bruttoinvesteringar
= **Fritt kassaflöde**

Bruttokassaflöde (exempel på berörda poster i resultaträkningen)

Rörelseintäkter
- Rörelsekostnader
- Avskrivningar
= Resultat efter avskrivningar
+/- Extra ordinära intäkter och kostnader
+/- Skatt
= Resultat efter skatt
+ Avskrivningar
= **Bruttokassaflöde**

Bruttoinvesteringar (exempel på berörda poster i resultaträkningen)

+/- förändringar i förelsekapital (exkl. kassa)
+/- Nettoinvesteringar i anläggningstillgångar
= **Bruttoinvesteringar**

Figur 3.2. Beräkning av fritt kassaflöde (Källa: Igelström & Joelsson 1999)

DCF beräknas förenklat genom att det fria framtida kassaflöde som kommer att genereras av företaget eller tillgången prognostiseras. De prognostiserade kassaflödena nuvärdesberäknas sedan med diskonteringsränta, exempelvis WACC. Prognostiseringen görs ofta genom att investeraren försöker finna samband i historiska kassaflöden eller företagets historiska utveckling. Företagets historiska utveckling bedöms bland annat utifrån olika nyckeltal. Vanligt är att beräkningarna baseras på historiska resultaträkningar. (www.ivsc.org)

Nyckeltalsanalysen syftar till att få en uppfattning om företagets finansiella ställning. Den utgår från historiska fakta, för att leda fram till en ögonblicksbild av företaget just nu. Nyckeltalsanalysen bör sträcka sig bakåt i tiden ett antal år och för att ge användbar information vid analysen. Dessutom ger den historiska utvecklingen en indikation på hur framtiden torde bli. Det finns olika fördelar med att bedöma företagets finansiella situation och bedöma företagets framtida vinst utifrån nyckeltalsanalyser. Det finns en mängd olika nyckeltalsberäkningar, varför det borde finnas färdiga modeller för alla olika typer bedömningar. Dessutom är modellerna lätta att använda och man får på kort tid en bra uppfattning om företagets situation.

Det finns en mängd olika modeller för att bedöma investeringar, ovan har endast nämnts någon. En anledning till detta är att, beroende vem som

investerar och vilket syfte som investeraren har med investeringen, är olika modeller mest lämpade. DCF-analysen är användbar för en mängd olika investeringsbeslut (www.reinet.com). Modellen används flitigt av olika rådgivare försäkringsvärderare och aktieportföljmäklare vid institutionella värderingar, vid fastighetsspekulation och på marknaden för företagsvärdering (www.ivsc.org). Nyckeltalsvärdering finns i så många olika former att det bör finnas ett nyckeltal för de flesta investeringsbeslut.

Vid investeringsbedömning har investeraren en mängd olika modeller att som han kan använda som hjälpmedel för att utvärdera investeringen. Ovan har DCF nämnts samt att nyckeltalsanalyser kan vara användbara. Den input av data som krävs för att modellerna ska vara användbara ska täckas av informationen som företagen lämnar i sina finansiella rapporter. Informationen i de finansiella rapporterna skall vara så utförlig och detaljerad så investeraren kan använda informationen som input i modellerna som ligger till grund för investeringsbedömningen och därmed även för beslutsfattandet.

3.3 Sammanfattning

När investeringsbeslut skall fattas krävs att flera olika handlingsmöjligheter vägs mot varandra. Det gäller att veta de olika fördelar och nackdelar med de olika valmöjligheterna. Om investeringen handlar om en tillgång som är överlåtbar, brukar den potentiella investerarens problem handla om att köpa eller ej, den nuvarande om att sälja eller behålla. Valmöjligheterna kan sammanfattas till två alternativ. Första alternativet är framtida inbetalningar som kan åtnjutas om investeringen genomförs eller fortsätter, men som måste offras om investeringar inte genomförs eller avslutas. Det andra alternativet är uppoffring av likvida medel på grund av investeringen eller av fortsatt investering, men som undviks om man inte investerar eller avslutar investering direkt.

Investeraren bedömer den framtida avkastningen på investeringen bland annat utifrån företagets vinstförmåga och förmåga att generera kassaflöde. Kritiska begrepp vid bedömningen är risk och osäkerhet. Risken kan beaktas utifrån företagets affärs- och finansiella risk samt utifrån avkastningskrav. I avkastningskravet tar investeraren betalt för den risk han tagit vid investeringen.

Discounted cash flow är användbar vid investeringsbedömning. Den visar nuvärdet av investerarens framtida avkastning beroende på hur mycket han investerar idag. Företagets fria kassaflöde prognostiseras och nuvärdes beräknas. Det fria kassaflödet är det kassaflöde som genererats av rörelsen och som står till investerarnas och kreditgivarnas förfogande. Företagens finansiella rapporter skall innehålla så utförlig och detaljerad information så att investeraren får tillgång till den input i modellerna som krävs, för att göra dem användbara.

4. Disclosure

I detta kapitel kommer vi att redogöra för begreppet information och disclosure. Avslutningsvis presenteras även olika definitioner och innebörden av begreppet tillräcklig disclosure.

4.1 Begreppet information

Vi anser det lämpligt att förklara vad vi menar med begreppet information då detta begrepp är centralt i resten av den teoretiska referensramen.

Information definieras som bearbetad, organiserad och användbar data (Romney, Stenbart & Cushing, 1997). I redovisningssammanhang är data olika transaktioner som sker i företaget. Alla transaktioner i företaget redovisas löpande och behandlas av redovisningssystem. Efter att data om olika transaktioner har behandlats och sammanställts resulterar den i information. Datan omvandlas till information för att den ska vara användbar vid beslutsfattande (Romney, Stenbart & Cushing, 1997). Om företagets intressenter hade fått utdrag på alla transaktioner som har redovisats löpande i företaget under året, hade inte detta utdrag varit praktiskt att använda vid beslutsfattande. Men om fakta om transaktioner sammanställs och presenteras i exempelvis olika poster på balansräkningen eller resultaträkningen, är det lättare för företagets intressenter att använda denna information vid beslutsfattande.

Det som vi menar med information är den information som företaget lämnar till sina intressenter i finansiella rapporter. Information kan vara olika poster på balansräkningen och resultaträkningen, tilläggsupplysningar, fotnoter, nyckeltal. All information som lämnas i företagets finansiella rapporter är en output av en mängd databearbetning. Företagets intressenter har inte tillgång till den data som har bearbetats, varför informationen som företaget lämnar blir en av källor de kan utgå ifrån vid bedömning av företagets finansiella ställning. Därför är det av betydelse att bedöma omfattning och värde av information som företaget lämnar i sina finansiella rapporter.

4.2 Disclosure

Finansiella rapporter syftar till att förmedla information som skall användas för beslutsfattande. För att finansiella rapporter skall vara användbara för beslutsfattande krävs lämplig *disclosure*, informationsutgivning, av relevant information. Vid bedömning av vilken information som skall ges ut skall hänsyn tas till vilka som är användare av de finansiella rapporterna. Genom att klargöra vilka som är användare, fastställs också i vilket syfte informationen i finansiella rapporterna används. (Henriksen & Van Breda, 1992)

FASB har fastställt att användare av de finansiella rapporterna är framför allt nuvarande och potentiella investerare, som skall fatta rationella beslut om investering. Då aktieägare och andra potentiella investerare definieras som primära användare av finansiella rapporter, kan lämplig *disclosure* definieras som den information som är nödvändig för att kapitalmarknaden skall kunna fungera effektivt. (Henriksen & Van Breda, 1992)

Med *disclosure* menas utgivning av information i finansiella rapporter. Begreppets innebörd begränsas ofta att innebära den information som presenteras utanför balans- och resultaträkningar. När det gäller frågor som rör presentation av information i dessa brukar man tala om *recognition*. I det fallet omfattar *disclosure* den information som presenteras i exempelvis fotnoter, supplement till årsredovisningen, analyser och liknande. Förutom resultat- och balansräkningen, där företagets ekonomiska ställning redovisas, är den information som lämnas utanför dessa lika viktig i dagens globala marknad. Det finns en oenighet när det gäller hur vissa bokföringsposter skall mätas. Exempelvis kan nämnas redovisning av goodwill som skiljer sig åt mellan olika länder. Genom att företaget lämnar information om hur goodwill har redovisats, gör detta möjligt för läsare att bedöma huruvida detta sätt att redovisa på är lämplig eller ej. Så länge poster finns redovisade på balans- eller resultaträkningen är det viktigt att lämna information om vilka redovisningsprinciper företaget har tillämpat vid redovisning av dessa. Detta förbättrar förståelse och användbarhet av finansiella rapporter. (Henriksen & Van Breda, 1992)

Disclosure i företagets finansiella rapporter kan vara antingen obligatorisk eller frivillig. Reglerad eller obligatorisk *disclosure* omfattar utgivning av den information som är reglerad enligt lagar och rekommendationer, det vill säga information som företaget enligt lagen måste lämna i sina finansiella rapporter. Frivillig *disclosure* omfattar utgivning av information utöver vad som krävs enligt existerande lagar och rekommendationer. Obligatorisk *disclosure* blir därmed ett minimikrav på den information som företaget måste lämna ut. Huruvida företaget väljer att lämna ut mer information än vad de är tvungna är beroende på nytta och kostanden med denna information. (Adrem, 1999)

Hur mycket av informationen som skall ges ut i finansiella rapporter är beroende av hur kunniga användare av denna information är. Enligt FASB skall den information som lämnas i finansiella rapporter vara utformad på det sättet att de som har rimlig förståelse för ekonomiska aktiviteter skall kunna begripa den. Det finns tre olika grader av *disclosure*. Dessa är tillräcklig, rättvis och fullständig *disclosure*. (Henriksen & Van Breda, 1992)

Tillräcklig *disclosure* innebär att informationen som lämnas är tillräcklig i det avseende att finansiella rapporter inte blir missvisande. Rättvis *disclosure* syftar till att alla användare av finansiella rapporter skall behandlas likadant, vilket innebär att den information som ges ut inte skall anpassas till de olika användarnas informationsbehov. Fullständig *disclosure* innebär att all relevant information skall lämnas i finansiella rapporter. Enligt Henriksen & Van Breda (1992) finns det vissa som anser att fullständig *disclosure* inte är lämplig, då

det kan leda till ett överflöd av informationen, vilket i sin tur leder till att finansiella rapporter blir svåra att tolka. Det som är gemensamt för dessa olika typer av disclosure är att användare av finansiella rapporter skall förses med viktig och relevant information, som skall hjälpa dem att på bästa möjliga sättet fatta rationella beslut. (Henriksen & Van Breda, 1992)

4.2.1 Tillräcklig disclosure

I redovisningsteori som har utgångspunkt i beslutsanvändbarhetsynsätt spelar begreppet tillräcklig *disclosure* en viktig roll. Förståelse för tillräcklig *disclosure* är nödvändig om fördelar och nackdelar med rekommendationer inom redovisningsområdet skall kunna bedömas. Det finns olika definitioner av tillräcklig *disclosure*. (Buzby, 1974)

Begreppet har diskuterats av Moonitz i *Accounting Research Study No.1*, och enligt honom kan begreppet diskuteras i termer av till vem *disclosure* görs, vilken information som skall lämnas ut, samt hur *disclosure* skall göras. Hans diskussion har resulterat i definition enligt vilken finansiella rapporter skall innehålla det som behövs för att de inte skall vara missvisande. (återgivet i Moonitz, 1961)

Begreppet har dessutom diskuterats av AICPAs kommitté och i Statement on Auditing Standards and Procedures No 1. anges att:

”The fairness of presentation of financial statements in conformity with generally accepted accounting principles comprehends the adequacy of disclosures involving material matters. These matters relate to form, arrangement, and content of the financial statements with their appended notes; the terminology used; the amount of detail given; the classification of items in the statements; the bases of amounts set forth... This enumeration is not intended to be all inclusive but simply indicative of the nature and type of disclosures necessary to make financial statements sufficiently informative”.
(s.78)

Enligt APBs definition uppnås tillräcklig *disclosure* när informationen uppfyller de kvalitativa egenskaperna, relevans, tillförlitlighet och begriplighet (återgivet i APB, 1970).

Dessa olika definitioner beskriver olika aspekter av tillräcklig *disclosure*. Innebörden av dessa definitioner kan fastställas genom att klargöra för vem *disclosure* görs, vad som är syfte med informationen, hur mycket information som skall ges ut, samt på vilket sätt och när informationen skall ges ut i finansiella rapporter. Efter att allt detta har fastställs, kan en bedömning göras om huruvida *disclosure* är tillräcklig eller ej. (Buzby, 1974)

Identifiering av vilka som är användare av information som lämnas i finansiella rapporter är en förutsättning för att man skall kunna bedöma om *disclosure* är tillräcklig eller ej. Detta är av betydelse då olika användare av information har olika syfte med denna. (återgivet i Devine, 1966; Moonitz, 1961)

Genom att identifiera användare, kartläggs också syftet med användning av information. Behovet att kartlägga syftet med informationen hänger ihop med kravet på relevans som informationen skall ha för att vara användbar. Informationens relevans kan inte bedömas om syftet med informationen inte är fastställt. (Buzby, 1974)

Efter att användare och syftet med informationen är identifierade blir nästa steg att bedöma vilken typ och hur mycket information som företaget skall lämna för att *disclosure* skall anses vara tillräcklig (Buzby, 1974). Enligt Henriksen & Van Breda (1992) skall den information som är av störst betydelse och relevans lämnas i balans- och resultaträkningen.

Förutom informationen som lämnas i dessa, skall finansiella rapporter innehåller all den information som är nödvändig för att finansiella rapporter inte skall vara missvisande. Vilken typ av information som skall lämnas ut är framför allt beroende av vilken information som är relevant för specifika användare och deras syfte med användning av informationen. Informationens kvalitativa egenskaper som relevans, tillförlitlighet och jämförbarhet, fungerar som bestämmande faktor för vilken typ av information som lämnas ut. (Buzby, 1974)

Även om användare av information och deras syfte med informationen identifieras, och det fastställs vilken typ av information som skall lämnas ut, finns det risk att tillräcklig *disclosure* inte är uppnådd. Detta för att det är av stor betydelse hur informationen presenteras. (Buzby, 1974)

Olika former av presentation kan påverka informationens kvalitet. För att tillräcklig *disclosure* skall uppnås krävs det att informationen presenteras på ett sådant sätt att användare kan begripa den. Informationen skall organiseras och presenteras på ett logiskt sätt. All material inklusive fotnoter skall vara läsbar för användare av informationen. (Buzby, 1974)

Viktig information skall presenteras på ett sådant sätt att användare inte missar den (återgivet i Healy, 1969). Dessutom kan viss information som är riskfylld presenteras på flera olika ställen, för att försäkra att den kan uppmärksammas av användare (Buzby, 1974).

Slutligen skall bedömning göras om när informationen skall lämnas ut. Om *disclosure* skall vara effektiv, måste den vara aktuell. Enligt APB skall aktuell redovisningsinformation nå dess användare tillräckligt snabbt för att kunna påverka deras beslutsfattande (återgivet i APB, 1970).

Sammanfattningsvis kan tillräcklig *disclosure* uppnås endast under förutsättning om användare av finansiella rapporter får relevant och tillförlitlig information, samt om informationen i finansiella rapporter presenteras på ett begripligt sätt och är aktuell så att användare kan ha nytta av den.

4.3 Sammanfattning

Begreppet *disclosure* omfattar informationsutgivning i företagets finansiella rapporter. Ibland begränsas begreppets innebörd att endast innebära utgivning av information utanför balans- och resultaträkningar, exempelvis i form av fotnoter, tilläggsupplysningar, supplement till finansiella rapporter och liknande. *Disclosure* kan vara frivillig eller reglerad. Reglerad *disclosure* omfattar utgivning av reglerad information, det vill säga den information som företaget måste lämna enligt lagen och rekommendation. Frivillig *disclosure* omfattar utgivning av information utöver den reglerade.

Det finns tre olika grader av *disclosure*. Tillräcklig *disclosure* innebär att den information som lämnas är tillräcklig i det avseende att finansiella rapporter inte blir missvisande. Rättvis *disclosure* innebär att den information som lämnas i finansiella rapporter inte skall anpassas till olika användarens informationsbehov, utan alla användare skall behandlas likadant. Fullständig *disclosure* innebär att all relevant information skall lämnas i finansiella rapporter.

Begreppet tillräcklig *disclosure* spelar viktig roll i redovisningsteorin avseende beslutsanvändbarhetssynsättet. En förutsättning för att bedöma huruvida tillräcklig *disclosure* är uppnådd eller ej är att användare finansiella rapporter identifieras. Detta för att olika användare har olika informationsbehov. När användarens informationsbehov är identifierat kan en bedömning göras om hur mycket och vilken typ av information som skall lämnas i finansiella rapporter. Det som blir bestämmande faktor för vilken typ av information som finansiella rapporter skall innehålla är kvalitativa egenskaper som gör informationen användbar, såsom relevans och tillförlitlighet. Slutligen är det viktigt att informationen i finansiella rapporter presenteras på ett begripligt sätt och att den är aktuell. Förutsättning för att tillräcklig *disclosure* är uppnådd blir därmed att användare av finansiella rapporter får relevant och tillförlitlig information, samt att informationen i finansiella rapporter presenteras på ett begripligt sätt så att användare kan ha nytta av den.

5. FASB Conceptual Framework

I detta kapitel kommer vi att redogöra för redovisningens mål och de kvalitativa egenskaper som informationen ska ha för att vara användbar vid beslutsfattande. Kapitlet har sin utgångspunkt i FASBs Conceptual Framework.

På 1950- och 1960 talet framfördes kritik på hur nya redovisningsprinciper togs fram. Som svar på kritiken bildade AICPA 1971 två kommittéer som fick namn efter sina ordförande Francis Wheat och Robert Trueblood. Wheat kommittén hade som uppgift att undersöka på vilket sätt redovisningsprinciper skulle fastställas. Deras rapport resulterade i att FASB bildades. (Schroeder mfl 2001)

FASB är ett privat organ vars ämbete är att stifta redovisningsstandards. Standards definieras som; lösningar på finansiella redovisningsproblem (Henriksen & Van Breda, 1992).

FASB leds av heltidsanställda redovisningsexperter, exempelvis revisorer, redovisningsanvändare och redovisningsprofessorer. Det huvudsakliga målet för FASB är att fastställa och förbättra standards, för redovisningen av finansiell information och finansiella rapporter. De ska vägleda och bilda allmänheten, redovisningsproducenter, redovisningsanvändare och studenter, när det gäller redovisningspraxis. För att uppfylla sitt mål arbetar de efter att, förbättra användbarheten av finansiella rapporter, hålla standarderna aktuella, åtgärda brister i redovisningen som kan förbättras genom förändringar av standards, stödja harmoniseringen av redovisningsstandards internationellt och förbättra förståelsen för innehållet i finansiella rapporter. FASB utvecklar både en föreställningsram och standards för redovisning, samtidigt som de vägleder införandet av standards. (Schroeder mfl 2001)

Conceptual Framework har utvecklats av FASB och den skall vägleda organet vid utveckling av nya standards och utgöra en referensram när olika redovisningsproblem skall lösas. Enligt FASB skall inte Conceptual Framework ses som en lösning på redovisningsproblem, utan snarare användas som en gemensam bas, utifrån vilken redovisningsfrågor kan diskuteras och identifieras. Den ska användas så att relevanta frågor ställs och vägleda fortsatt forskning. (Schroeder mfl 2001)

FASBs Conceptual Framework har utvecklats under flera år och idag består den av 6 olika *statements*. Vi kommer i vår uppsats att behandla SFAC No1 och SFAC No2. SFAC No1 behandlar målet med redovisning för affärsföretag och SFAC No2 behandlar kvalitativa egenskaper som användbar finansiell information skall innehålla.

5.1 Redovisningens mål

Målet med redovisningen påverkas av vem som är användaren och vad denne ska utnyttja redovisningen till. FASB har i Conceptual Framework försökt ta fram riktlinjer för vad som är redovisningens mål. Detta görs i SFAC No. 1: "Objectives of Financial Reporting by Business Enterprises", vilken innehåller riktlinjer för målet med extern finansiell rapportering för affärsföretag. SFAC No.1 är till stor del baserad på rapporten "Objectives of Financial Statements", som är framtagen av kommittén som AICPA tillsatte och som leddes av Robert Trueblood, rapporten är även kallad "The Trueblood rapport". (Henriksen & Van Brenda, 1992)

FASB:s Conceptual Framework har som utgångspunkt beslutanvändbarhetssynsättet. Fokuseringen i denna teori är att redovisningen är ett hjälpmedel för investeraren vid beslutsfattande och därmed ett hjälpmedel för effektiv allokering av resurser i ekonomin (Artsberg 1992). Beslutanvändbarhetssynsättet ligger till grund för att ta fram kriterier så att information som lämnas i finansiella rapporter är användbar när olika val görs och beslut fattas utifrån knapphändig information om affärsmissiga och ekonomiska aktiviteter (SFAC No.1).

Användarna av finansiella rapporter har olika förutsättningar när det gäller möjligheten att få tillgång till information om företaget, vissa har tillgång till mer information än andra. Detta gäller exempelvis för företagsledarna, som har tillgång till mer information, än den enskilda investeraren. Men även andra användare av finansiella rapporter än företagsledningen har bättre tillgång till information om företaget än den enskilda investeraren, exempelvis företagets största kreditgivare eller en storskalig aktieinvestor. Därför är finansiella rapporter speciellt viktiga för användare som har begränsad möjlighet att få tillgång till information och begränsad förmåga att tolka den. Varför ett mål med finansiella rapporter är att, förse primärt användare, som har begränsad möjlighet att få tillgång till information, och som förlitar sig på finansiella rapporter som deras huvudkälla vid bedömning av företagets ekonomiska aktiviteter. (AICPA, 1973)

Dessutom skall informationen vara begriplig för dem som har rimlig förståelse för affärs och ekonomiska aktiviteter och som uthålligt studerar informationen. Finansiell information kan ses som ett verktyg och är inte till någon direkt hjälp för dem som inte kan eller vill använda det eller som missbrukar det. Finansiella rapporter skall ge information till dem som är villiga att lära sig att använda det rätt. (SFAC No.1)

Affärsföretag införskaffar kapital för sin verksamhet bland annat genom finansiella institutioner och genom att ge ut aktier. Företagens aktier handlas på värdepappersmarknader, transaktionerna sker främst mellan en investerare till en annan utan att någon del av kapitalet når affärsföretaget. Dessa transaktioner sätter marknadspriset på företagets värdepapper och är därmed indirekt avgörande för företagets förmåga att attrahera investerarnas medel och kostnaden för att anskaffa kapital. Investerare blir därmed viktiga intressenter för företagets verksamhet. (SFAC No.1)

Investerarna kan utifrån finansiella rapporter utvärdera företaget potentiell givet att lämplig information lämnas. Investerarna är intresserade av företagens förmåga att generera avkastning till dem och deras egen förmåga att förutsäga, jämföra och utvärdera osäkerhet, tidpunkt och hur stor den framtida avkastningen kommer att bli. Eftersom investerarnas avkastning är relaterat till företagens kassaflöde leder detta resonemang fram till följande mål med finansiella rapporter: de ska tillhandahålla information som är användbar för investerare när de skall förutsäga, jämföra och utvärdera potentiellt kassaflöde när det gäller mängd, tidpunkt och relaterad osäkerhet. (AICPA, 1973)

Information som är användbar för att bedöma företagens vinstförmåga blir även användbar vid bedömning av företagsledningens styrning av företaget utifrån deras ansvarsområde och skyldigheter. För att kunna bedöma företagens vinstförmåga är det nödvändigt att förutsäga utfallet av företagsledningens handlingar. Varför ett mål med finansiella rapporter blir att ge information som är användbar vid bedömning av företagsledningens förmåga att utnyttja företagens resurser effektivt för att uppnå företagens övergripande mål. (AICPA, 1973)

Det övergripande konceptet för vinstförmåga är företagens förmåga att uppfylla sitt mål att bereda maximalt med vinst till ägarna. Bedömningen av företagens vinstförmåga är alltid förknippat med subjektivitet, eftersom framtiden är osäker. Den data som inkluderas i företagens externa finansiella rapporter bör ha som syfte att ge information som är användbar vid bedömning av vilken påverkan som nuvarande utveckling har på företagens vinstförmåga. Användaren behöver både faktisk och uppskattad information, identifierade separat, om transaktioner och andra händelser för att på så sätt kunna bedöma osäkerheten. Detta leder fram till att ett mål med finansiella rapporter blir att ge faktisk och uppskattad information om transaktioner och andra händelser som är användbara vid förutsägning, jämförelse och bedömning av företagens vinstförmåga. Underliggande grundläggande antagande om uppskattningar, värderingar, antagande om framtiden skall redovisas (disclosed). Dessutom skall finansiella rapporter tillhandahålla information som är användbar vid uppskattningar av framtiden och vid skapandeprocessen av prognoser. (AICPA, 1973)

Investerare och andra användare använder ofta rapporterade resultat och information om delar i resultatet, på olika sätt och med olika syften, för att bedöma deras potentiella kassaflöde från investeringar eller lån till företaget. De använder informationen för att bekräfta, försäkra sig om eller förändra tidigare uppfattningar och bedömningar. Mätning av resultat och information av resultat skall redovisas i finansiella rapporter, i den utsträckning det är möjligt, så att den är användbar för investerare. (SFAC No.1)

Sammanfattningsvis skall finansiella rapporter tillhandahålla information om företagens ekonomiska resurser, anspråken på dessa resurser och effekten av händelser, transaktioner, och omständigheter som ändrar resurserna eller anspråken på dessa (SFAC No.1).

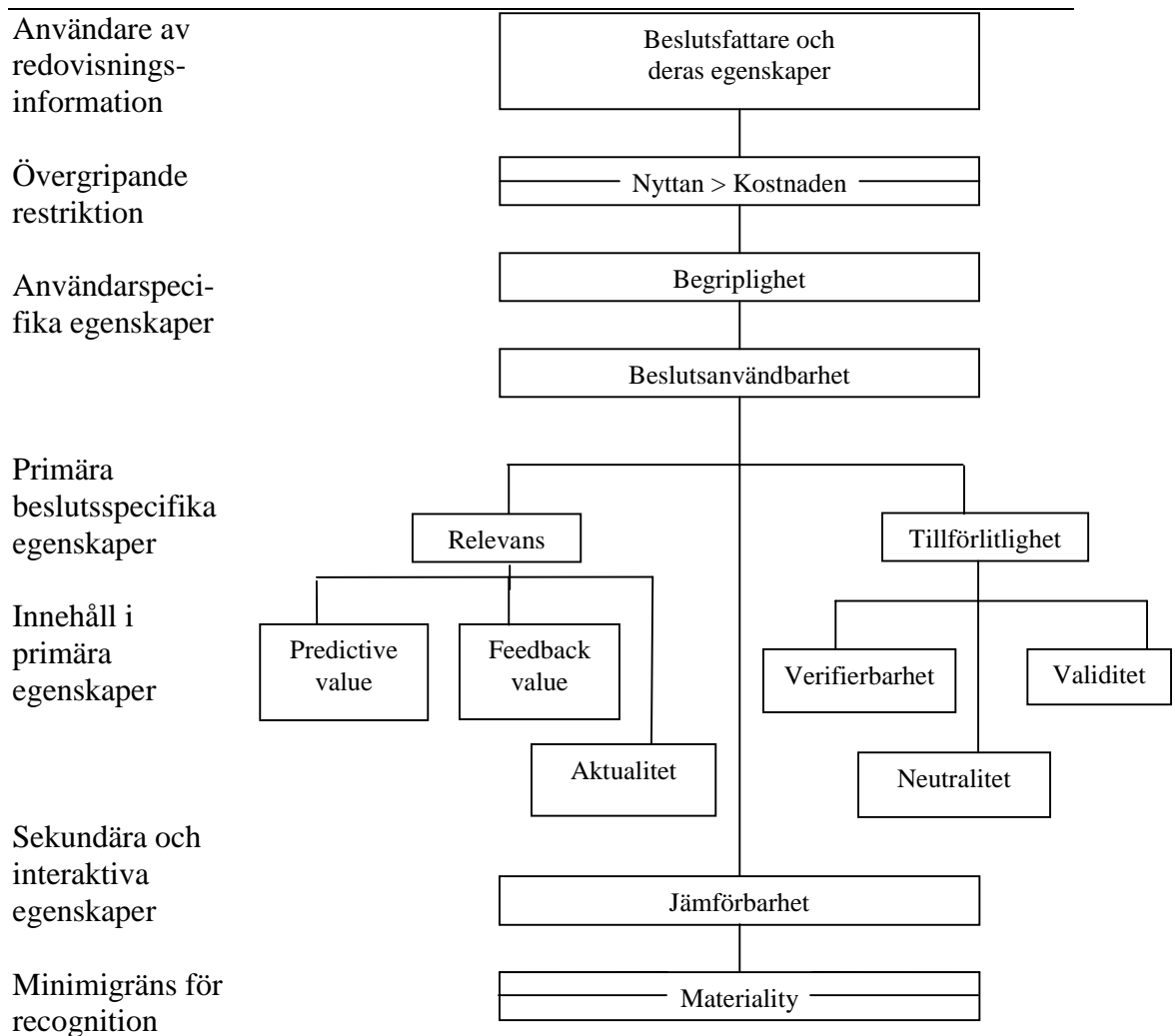
5.2 Kvalitativa egenskaper

Tidigare har det nämnts att mål med externa finansiella rapporter är att ge information, som är användbar när olika val görs och beslut fattas utifrån information om affärsmässiga och ekonomiska aktiviteter. För att informationen skall vara användbar vid beslutsfattande krävs det att den har vissa kvalitativa egenskaper. Dessa kvalitativa egenskaper skall kunna bestå över tiden, skall kunna tillämpas på alla redovisningsenheter och skall vara möjliga att verifiera. (Henriksen & Van Breda, 1992)

FASB har i Conceptual Framework har tagit fram olika kvalitativa egenskaper som informationen skall ha för att vara användbar vid beslutsfattande. Informationens kvalitativa egenskaper behandlas i SFAC No.2: "The Qualitative Characteristics of Financial Information", vilken behandlar de olika egenskaper som gör den finansiella informationen användbar.

SFAC No.2 ger riktlinjer för vilka egenskaper som gör informationen användbar genom att presentera hierarki av kvalitativa egenskaper, där användbarhet vid beslutsfattande är av störst betydelse. Detta då information som inte är användbar leder till att det inte finns någon nytta från informationen som kan sättas i relation till kostnaden att producera den. (SFAC No.2)

Nedan illustreras FASBs hierarki av kvalitativa egenskaper med figur 5.2

Figur 5.2. Hierarkisk överblick över kvalitativa egenskaper (Källa: Schroeder & Clark, 1998)

Varje enskild användare bedömer huruvida informationen är användbar eller ej. Användarens bedömningar påverkas i sin tur av användarens kunnskap, vilken beslut som skall fattas, samt användarens val av beslutsmodell. (SFAC No.2)

Den övergripande restriktion i hierarki är att nyttan av informationen som lämnas i finansiella rapporter skall överstiga kostnaden att ta fram den. Det är svårt att bedöma informationens nytta och kostnad, då kostanden uppkommer både vid framtagning och vid användning informationen, samtidigt som både användare och de som tar fram informationen har nytta av denna (SFAC No.2)

5.2.1 Användarspecifika egenskaper

FASB skiljer mellan användarspecifika och de kvalitativa egenskaperna. Exempel på användarspecifik egenskap är begriplighet. Informationen som

saknar begriplighet är inte användbar vid beslutsfattande. Informationens begriplighet bedöms utifrån användarens egenskaper. Informationen som är till exempel komplicerad kan vara begriplig för en kunnig användare, men inte för en användare som inte alls är kunnig inom ett visst område. Därmed är begriplighet beroende av egenskaper som användaren har. FASBs syn på detta som tidigare redogjorts är att redovisningsinformationen skall vara begriplig för dem som har rimlig förståelse för ekonomiska aktiviteter och som är villiga att lära sig att använda finansiella rapporter rätt. (SFAC No.2)

5.2.2 Primära beslutsspecifika egenskaper

Relevans och tillförlitlighet är till skillnad från begriplighet, beslutsspecifika egenskaper. I FASBs hierarki av kvalitativa egenskaper är relevans och tillförlitlighet två grundläggande egenskaper som redovisningsinformation skall ha för att vara användbar vid beslutsfattande. Redovisningsinformation som saknar helt dessa egenskaper kan inte vara användbar vid beslutsfattande. (SFAC No.2)

FASB prioriterar inte de grundläggande egenskaperna framför andra kvalitativa egenskaper som redovisningsinformationen skall ha. Vilken kvalitativ egenskap som skall prioriteras och läggas störst vikt på är beroende av omständigheter. Förutsättning för att informationen skall vara användbar är att alla kvalitativa egenskaper är uppfyllda. Det är inte fel att gynna någon kvalitativ egenskap på bekostnad av en annan, så länge det inte resulterar i att informationen blir mindre användbar. (SFAC No.2)

Nedan följer en beskrivning av de primära beslutsspecifika egenskaperna, samt de olika komponenterna som krävs för att den primära egenskapen skall vara uppfyllt.

5.2.2.1 Relevans

Informationen är relevant om den kan hänföra sig till beslut som skall fattas. För att informationen skall vara relevant vid investerarens beslutfattande, skall informationen kunna påverka dennes beslut, på ett sådant sätt att den underlättar bedömningar om inträffade, aktuella och framtida händelser och dessutom bekräftar eller korrigerar tidigare bedömningar. (SFAC No.2)

Relevant information skall ha förmåga att bekräfta eller korrigera tidigare bedömningar, så kallad *feedback value*. Om informationen bekräftar tidigare bedömningar, finns det stor sannolikhet att även framtida bedömningar blir som det förväntas. Å andra sidan korrigering av tidigare bedömningar, gör att sannolikheten att bedömningar blir som förväntat minskar. Oavsett om informationen bekräftar eller korrigerar tidigare bedömningar, är denna information av betydelse för någon som inte redan har kännedom om den. Bekräftelse eller korrigering av tidigare bedömningar påverkar användarens beslut genom att underlätta framtida bedömningar som görs. Då bedömningar om framtiden och därmed beslutsfattande oftast är förknippade med osäkerhet,

är informationen relevant om bedömningar bekräftas eller korrigeras genom ny information. (SFAC No.2)

Informationens förmåga att kunna förutsäga något, samt ge feedback på tidigare bedömningar är två egenskaper som gör information relevant. Både förutsägelse om framtiden och feedback sker oftast samtidigt, då kännedom om resultat från redan gjorda beslut förbättrar användarens möjligheter att göra bedömningar och fatta beslut i liknande situationer. Grunden för bedömningar blir därför kännedom om redan inträffade händelser. Kriterier som ställs på informationsutgivning i finansiella rapporter har nästan alltid tvåfaldigt syfte, och det är att underlätta förutsägelse och ge feedback på tidigare bedömningar. (SFAC No.2)

När det sägs att informationen har förutsägande värde, innebär inte det att informationen i sig är förutsägande. Informationen har förutsägande värde när den kan användas som input i investerarnas beslutsmodell. Output av beslutsmodellen resulterar i förutsägingar om företagets framtid. Investerarna fattar sina beslut utifrån bedömningar om framtiden och om de inte kan använda informationen för att göra dessa bedömningar, är denna information inte relevant. (SFAC No.2)

Information som är av intresse när olika förutsägelse om framtiden skall göras är företagets ekonomiska ställning samt olika väsentliga förändringar som har inträffat i företaget. Utifrån denna information kan olika bedömningar göras, exempelvis bedömningar om företagets tillväxt, eller eventuell nedgång. Användare av redovisningsinformation vill ha den information och analytiska modeller som har störst förutsägande värde, då det är med hjälp av denna som de kan uppnå sina specifika mål. För att kunna bedöma vilken information som har förutsägande värde för användare, är det viktigt att ha kännedom om vilka beslutsmodeller som används, samt vilka modeller investerarna kan tänkas använda. (SFAC No.2)

En analogi kan göras mellan metrologen som förutspår väder och investeraren som förutspår företagets framtida utveckling. Metrologen samlar och kartlägger information utifrån aktuella förhållanden om exempelvis temperatur och lufttryck och förutspår vädret utifrån de förhållande och mönster som de upptäcker. På samma sätt förutspår investeraren företagets framtida utveckling. Investeraren utgår ifrån inträffade och aktuella händelser, som sedan kvantifieras och används som input i olika modeller, som investeraren använder för att göra framtidsbedömningar (SFAC No.2)

Informationen har *predictive* eller *feedback* value under förutsättning att den reducerar osäkerhet. Relevant information skall ha antingen *feedback* eller *predictive value*. Information som blir mest relevant är den information som investeraren kan använda att på mer noggrant sätt bedöma företagets framtida kassaflöde. (Koeppen, 1998)

Artsberg (1992) anser att FASBs definition av relevans är fylld med policy, då typ av relevant information är beroende av vem som är beslutsfattare och vilken beslutssituation man befinner sig i.

Det innebär med andra ord att relevans skall bedömas utifrån specifika beslutssituationer och vem som är användare. Relevant information i en beslutssituation behöver inte vara relevant vid alla andra typer av beslutssituationer. Därför är det viktigt att identifiera vem som är informationens användare, samt vilka beslut användaren skall fatta, för att därmed kunna utröna om informationen är relevant eller ej.

När det gäller bonusbaserade pensionsavtal som medför framtida utbetalningar, är det av stort intresse för investeraren att den information som han får om dessa avtal har *predictive value*, då investerarens beslutsfattande baseras på framtidbedömningar. Informationen om bonusbaserade pensionsavtal blir relevant om den kan underlätta investerarens bedömningar om vilken påverkan dessa avtal kommer att ha på företagets kassaflöde och vinst i framtiden. Därför vill investerare ha information om hur stor den förpliktelse som avser bonusbaserat avtal kommer att bli, när det kommer att påverka företagets kassaflöde samt hur stor risken är att förpliktelsen blir större än förväntat. Vi anser att denna dimension av relevans är av störst betydelse vid bedömning av vilken information som är relevant vid investerarens beslutsfattande.

Feedback value definierades som informationens egenskap att korrigera eller bekräfta tidigare bedömningar och därmed reducera osäkerhet. Informationen som endast har *feedback value* när det gäller bonusbaserade pensionsavtal, har inte hög grad av relevans för investeraren. Genom att investeraren får sina bedömningar om företagets vinst eller kassaflöde korrigerade med information som han inte hade kännedom om när bedömningarna gjordes, kan det reducera den osäkerhet som bedömningarna har varit baserade på. Osäkerhet reduceras i det avseende att investeraren får förklaring till varför hans tidigare bedömningar inte stämde. Detta kan till viss del underlätta investerarens beslutsfattande, genom att han tar hänsyn till denna information när senare bedömningar görs.

Det har tidigare nämnts att den information som på mer noggrant sätt kan underlätta bedömningar om när och med hur mycket företagets framtida kassaflöde kommer att påverkas är mest relevant. Utifrån det kan vi konstatera att information som endast har *feedback value* är relevant till viss del för investeraren, men den kan inte användas att på mer noggrant sätt göra framtida bedömningar när det gäller bonusbaserade pensionsavtal. Informationen kommer att återspegla vilka förändringar som har skett under året avseende bonusbaserade pensionsavtal. Då dessa avtal är förknippade med stor osäkerhet kan inte denna information användas att på noggrant sätt göra framtidsbedömningar, då förändringar i förpliktelser avseende dessa avtal det ena året, inte behöver betyda att samma förändringar inträffar de kommande åren.

En annan komponent i begreppet relevans är informationens aktualitet. Informationen som inte är tillgänglig vid beslutsfattande eller är tillgänglig mycket lång tid efter att viss händelse har inträffat, är inte relevant och därmed inte användbar heller. Informationen skall vara tillgänglig för användare innan den förlorar förmågan att påverka beslutsfattande. Aktuell information är en

viktig aspekt av relevans. Information som endast är aktuell behöver inte vara relevant för det, medan relevant information som inte i rätt tid når användare förlorar sin ursprungliga relevans och användbarhet. (SFAC No.2)

Informationen kan ha olika grader av aktualitet. Ibland kan informationens förmåga att påverka beslut försvinna snabbt, exempelvis anbud vid företagsuppköp. I andra situationer, exempelvis när företaget lämnar information om sitt årliga resultat krävs det längre tid innan den tappar i värde. Snabb information gynnar informationens relevans, men det finns risk med att producera information för snabbt. Risken är att informationen produceras på bekostnad av de andra kvalitativa egenskaperna, exempelvis tillförlitlighet. Då minskad tillförlitlighet i informationen minskar informationens användbarhet, måste en rimlig uppskattning göras så att informationen blir tillgänglig snabbt, utan att dess tillförlitlighet rubbas helt. Endast i detta fall kan informationens användbarhet öka. (SFAC No.2)

När det gäller information om bonusbaserade pensionsavtal är informationen om dessa aktuell den dag företaget sluter avtalet med den anställda. Detta eftersom bonusbaserade avtal medför att företaget troligen kommer att ha utbetalningar i framtiden, vilket kan påverka investerarens beslutsfattande. Därför är all information om avtal som slutits under året aktuella att redovisa i företagets finansiella rapporter.

5.2.2.2 Tillförlitlighet

FASB har definierat tillförlitlighet som informationens egenskap att försäkra att informationen inte innehåller några felaktigheter, samt att den på ett trovärdigt, korrekt sätt presenterar vad den avser att presentera. Informationen är tillförlitlig i den omfattning användare kan förlita sig på att den avbildar företagets ekonomiska ställning på ett korrekt sätt. (SFAC No.2)

Analogin kan göras mellan redovisningens tillförlitlighet och ett fotografi, vilket är en ögonblicksbild av verkligheten vid just det tillfället. Fotografi kan visa varken mer eller mindre än vad som är synbart för tillfället. Ibland visar inte fotografierna exakta avbilder av verkligheten, exempelvis på grund av dålig skärpa. Detta kan bero antingen på att fotografen har misslyckats, att kameran är dålig eller att framkallningen inte har gjorts på rätt sätt. Samma resonemang gäller för redovisning. Den ska avbilda verkligheten som det är, men ibland kan det uppstå fel. Detta kan bero på att fel sak mäts, fel mätinstrument används eller att det uppstår fel vid redovisningen

Vilken grad av tillförlitlighet informationen har beror på i vilken omfattning redovisningsmåtten¹⁰ är verifierbara och presenterade korrekt. Det finns tre olika komponenter som gör information tillförlitlig. Dessa är validitet, verifierbarhet och neutralitet. (SFAC No.2)

---

¹⁰ Med redovisningsmåtten avses olika poster och uppgifter som visar företagets ekonomiska resurser och förpliktelser, exempelvis tillgångar, skulder.

Validitet innebär att det skall finnas en överensstämmelse mellan mått och det fenomen som måtten avser att avbilda. Med fenomen menas ekonomiska resurser och förpliktelser i företaget, samt händelser och transaktioner som förändrar dessa. Informationen kan inte vara tillförlitlig om framställningen av ekonomiska resurser eller förpliktelser görs på fel sätt. Som exempel kan tas FASBs illustration av validitet. Studenterna hade prov i stavning och de skulle skriva ner orden som läraren läste upp. Vissa studenter klarade inte provet, trots att de var duktiga på stavningen. Det visade sig att anledning till att de misslyckades var att de hade problem med hörseln. Syftet med provet var att mäta studenternas möjlighet att stava, men det visade sig att det vad som testet mätte var hörselskärpa. Detta prov saknade validitet, för att det inte mätte vad det avsåg att mäta. För att provets validitet skall kunna bedömas, krävs det att den egenskap som skall mätas är definierad. (SFAC No.2)

Det problematiska med validitet är att många poster i balans- och resultaträkningar redovisas till historiskt värde, istället för verkligt värde. Det som händer då är att redovisningsmått som används inte blir valida, då de inte överensstämmer med verkligheten. I sådana fall är det bättre att lägga större vikt på verifierbarhet, för att därmed kunna bedöma tillförlitligheten. (Henriksen & Van Breda, 1992).

Snedvridning, *bias*, av redovisningsmått och mätningmetoder som används innebär att mått och metoden som används inte mäter det som de avser att mäta. Genom att redovisningsmått och mätningmetoder som används mäter och presenterar vad de avser att mäta, innebär det att ingen väsentlig information är utelämnad och att informationen avbildar de verkliga aspekter och förhållande i företaget. Informationens fullständighet är en annan egenskap som tillförlitlig information som skall ha. Informationen skall vara fullständig, med restriktioner att den presenterar det som är väsentligt och möjligt att presentera, med tanke på kostnader. Det är svårt att presentera information som är till hundra procent fullständig och finansiella rapporter kan inte alltid avbilda allt som sker i företaget. (SFAC No.2)

Verifierbarhet är en av komponenter som gör informationen tillförlitlig. Den bidrar till tillförlitlighet genom att den försäkrar att de olika redovisningsmått presenterar på ett korrekt sätt de ekonomiska händelserna som de avser att presentera. (SFAC No.2)

Bias i redovisningsmått är mindre komplicerad än *bias* i mätningmetod som används. Fel i redovisningsmått kan upptäckas och rättas till genom att mätningen genomförs flera gånger. Vissa redovisningsmått påverkas av subjektiva bedömningar som görs och därför kan det vara svårt att verifiera dessa utifrån exempelvis underliggande faktura, utan hänsyn måste tas till de bedömningar som har gjorts, exempelvis tillgångens ekonomiska livslängd (Smith, 2000). Om fel i redovisningsmått skall kunna upptäckas är det viktigt att redovisningsmått kan återskapas utifrån det ursprungliga materialet. Det innebär att det ska vara möjligt att gå tillbaka och kontrollera sanningshalten i redovisningsmättet, med andra ord redovisningsmått skall vara verifierbara. Graden av verifierbarhet blir högre ju högre samstämmighet är mellan oberoende mätningar. (SFAC No.2)

Bara för att redovisningsmått är verifierbara garanterar inte det att lämplig mätningsslag har använts från början. Det som verifieras är att mätningsslaget har använts noggrant, vilket försäkrar att personen som har utfört mätningen inte har gjort några fel. Därför kan verifierbar information inte garantera till hundra procent att informationen är tillförlitlig. Även om oberoende mätningar visar på mycket hög grad av verifierbarhet, kan informationen inte vara tillförlitlig om mätningsslaget som har använts leder till att redovisningsmått inte mäter vad det avser att mäta. (SFAC No.2)

Enligt Artsberg (1992) är även tillförlitlighetsbegreppet fylld med policy, då FASB har infört utbildningstrohet [ovan kallad validitet] som dimension av tillförlitlighet. Detta för att FASB skriver att:

”Information that is presented faithful in the context for which it was designed, may not be reliable when used in other context”. (SFAC No.2, p 71)

Det innebär att begreppet tillförlitlighet skall liksom begreppet relevans, bedömas utifrån varje specifik beslutssituation (Artsberg, 1992). Det innebär att det som är valid och därmed tillförlitlig information är beroende i vilket syfte informationen används. Utifrån detta kan vi tolka att valid information om bonusbaserade pensionsavtal vid investerarens beslutsfattande är den information som återspeglar verkligheten i det hänseende att den visar när och med hur mycket bonusbaserade pensionsavtal kommer att påverka företagets framtida kassaflöde.

Neutralitet är en av komponenterna som gör redovisningsinformation tillförlitlig. Neutralitet innebär att det primära angelägenhet vid utfärdande och fullföljande av lagar och rekommendationer på redovisningsområdet, skall vara relevans och tillförlitlighet i informationen och inte vilken effekt den nya regleringen kommer att ha. Kravet på neutral information innebär en strävan att på bästa möjliga sätt avbilda verkligheten så som man uppfattar den. Redovisningen skall inte anpassas i syfte att påverka beteende i viss riktning. Det skall finnas neutrala mätregler som bortser från redovisningens ekonomiska konsekvenser. Detta innebär inte att redovisningen inte påverkar beteende eller har ekonomiska konsekvenser, utan att FASB inte vill eftersträva någon särskild ekonomisk konsekvens vid utfärdande av rekommendationer. (SFAC No.2)

FASBs syn på att det skall finnas neutrala mätregler har blivit mycket kritiserad, då FASB enligt denna syn förnekar redovisningens ekonomiska konsekvenser. Dessutom har kritiken riktas mot FASBs syn på *”general-purpose statement”*, då FASB bortser från att det kan finnas intressentkonflikten i redovisningen. FASB betonar att investerarens informations behov är företagets förmåga att generera kassaflöde, samtidigt som den talar att alla andra intressenter också skall ha nytta av denna information. (Artsberg, 1992)

5.2.2.3 Relevans och tillförlitlighet

Det har tidigare nämnts att relevans och tillförlitlighet är två grundläggande egenskaper som informationen skall ha för att vara användbar vid beslutsfattande. Information som saknar helt någon av dessa egenskaper är därmed inte användbar. Det har även framkommit att bedömning av informationens relevans och tillförlitlighet skall göras utifrån specifik beslutssituation. Det innebär att relevant och tillförlitlig information för en användare, behöver inte användbar information för en användare som befinner sig i en annan beslutssituation.

Vilken av dessa egenskaper som störst vikt skall ställas på vid bedömning av informationens användbarhet blir också beroende på beslutssituation. Det har tidigare nämnts att FASB skriver att relevans och tillförlitlighet står i konflikt med varandra, då det är möjligt att informationens relevans gynnas på bekostnad av tillförlitlighet, eller tvärtom. Det innebär att information med låg grad av tillförlitlighet och hög grad av relevans, kan ändå vara användbar vid beslutsfattande.

Till hur hög grad relevans och tillförlitlighet skall vara uppfyllda för att informationen skall vara användbar, skall bedömas utifrån beslutssituationen. Detta för att olika användare har olika åsikter om vilken av dessa två egenskaper som är av störst betydelse. Prioritering av någon egenskap kommer därför att vara beroende på olika omständigheter. (Koeppen, 1988)

Olika omständigheter som bedömning av informationens användbarhet kan vara beroende på är exempelvis vem som är användare, beslut som skall fattas och hur mycket information användare redan har. För investeraren som gör bedömningar om framtiden vid beslutsfattande, är det av betydelse att han har mycket relevant information som han kan basera sina bedömningar på. Tillförlitlighet av denna information måste naturligtvis vara uppfylld, dock är denna egenskap i vissa situationer mindre viktig för investerare.

Exempelvis är information som visar tillgångarnas historiska värde inte relevant vid investerarens beslutsfattande, då denna information inte kan användas för att bedöma företagets framtida kassaflöde. Dock har denna information mycket hög grad av verifierbarhet och därmed tillförlitlighet. Å andra sidan har information som visar det verkliga värde på tillgången mycket hög grad av relevans. Denna information kan vara mer användbar för investerare för att bedöma framtida kassaflöde, även om informationens verifierbarhet och därmed tillförlitlighet är låg. (Koeppen, 1988)

Utifrån detta kan det konstateras att det inte går att tala om relevant och tillförlitlig information i generella termer. Många bedömningar måste göras innan det går att utröna informationens användbarhet. Bedömningar avser dels vilka egenskaper som gör informationen relevant och tillförlitlig i viss beslutssituation, och dels hur hög grad av dessa egenskaper informationen skall för att vara användbar vid beslutsfattande.

5.2.3 Sekundära och interaktiva egenskaper

Både relevans och tillförlitlighet är förknippade med jämförbarhet, vilket är ytterliggare en egenskap som bidrar till informationens användbarhet. Genom att informationen har alla dessa tre egenskaper ökar informationens begriplighet. Jämförbarhet definieras som informationens kvalitet som möjliggör identifiering av likheter och skillnader mellan två ekonomiska fenomen. (SFAC No.2)

Jämförbarhet innebär att det ska vara möjligt att jämföra information mellan olika företag. En förutsättning för att jämföra information mellan olika företag är att olika företag använder samma redovisningsförfarande, mätningmetoder, klassificerar olika händelser på samma sätt, samt använder samma metoder för *disclosure*. (SFAC No.2)

Informationen skall dessutom vara konsekvent, vilket innebär att det ska vara möjligt att jämföra information från ett och samma företag över en tidsperiod. En förutsättning för det är att företag använder samma redovisningsförfarande under olika tidsperioder. (SFAC No.2)

5.2.4 Väsentlighet

Väsentlighet beskrivs av FASB som informationens genomgripande egenskap. Väsentlighet är mycket lik relevans, då både relevans och väsentlighet definieras som informationens egenskaper som påverkar beslutsfattande. Information anses vara väsentlig om kännedom om den är betydelsefull för dess användare, på ett sådant sätt att den kan påverka dennes beslutsfattande. (SFAC No.2)

5.3 Sammanfattning

Målet med finansiella rapporter är att förse primärt användare, som har begränsad möjlighet att få tillgång till information. De ska tillhandahålla information som är användbar för investerarna när de skall förutsäga, jämföra och utvärdera potentiellt kassaflöde när det gäller mängd, tidpunkt och relaterad osäkerhet. Finansiella rapporter skall ge information till dem som är villiga att lära sig att använda det rätt.

FASB anger riktlinjer för vilka egenskaper som gör informationen användbar genom att presentera hierarki av kvalitativa egenskaper, där användbarhet vid beslutsfattande är av störst betydelse. FASB skiljer mellan användarspecifika och beslutsspecifika egenskaper. Användarspecifik egenskap är exempelvis begriplighet, vilket innebär att informationen inte kan vara användbar om användare inte begriper den. Beslutsspecifika egenskaper är egenskaper som information skall ha för att vara användbar vid beslutsfattande. De grundläggande egenskaper som informationen skall ha för att vara användbar vid beslutsfattande är relevans och tillförlitlighet.

För att informationen skall vara relevant för beslut en investerare skall fatta, skall informationen kunna påverka dennes beslut, på ett sådant sätt att den underlättar bedömningar om inträffade, aktuella och framtida händelser och dessutom bekräftar eller korrigerar tidigare bedömningar. Egenskaper som relevant information skall ha är *feedback/predictive value* och aktualitet. Tillförlitlighet är informationens egenskap som försäkrar att informationen inte innehåller några felaktigheter, samt att den på ett trovärdigt, korrekt sätt presenterar vad den avser att presentera. Egenskaper som tillförlitlig information skall ha är validitet, verifierbarhet och neutralitet.

Vi har konstaterat att det inte går att tala om relevans och tillförlitlighet i generella termer, då både relevans och tillförlitlighet av informationen skall bedömas utifrån specifik användare och beslutssituation. Det som är användbar information för en användare, behöver inte vara användbart i en helt annan beslutssituation.

Jämförbarhet är egenskap som både relevans och tillförlitlighet är förknippade med. Jämförbarhet innebär att det ska vara möjligt att dels jämföra information mellan olika företag, och jämföra information från ett och samma företag över en tidsperiod. Väsentlighet är informationens genomgripande egenskap. Väsentlig information är betydelsefull för dess användare, på ett sådant sätt att den kan påverka dennes beslutsfattande

6. Utgångspunkt för analys

I detta kapitel kommer vi att fastställa vår utgångspunkt för analys av RRX. För att kunna analysera RRX utifrån de kvalitativa egenskaperna som informationen skall ha för att vara användbar vid beslutsfattande, fastställer vi i detta kapitel redovisningens mål, användaren och dennes informationsbehov.

Målet med redovisningen är att förse användare som har begränsade möjligheter att få tillgång till information och som förlitar sig på finansiella rapporter som huvudkälla vid bedömning av företagets ekonomiska aktiviteter. Användare av finansiella rapporter kan klassificeras som nuvarande och potentiella investerare, kreditgivare, anställda och företagsledning. (AICPA)

Nedan kommer fortsatt diskussion utgå från investeraren som användare av finansiella rapporter. Därmed kan målet med redovisningen preciseras till följande: Finansiella rapporter skall förse investerare med information som är användbar vid bedömning av företagets ekonomiska aktiviteter.

Investerare använder finansiella rapporter för att kunna fatta investeringsbeslut. Investerarens syfte med användning av finansiella rapporter blir därmed att använda dem som underlag vid beslutsfattande. De beslut som investerare fattar kan handla om huruvida de ska investera eller ej samt om de ska behålla eller avyttra en viss investering. Vid beslutsfattande är investeraren intresserad av företagets framtida vinster och kassaflöde. Detta eftersom investerarens avkastning är beroende av företagets förmåga att generera ekonomiska fördelar. Då framtiden är förknippad med osäkerhet måste investeraren även ta hänsyn till risken att olika händelser inträffar och därmed påverkar företagets finansiella ställning negativt.

Investerarens informationsbehov är den information som krävs för att de ska kunna göra rimliga förutsäkringar, jämförelse och bedömningar om företagets vinstförmåga och förmåga att generera kassaflöde. Utifrån dessa bedömningar fattas sedan investeringsbeslut. Det finns en rad olika modeller som investeraren kan använda som hjälpmedel vid beslutsfattande. Gemensamt för flera modeller är att de tar hänsyn till företagets framtida utveckling. Den information som företagen lämnar i sina finansiella rapporter skall kunna tillgodose investerarens informationsbehov.

När olika bedömningar görs om företagets framtida kassaflöde måste hänsyn tas till olika poster. Exempelvis är det av betydelse att bedöma företagets framtida resultat, det vill säga bedömningar måste göras om företagets intäkter och kostnader. Dessutom måste hänsyn tas till företagets investeringar för att ta fram företagets fria kassaflöde. Då bedömningar om företagets utveckling baseras på historiska fakta är det viktigt för investeraren att få information om olika händelser som har inträffat, samt information om förpliktelser och rättigheter som troligen kommer att påverka företaget i framtiden. Därmed blir

investerarens informationsbehov företagets historiska utveckling tillsammans med information utifrån vilken de framtida ut- och inbetalningarna kan uppskattas.

Då investerarens syfte med finansiella rapporter är att använda dessa till investeringsbeslut, vilka baseras på bedömningar om företagets framtida vinstförmåga och kassaflöde, skall finansiella rapporter vara utformade på det sätt att investerarens informationsbehov uppfylls. Finansiella rapporter som inte uppfyller investerarens informationsbehov medför att, risken att investeraren fattar felaktiga beslut ökar.

När investerarens informationsbehov är fastställt, kan användbarheten av informationen i finansiella rapporter utvärderas utifrån informationens kvalitativa egenskaper, vilka är relevans och tillförlitlighet. Endast då informationen i finansiella rapporter är relevant och tillförlitlig och därmed användbar vid investerarens beslutsfattande, samt presenteras på ett begripligt sätt och är aktuell, kan tillräcklig *disclosure* uppnås.

7. Analys

I detta kapitel presenteras analys av upplysningsplikt avseende förmånsbestämda planer och aktierelaterade ersättningar. Analysen sker utifrån de kvalitativa egenskaperna, relevans och tillförlitlighet och syftar till att fastställa huruvida information som måste lämnas om bonusbaserade pensionsavtal är användbar vid investerarens beslutsfattande.

7.1 Relevans

Det har tidigare redogjorts att informationen är relevant om den kan hänföra sig till beslut som skall fattas. För en investerare är informationen relevant om den kan påverka dennes beslutsfattande genom att den underlättar bedömningar om redan inträffade, aktuella och framtida händelser. Tre dimensioner av relevans är *predictive value*, *feedback value* och aktualitet. Nedan följer analys av huruvida relevans kriteriet för förmånsbestämda pensionsplaner och aktierelaterade ersättningar är uppfyllt.

7.1.1 Förmånsbestämda pensionsplaner

Predictive/Feedback value

Information som lämnas om förmånsbestämda planer skall ha *predictive value* i det avseende att informationen blir användbar i investerarens beslutsmodell och därmed påverkar dennes beslutsfattande. *Feedback value* innebär att informationen skall kunna ge investeraren *feedback* på redan fattade beslut. *Feedback value* underlättar därmed för investeraren att fatta investeringsbeslut.

RRX anger i punkt 123 vilka upplysningar som skall lämnas om förmånsbestämda planer. Upplysningsplikt gäller för bl a de tillgångar och skulder som redovisas på balansräkningen, olika belopp som ingår i tillgångar och skulder, olika poster som redovisas som kostnader i resultaträkningen, samt de viktigaste aktuariella antagandena.

Specifikation som visar beräkning av tillgångar och skulder som har redovisats i balansräkningen

I p.123c anges att företag skall lämna en specifikation som visar hur de tillgångar och skulder angående förmånsbestämda planer som redovisas i balansräkningen har beräknats. Utifrån investerarens perspektiv är specifikation av de olika poster som ingår i skulder som avser förmånsbestämda pensionsplaner av vikt, då skulden kommer att medföra

framtida utbetalningar. Desto mer information investeringen har om de olika poster som redovisas på balansräkningen, desto lättare blir det för honom att få *feedback* på redan fattade beslut, och därmed underlättas också hans framtida investeringsbeslut. När det sker förändringar i posten förmånsbestämd skuld på balansräkningen är det av intresse för investeringen att veta varför posten har förändrats. Om det finns specifikation över olika delar som ingår i posten kan investeringen själv bedöma vad förändringen beror på och utifrån det få *feedback* på de bedömningar som låg till grund för hans tidigare beslut. Huruvida *feedback value* föreligger kan bedömas utifrån hur förmånsbestämd skuld har uppkommit på balansräkningen.

Enligt p.54 anges att:

- ”Det belopp som redovisas som förmånsbestämd skuld skall vara nettot av
- a) nuvärdet av den förmånsbestämda förpliktelsen på balansdagen (se punkt 64),
  - b) plus eventuella aktuariella vinster (minus eventuella aktuariella förluster) som inte redovisas på grund av vad som anges i punkterna 92-93,
  - c) minus eventuella kostnader avseende tjänstgöring under tidigare perioder som ännu inte redovisas (se punkt 96),
  - d) minus det verkliga värde på balansdagen av de eventuella förvaltningstillgångar med vilka förpliktelsen skall regleras (se punkterna 102-104).

RRX kräver att information skall lämnas om samtliga delar i posten förmånsbestämd skuld. Krav på information om samtliga delar som ingår i förmånsbestämd skuld finns i punkt 123c I-V. Detta gör det möjligt för investeringen att utvärdera hans tidigare bedömningar, varför dessa punkter i RRX har *feedback value*.

Nuvärdet på balansdagen av förmånsbestämda förpliktelser

Förutom *feedback value* skall informationen som lämnas om förmånsbestämd skuld ha *predictive value*, vilket innebär att den skall vara användbara i investeringen beslutsmodell. Relevant information för investeringen beslutsmodell är information som kan användas vid bedömning av företagets framtida kassaflöde. Förmånsbestämda planer avser framtida utbetalningar, vilket påverkar företagets framtida kassaflöde negativt. Av den information som lämnas angående förmånsbestämd skuld, har information enligt punkter 123c I-II, vilka behandlar nuvärdet på balansdagen av förmånsbestämda förpliktelser, *predictive value*. Nuvärdet av en förmånsbestämd förpliktelse är:

”...nuvärdet av de förväntade framtida betalningar, utan avdrag för värdet av eventuella förvaltningstillgångar, som krävs för att reglera en förpliktelse som härrör från anställdas tjänstgöring under innevarande period och tidigare perioder.” (s.11)

Förpliktelsen har uppkommit genom att den anställde har pensionsavtal baserad på förmånsbestämd plan. Förpliktelsen kommer att medföra framtida utbetalningar. Genom att investeringen får information om nuvärdet på dessa

framtida utbetalningar, får han veta vad framtida utflöde är värt idag. Denna information kan investeraren ta hänsyn till när bedömningar om företagets framtida kassaflöde görs. Därför har nuvärdet av förmånsbestämda förpliktelser *predictive value*, och är därmed relevant för investerarens beslutsfattande.

Det verkliga värdet av eventuella förvaltningstillgångar

Även information enligt punkt 123c III har *feedback/predictive value*. Punkten anger att information skall lämnas om det verkliga värdet på balansdagen av eventuella förvaltningstillgångar. Förvaltningstillgångar omfattar tillgångar som innehas av pensionsstiftelse och/eller vissa försäkringsbrev (punkt 7). Syftet med förvaltningstillgångar är att de endast kan användas för att betala eller finansiera ersättningar till anställda. Dessa tillgångar är inte tillgängliga för det rapporterande företagets fordringsägare, inte ens vid konkurs. Det innebär att ett företag som har förvaltningstillgångar kan använda dessa för att täcka utbetalningar som skall betalas till anställda enligt förmånsbestämd plan.

Informationen om förvaltningstillgångar har *feedback value* genom att investeraren kan få sina tidigare bedömningar om förvaltningstillgångarna korrigerade eller bekräftade. Storleken på förvaltningstillgångar är av betydelse för en investerare, som bedömer företagets framtida kassaflöde. Då förvaltningstillgångar innehas av pensionsstiftelse och kan användas för att betala ersättningar som härrör från förmånsbestämd plan, innebär detta att framtida utbetalningar som stiftelsen gör inte påverkar företagets fria kassaflöde.

Då det i punkt 123c III anges att företagets skall lämna information om *eventuella* förvaltningstillgångar, innebär det att alla företag inte innehar förvaltningstillgångar. Om så är fallet kommer de framtida utbetalningarna som härrör från förmånsbestämd plan att påverka företagets fria kassaflöde fullt ut. Därför har upplysning om företagets förvaltningstillgångar *predictive value* för en investerare. Genom att investeraren har information om nuvärdet på förmånsbestämda förpliktelser kan han sätta det i relation till det verkliga värdet på förvaltningstillgången och därmed uppskatta hur mycket av de framtida utbetalningar som förvaltningstillgångarna kan täcka i dagsläget. Detta underlättar bedömningar om företagets framtida kassaflöde.

Nettot av aktuariella vinster och förluster

Enligt punkt 123c IV skall information lämnas om nettot av aktuariella vinster och förluster som inte redovisas i balansräkningen. Aktuariella vinster och förluster kan uppstå på grund av ökning eller minskning av antingen nuvärdet av förmånsbestämd förpliktelse eller verkligt värde av förvaltningstillgångar (punkt 94). Ökning eller minskning kan uppstå på grund av bl a ändringar i diskonteringsränta och ändringar i demografiska antagande. Företaget skall redovisa aktuariella vinster och förluster i balans- och resultaträkningen endast om nettot av dessa överstiger 10% av nuvärdet av den förmånsbestämda förpliktelse eller 10% av det verkliga värdet på förvaltningstillgångarna (punkt 92). Nettot av aktuariella vinster och förluster

som faller utanför 10% korridoren har inte *predictive value* för investeraren. Denna information har endast *feedback value*, då det visar hur stora förändringar i förmånsbestämd skuld som har uppstått på grund av förändringar i olika antaganden.

Denna information har investeraren ingen användning av vid bedömning av företagets framtida kassaflöde. Detta för att det är svårt att utnyttja denna information för att bedöma hur stora aktuariella vinster och förluster kommer att vara i framtiden. Ändringar i exempelvis antagande om personalens livslängd har möjligtvis ändrats kraftigt mellan två år, men detta har inte förutsäggande värde i sig, för att det inte betyder att dessa förändringar kommer att uppstå igen i framtiden. Det går inte att förutsäga hur länge en anställd kommer att leva, varför investeraren inte kan basera sitt beslutsfattande på information om nettot av aktuariella vinster och förluster.

Kostnader avseende tjänstgöring under tidigare perioder

Enligt punkt 123c V skall information lämnas om kostnader som avser tjänstgöring under tidigare perioder och som ännu inte redovisats i balansräkningen. Dessa kostnader kan uppstå när företaget inför en ny förmånsbestämd plan eller ändrar ett redan befintligt förmånsbestämd plan. Kostnader som uppstår till följd av en ny eller ändrad förmånsbestämd plan skall redovisas linjärt fördelat över genomsnittsperioden tills ersättningarna blir oantastbara. Om ersättningarna redan är oantastbara när planen införs eller ändras skall hela kostnaden som avser tjänstgöring under tidigare perioder redovisas omedelbart. (punkt 96)

Oantastbar ersättning är ersättning som inte är villkorad av den anställdes framtida anställning, vilket innebär att den anställde har rätt få ersättningen utbetalt oavsett när han slutar (punkt 7). Punkten 123c V anger därmed att information skall lämnas om de kostnader som har uppstått på grund av ny eller ändrad förmånsbestämd plan och som avser ersättningar som är antastbara. Detta kan illustreras med följande exempel:

En anställd har enligt ett förmånsbestämd plan rätt att få ersättning som utgörs av 2 % av slutlönen för varje tjänsteår. Dessa ersättningar blir oantastbara efter fem år, vilket innebär att den anställde måste arbeta på företaget i minst fem tjänsteår för att ha rätt att få ersättningen utbetalt. Den 1 januari 20X5 ändrar företaget ersättningar till 2,5 % av slutlönen för varje tjänsteår med början från och med 20X1, pensionen ökar. Detta medför att anställda har rätt att få den ökning på 0,5 procentenheter för varje intjänat tjänsteår sedan 20X1, samtidigt som företaget måste redovisa kostnader avseende tjänstgöring under tidigare perioder. Om nuvärde på de tillkommande ersättningar mellan 20X1 och 20X5 för en anställd som har arbetat två år på företaget uppgår till 120, innebär det att företaget skall fördela denna kostnad över tre år tills ersättningarna blir oantastbara. Företaget skall redovisa som kostnad 40 den 1 januari 20X5. Resterande kostnad 80, blir inte redovisad i balansräkningen och det är denna kostnad som information skall lämnas om enligt punkt 123c V. (punkt 97)

Anledning till att dessa kostnader tas bort från nuvärdet av förmånsbestämda förpliktelser och därmed minskar förmånsbestämd skuld är att det är fortfarande osäkert om anställda kommer att uppfylla kraven för att få ersättningar. Vid beräkningen av förmånsbestämda förpliktelse tar företaget hänsyn till sannolikheten att vissa anställda inte kommer att uppfylla kraven för att få ersättning (punkt 69). Då nuvärdet av de förmånsbestämda förpliktelserna inkluderar sannolikheten att ersättningarna inte blir utbetalda i framtiden, har information enligt p 123c V inget mervärde.

För investeraren kan information om beloppet som företaget inte än har skyldighet att betala ut vara relevant vid beslutsfattande, då det visar värdet på de ersättningar som företaget inte än har skyldighet att betala ut. Dock är det är tveksamt om informationen har något *predictive value*. Detta för att om investeraren inte får information om den genomsnittliga perioden under vilken ersättningarna är antastbara, har information enligt punkt 123c V ingen *predictive value*. Exempelvis att antastbara ersättningar är på 100 miljoner kronor säger inte mycket om framtiden. Men om investeraren hade fått information om när dessa ersättningar är oantastbara, hade detta underlättat dennes bedömningar om framtiden. Detta för att om investeraren vet att beloppet på 100 miljoner är oantastbar efter 2 år, finns det stor risk att företagets kassaflöde minskar efter denna period. Investerarens bedömningar hade varit annorlunda om ersättningarna hade varit oantastbara först efter 8 års period. Information enligt punkt 123c V har inget *predictive value*, om tiden efter vilken ersättningarna är oantastbara lämnas.

Belopp som inte redovisas som tillgång på grund av begränsningsregeln

Vid beräkningen av förmånsbestämd skuld kan beloppet bli negativ och därmed redovisas hos företaget som tillgång. Enligt punkt 58 skall företaget värdera tillgången till det lägsta av beloppet som fastställs enligt punkt 54 och 58b. Punkt 58b är en begränsningsregel och om tillgångens lägsta värde är beloppet som har beräknats enligt denna punkt, skall företaget redovisa som tillgång detta belopp och lämna information om hur mycket begränsningsregeln har minskat tillgångens värde. Krav på denna information finns i punkt 123c VI. Begränsningsregeln har att göra med försiktighetsprincipen, enligt vilken en försiktig värdering skall göras av tillgångar och skulder, så att tillgångar inte överskattas och skulder underskattas.

Denna information kan vara användbar vid investerarens beslutsfattande, då den visar att tillgångens värde är högre än vad som får redovisas på balansräkningen. Informationen har *feedback value* då investeraren kan få sina tidigare bedömningar korrigerade eller bekräftade, genom att han får information om förändringar i tillgångens värde som inte redovisas på grund av begränsningsregeln. Informationen kan också ha *predictive value*, då det visar att framtida kassaflöde kan vara mer positivt än vad som framgår av bokfört värde på tillgången. Investeraren kan ta hänsyn till detta vid bedömningar om företagets framtida kassaflöde och själv uppskatta hur troligt det är att ekonomiska fördelar i framtiden blir större än vad som framgår av balansräkningen.

Det verkliga värdet på eventuell rättighet till ersättning

Enligt punkt 123c VII skall företaget lämna information om det verkliga värdet på eventuell rättighet till ersättning som redovisas som en tillgång enligt punkt 105. I punkt 105 anges att:

”Endast när det är praktiskt taget säkert att en annan part kommer att ersätta vissa eller alla utgifter som krävs för att reglera en förmånsbestämd förpliktelse skall företaget redovisa sin rätt till ersättning som en separat tillgång...” (s.38)

Med annan part i denna punkt menas bl a en försäkringsgivare som betalar alla eller en del av utgifterna som avser förmånsbestämd förpliktelse. För försäkringsbrev som uppfyller definitionen enligt punkt 7 tillämpas inte punkt 105. Rätten till ersättning redovisas som en separat tillgång i balansräkningen och inte som avdragspost vid beräkningen av förmånsbestämd skuld. Information som lämnas enligt punkt 123c VII är relevant för investeraren, då den visar hur mycket av de framtida utbetalningar som en annan part kommer att betala. Informationen har *feedback/predictive value*. Ersättningen till rättighet skall balanseras endast när det är praktiskt taget säkert att utgifterna kommer att ersättas av någon annan än företaget, varför denna information kan vara användbar när företagets framtida kassaflöde skall bedömas. Om någon annan part ersätter utgifterna som avser förmånsbestämd förpliktelse kommer inte företagets kassaflöde att påverkas vid utbetalningen. Detta kan investeraren ta hänsyn till på samma sätt som förvaltningstillgångarna beaktades vid bedömningen av företagets framtida kassaflöde.

Belopp som inkluderats i förvaltningstillgångarnas verkliga värde

Tidigare i analysen har det framkommit att information om förvaltningstillgångarnas verkliga värde har *feedback/predictive value* för investeraren. Enligt punkt 123d skall företaget lämna information om de belopp som inkluderats i förvaltningstillgångarnas verkliga värde. Då denna information specificerar förvaltningstillgångarna har den *feedback/predictive value*. Investeraren får information om olika delposter som ingår i denna tillgång, vilket underlättar bedömningar om varför tillgången har ändrats i värde. Utifrån denna bedömning kan framtida förändringar på tillgångens värde uppskattas. Dessa uppskattningar är av betydelse vid bedömningen av företagets framtida kassaflöde. Enligt punkt 123g skall företaget lämna information om den faktiska avkastningen avseende både förvaltningstillgångar och rätten till ersättning, vilken redovisas som tillgång enligt punkt 105. Även denna information har *feedback/predictive value*, då investeraren kan använda denna information för att bedöma hur framtida utvecklingen av förvaltningstillgångarna kommer att bli.

Den totala kostnad som redovisats i resultaträkningen

Enligt punkt 123f skall information lämnas om kostnader vilka hänför sig till förmånsbestämda planer. Vid beslutsfattande är företagets förmåga att generera vinst av intresse för investeraren. Företagets kostnader påverkar vinsten och är därmed relevanta vid investerarens beslutsfattande. Information om kostnader

som skall lämnas enligt punkt 123f har *feedback value*, då investerarens tidigare bedömningar angående företagets vinstutveckling kan korrigeras eller bekräftas med denna information.

Dock är det tveksamt om information om dessa kostnader kan användas för att bedöma företagets förmåga att i framtiden generera vinst. Information om vissa kostnader kan vara relevant i det avseende att investeraren blir medveten om att framtida utbetalningar redan har belastat företagets resultat. Därmed behöver inte investeraren beakta vid vilken tidpunkt som företagets vinst kommer att påverkas av utbetalningar som hänför sig till förmånsbestämda planer, då denna kostnad är periodiserad. Det är svårt för investeraren att använda information om dessa kostnader för att bedöma hur stora framtida kostnader kommer att vara.

Exempelvis utifrån information om kostnad avseende tjänstgöring under innevarande och tidigare perioder är det svårt att bedöma hur dessa kommer att utvecklas i framtiden. Detta för att villkor i förmånsbestämd plan kan ändras när som helst, samt villkoren i dessa planer är svåra förutsäga. Samma gäller för information om aktuariella vinster och förluster och räntekostnad. Räntekostnad beräknas genom att diskonteringsränta multipliceras med nuvärdet på förmånsbestämda förpliktelser. Då nuvärdet på förmånsbestämda förpliktelser baseras på olika aktuariella antagande, blir det svårt för investeraren att bedöma hur stor räntekostnad kommer att bli i framtiden. Allmänt har information om kostnader avseende förmånsbestämda planer *feedback value*, dock saknar informationen *predictive value*.

En allmän beskrivning av den aktuella typen av plan

Enligt punkt 123b anges att företaget skall lämna information om allmän beskrivning av den aktuella typen av plan. I punkt 124 exemplifieras att företaget kan vid beskrivning skilja mellan planer enligt vilken pension utgår med överenskommet belopp, planer enligt vilken pension baseras på slutlönen och planer för sjukvård efter avslutad anställning. Denna information är av intresse för investeraren vid beslutsfattanden och under förutsättning att informationen lämnas enligt det förslag som RRX anger i p 124 har denna information *feedback/predictive value*.

Exempelvis genom att investeraren får information om hur stor andel av förmånsbestämda planerna som baseras på överenskommet belopp, respektive slutlön kan ha bedöma risken för att framtida utbetalningar blir större än beräknat. I ett företag där 70 % av totala förmånsbestämda förpliktelser baseras på slutlön, är risken att utbetalningar inte blir som beräknat större, än i ett företag där 70 % av planer baseras på överenskommet belopp. Detta för att villkoren i en plan baserad på slutlön kan hela tiden ändras, till skillnad från planer som baseras på överenskomna belopp vilka är fastställda. Ändringar av villkor i planer baserade på slutlön kan medföra att beloppet som skall utbetalas blir större, det ger upphov till aktuariella vinster och förluster, samt ökade kostnader avseende förmånsbestämda planer. Därför kan investeraren använda denna information för att bedöma risken som förmånsbestämda planer är förknippade med.

Aktualitet

RRX kräver att information skall lämnas om nuvärdet på förmånsbestämda förpliktelse som anställda har tjänat in under innevarande och tidigare tjänsteperioder, torde aktualitetskriteriet vara uppfyllt. Det innebär att företaget tar hänsyn till samtliga förmånsbestämda planer som ligger till grund för anställdas pensioner. Därmed redovisas också de avtal som har slutits under innevarande tjänsteperiod.

Samlad bedömning av relevanskriteriet

Övergripande för information som lämnas enligt upplysningsplikt avseende förmånsbestämda planer är att relevanskriteriet är uppfyllt. Information som skall lämnas enligt de flesta punkter har både *predictive/feedback value* och är aktuell. Information avseende förmånsbestämda planer kan underlätta investerarens framtidsbedömningar och därmed även beslutsfattande. Det har uppmärksammats att information som skall lämnas enligt vissa punkter inte har *predictive value* och att den inte kan användas av investerare vid framtidsbedömning. Dock är det positivt att informationen finns med, då den har *feedback value*, vilket är informationens egenskap att korrigera eller bekräfta tidigare bedömningar. Exempelvis information om aktuariatvinster och förluster som redovisats i resultaträkningen kan inte användas för att göra bedömningar om hur stora dessa kommer att vara i framtiden, men informationen tillför mervärde till investeraren genom att investerarens tidigare bedömningar om företagets vinst kan korrigeras eller bekräftas. Om företagets vinst inte blev som investeraren bedömde, kan denna information bidra till att investeraren får förklaring varför hans tidigare bedömningar om företagets vinst inte stämde. Därmed kan den information som endast har *feedback value* vara relevant vid investerarens beslutsfattande, då den reducerar osäkerhet.

Det är viktigt att vid bedömningen av relevanskriteriet ta hänsyn till att informationen är relevant om den kan påverka investerarens beslutsfattande. När investeraren gör framtidsbedömningar om företagets vinst och kassaflöde är det av störst vikt att informationen om pensionsavtal baserade på förmånsbestämda planer har *predictive value*. Analysen har påvisat att information som skall lämnas enligt de flesta punkter har *predictive value* för investerare. Därmed får investeraren mycket information om de förmånsbestämda förpliktelser som kommer att medföra framtida utbetalningar för företaget, värdet på ersättningar som anställda fortfarande inte har rätt till, samt till hur stor del kostnader avseende förmånsbestämda planer har belastat företagets resultaträkning. Utifrån denna information har investeraren underlag för att kunna göra rimliga bedömningar om hur pensionsavtal baserade på förmånsbestämda planer kommer att påverka företagets finansiella ställning i framtiden.

7.1.2 Aktierelaterade ersättningar

Feedback value/ Predictive value

I punkt 149 anges att upplysningsplikt avseende aktierelaterade ersättningar skall göra det möjligt för användare av finansiella rapporter att bedöma vilken inverkan dessa ersättningar har på företagets finansiella ställning, resultat och kassaflöde. Enligt punkt 7 definieras aktierelaterad ersättning som:

”...ersättningar till anställda enligt vilka

- a) anställda är berättigade att erhålla egetkapitalinstrument som emitteras av företaget (eller dess moderföretag) eller*
- b) storleken på företagets förpliktelse gentemot de anställda beror på det framtida priset på de egetkapitalinstrument som emitterats av företaget. (s.10)*

Punkt 150 anger vilka upplysningar företaget skall lämna avseende aktierelaterade ersättningar, som baseras på aktierelaterade planer. Aktierelaterade planer är:

”...formella eller informella arrangemang enligt vilka företaget lämnar aktierelaterade ersättningar till en eller flera anställda.” (s.10)

Aktierelaterad plan kan exempelvis vara ett pensionsavtal enligt vilket den anställda är berättigad en aktierelaterad ersättning efter avslutad anställning. Denna ersättning kan utgöras av aktier eller aktieoption [nedan kallad egetkapitalinstrument].

Karaktären av och villkoren för aktierelaterade planer

Enligt punkt 150a skall företaget lämna information om karaktären av och villkoren för aktierelaterade planer, inklusive villkor för oantastbarhet. Denna information är en förutsättning för att investeraren skall kunna uppmärksamma om det finns eventuella pensionsavtal som är baserade på aktierelaterade ersättningar, samt ta hänsyn även till alla andra aktierelaterade planer. Enligt punkt 152 anges att om företag har mer än en aktierelaterad plan kan information om dessa lämnas genom separata upplysningar om varje plan, eller genom att gruppera de olika planerna som finns och lämna information om respektive grupp.

Desto mer detaljerad informationen är, desto mer *feedback/predictive value* har den. Om investeraren vet karaktären och villkoren av aktierelaterad plan, dessutom när ersättningar blir oantastbara, underlättas hans bedömningar om aktierelaterade ersättningar. Investeraren bedömer företagets kassaflöde och vinst, varför denna information gör det möjligt att bedöma hur stor påverkan aktierelaterade ersättningar kommer ha på företagets finansiella ställning. Information som skall lämnas enligt punkt 150a har högre grad av *feedback/predictive value* om företaget lämnar information om separata planer. Även om punkt 152 anger att företaget kan lämna information om grupperingar

av planer, finns det risk att graden av *feedback/predictive value* minskar om dessa grupperingar inte görs på ett lämpligt sätt. I punkt 152 exemplifieras hur dessa grupperingar kan göras på ett lämpligt sätt, men det är upp till företaget att bedöma vilket sätt som är mest lämpligt vid bedömning av dessa planer.

Belopp som redovisats i balans- och resultaträkningen

Information skall lämnas om belopp som avser aktierelaterade planer som redovisats i resultat och balansräkning, enligt punkt 150c. Denna information har *feedback value*, då investeraren får information om vilka poster i balansräkning och resultaträkning som är hänförliga till aktierelaterade planer. Detta för att investerarens tidigare bedömningar om företagets resultat kan korrigeras eller bekräftas med denna information. Informationens *feedback value* kan påverkas av hur detaljerad information företaget lämnar angående belopp som finns på balansräkningen och resultaträkning. Detaljerad information gör det möjligt för investeraren att bedöma eventuella förändringar i poster och vad dessa förändringar kan ha berott på. RRX anger inga krav på redovisning av och beräkning av aktierelaterade ersättningar, varför vi inte vill uttala oss om informationens eventuella *predictive value*.

Egetkapitalinstrument som innehåser av aktierelaterade planer

Enligt punkt 150d skall information lämnas om antal och villkor beträffande företagets egna egetkapitalinstrument som innehåses av aktierelaterade planer i början och slutet av perioden, samt till hur stor del den anställdas rätt till dessa är oantastbara. Informationen har *feedback value*, då investeraren kommer att få detaljerad information om företagets egetkapitalinstrument som innehåses av aktierelaterade planer både i början och i slutet av perioden.

Upplysningsplikt angående anställdes rätt till dessa instrument är av betydelse för investeraren vid beslutsfattande, då denna samtidigt visar hur stor del av egetkapitalinstrument som anställda har oantastbar rätt till. Om den anställda har antastbar rätt till ersättning, innebär detta att om den anställda inte uppfyller villkor enligt aktierelaterad plan, förlorar han sin rätt till ersättning. Kännedom om denna information kan påverka investerarens bedömning om företagets framtida finansiella ställning, varför denna information har *predictive value*.

Bedömningar om företagets framtida finansiella ställning kan försvåras om företaget inte lämnar information om hur stor del av respektive egetkapitalinstrument som anställda har oantastbar rätt till. Villkoren mellan de olika egetkapitalinstrument kan skilja sig markant, exempelvis lösenpris, förfallodag, utdelning, varför det är av betydelse för investeraren att få information om vilket egetkapitalinstrument som anställd har oantastbar rätt till. Graden av denna informations *predictive value* är därmed beroende av hur detaljerad information som företaget väljer att lämna.

Egetkapitalinstrument som emitterats till aktierelaterade planer

Dessutom skall information lämnas om antal och villkor beträffande egetkapitalinstrument som emitterats av företaget till aktierelaterade planer

eller anställda under perioden och det verkliga värdet av eventuella vederlag som företaget erhållit från olika planer eller anställda, enligt punkt 150e. Trots att företaget skall lämna information om egetkapitalinstrument i början och slutet av perioden enligt punkt 150d, kräver RRX i punkt 150e mer detaljerad information om de egetkapitalinstrument som emitterats under perioden och vederlag som erhållits för dessa. Denna information medför att *feedback value* ökar för investeraren, då han får veta antal och villkor för de egetkapitalinstrument som emitterats under perioden. Investeraren får därmed mer detaljerad information om vad förändringen av egetkapitalinstrument i början och slutet av perioden som framgår av informationen som lämnas enligt punkt 150d beror på, det vill säga hur mycket av förändringen som har uppstått på grund av nyemittering. Då information enligt punkt 150e visar endast de egetkapitalinstrument som har emitterats under perioden ger denna information inget mervärde för investeraren vid framtidsbedömningar. Detta eftersom vid bedömning av företagens framtida kassaflöde och vinst kan det vara av störst betydelse för investeraren att beakta samtliga aktierelaterade planer och därmed samtliga egetkapitalinstrument som innehas av dessa på balansdagen.

Aktieoptioner som har lösts under perioden

Information som skall lämnas enligt punkt 150f visar antal, lösendag och lösenpriser för aktieoptioner som har lösts under perioden enligt aktierelaterad plan. Denna information har *feedback value*, då investeraren får detaljerad information om förändring av egetkapitalinstrument som har uppstått på grund av att aktieoptioner har lösts under perioden. Återigen anser vi att denna information inte har *predictive value*, då investeraren är intresserad av de egetkapitalinstrument som innehas av samtliga aktierelaterade planer i slutet av perioden, för att kunna göra bedömningar om framtiden.

Aktieoptioner som har förfallit under perioden

Enligt punkt 150g skall information lämnas om antal aktieoptioner som innehades av aktierelaterad plan och som förfallit under perioden. Informationen avser aktieoptioner som *innehades* av aktierelaterad plan, vilket innebär att dessa aktieoptioner inte finns bland de egetkapitalinstrument som innehas av aktierelaterad plan i slutet av perioden, vilka information skall lämnas om enligt punkt 150d. Information enligt denna punkt visar liksom 150e och f vad förändringar i 150d beror på. Genom att få denna information får investeraren veta hur stor del av förändringen i egetkapitalinstrument som hänförs till aktieoptioner som förfallit under perioden och inte längre innehas av aktierelaterad plan eller anställd. Informationen har *feedback value*, då investeraren har tagit hänsyn till dessa aktieoptioner vid tidigare bedömningar och information om vilka som har förfallit under perioden korrigerar eller bekräftar dessa bedömningar. Dock har inte informationen *predictive value*. Denna information kan inte användas för att bedöma antal aktieoptioner som kommer att förfalla i framtiden, då denna bedömning är förknippad med för stor osäkerhet.

Lån och garantier som har beviljats till aktierelaterad plan

Information som skall lämnas enligt punkt 150h avser belopp och villkor för eventuella lån och garantier som har beviljats till aktierelaterad plan. Denna information har *feedback value*, då den korrigerar eller bekräftar tidigare bedömning angående aktierelaterade planer. Den korrigerar tidigare bedömningar i det avseende att investerarens tidigare bedömningar har baserats endast på de egetkapitalinstrument som innehas av planen, medan nu måste hänsyn även tas till eventuella lån eller garantier. Investerarens framtidsbedömningar kan påverkas utifrån denna information. Förutom egetkapitalinstrument som innehas av aktierelaterad plan, skall investeraren ta hänsyn även till eventuella lån eller garantier som företaget har beviljats och som därmed innehas av den aktierelaterad plan. Lån och garantier kan påverka företagets framtida finansiella ställning, exempelvis om företaget blir tvungen att fullfölja garantier eller om lånet inte betalas tillbaka. Informationen har därmed *predictive value*.

Det verkliga värdet av egetkapitalinstrument som innehas av aktierelaterade planer

Enligt punkt 151 skall företaget lämna information om det verkliga värdet i början och slutet av perioden av egetkapitalinstrument som innehas av aktierelaterade planer. Dessutom skall informationen lämnas om det verkliga värdet vid emissionstidpunkten av företagets egetkapitalinstrument som emitterats till aktierelaterade planer eller till anställda under perioden. Det har redan nämnts att informationen om antal och villkor för egetkapitalinstrument som innehas av aktierelaterade planer i slutet av perioden har *predictive value*. Informationen enligt 151 anger inte det verkliga värdet på samtliga egetkapitalinstrument som innehas av aktierelaterade planer i slutet av perioden, då värdet på aktieoptioner inte finns med. Anledning till att information enligt 151 inte omfattar det verkliga värdet på aktieoptioner kan vara att dessa är förknippade med stor osäkerhet, vilket investeraren måste ta hänsyn till.

När investeraren skall bedöma företagets framtida kassaflöde och vinst har informationen enligt denna punkt inte hög grad *predictive value*. Detta för att investeraren inte kan använda informationen för att göra noggranna bedömningar om framtiden, då i detta värde ingår samtliga egetkapitalinstrument, exklusive aktieoptioner. Dessa egetkapitalinstrument har olika grader av oantastbarhet och det är olika villkor som gäller för dem. Genom att investeraren få totalsumma på dessa, kan han inte avgöra vid vilken tidpunkt detta värde skall påverka företagets finansiella ställning.

Anledning till att vi anser att informationen trots allt har viss grad av *predictive value*, är på grund av att den visar det verkliga värdet på balansdagen. Det innebär att investeraren inte kan bortse helt från denna information, då det finns risk att företagets finansiella ställning kommer att påverkas med detta värde inom snar framtid.

Aktualitet

Aktualitetskriteriet är uppfyllt då RRX kräver att information skall lämnas om antal och villkor för egetkapitalinstrument som har emitterats under året, samt det verkliga värdet vid tidpunkten för emittering. Dessutom skall information lämnas om de aktieoptioner som har lösts eller förfallit under perioden och därmed inte längre innehas av aktierelaterade planer.

Samlad bedömning

Informationen som skall lämnas enligt flertal punkter har både *predictive/feedback value* för en investerare. Information som lämnas om villkor och karaktären av aktierelaterade planer kan investeraren utnyttja som vägledning vid framtidsbedömningar av företagets finansiella ställning, varför informationen är relevant. Investerarens framtidsbedömningar underlättas av att han får information om antal och villkor för egetkapitalinstrument som innehas av aktierelaterade planer. Dessutom underlättas bedömningarna av att information lämnas om till hur hög del anställda har oantastbar rätt till ersättningarna. Detta medför att all denna information är relevant för en investerare.

Dock är det värt att uppmärksamma att graden av relevans i denna information inte är hög. Detta för att investeraren inte kan utifrån denna information göra noggranna bedömningar om när aktierelaterade ersättningar och med hur mycket aktierelaterade ersättningar kommer att påverka företagets finansiella ställning. Trots att graden av relevansen är låg, anser vi att informationen är relevant, då investeraren kan ta hänsyn till det när bedömningar om framtiden görs.

Tidigare i analys har det nämnts att om företagen lämnar detaljerad information ökar informationens *feedback/predictive value* och därmed informationens relevans.

Informationens grad av relevans kan öka om företaget väljer att lämna detaljerad information om aktierelaterade planer, samt vilka egetkapitalinstrument som anställda inte har oantastbar rätt till. Detta eftersom olika egetkapitalinstrument är förknippade med olika risk, exempelvis är aktieoptioner mer riskfyllda än aktier. Kännedom om vilka egetkapitalinstrument som anställda inte har oantastbar rätt till kan därför underlätta investerarens beslutsfattande.

Sammantaget gäller att information om aktierelaterade planer och ersättningar är relevanta för investeraren, då dessa kan beaktas vid framtidsbedömningar. Dock är graden av relevans låg, men tenderar att öka beroende på hur detaljerad information företaget lämnar.

7.1.3 Jämförande analys av relevanskriteriet

Förmånsbestämda pensionsplaner		
<i>Punkt</i>	<i>Feedback value</i>	<i>Predictive value</i>
123 b	UD FV	UD PV
123 c I	FV	PV
123 c II	FV	PV
123 c III	FV	PV
123 c IV	FV	
123 c V	UD FV	UD PV
123 c VI	FV	PV
123 d	FV	PV
123 f	FV	
123 g	FV	PV
123 h	FV	
124	FV	PV
Aktierelaterade ersättningar		
<i>Punkt</i>	<i>Feedback value</i>	<i>Predictive value</i>
150 a	FV	PV
150 c	FV	
150 d	FV	PV
150 e	FV	
150 f	FV	
150 g	FV	
150 h	FV	PV
151	FV	PV

PV= Informationen har predictive value

FV= Informationen har feedback value

UD PV= Under förutsättning att informationen är detaljerad har den predictive value

UD FV= Under förutsättning att informationen är detaljerad har den feedback value

Figur 7.1.3. Tabell över informationens egenskaper

Analys har påvisat att graden av relevans i information som skall lämnas enligt upplysningsplikt för förmånsbestämda planer och aktierelaterade ersättningar skiljer sig åt. Information avseende pensionsavtal baserade på förmånsbestämda planer kommer att leda till att investeraren får mycket relevant information, vilket kan underlätta hans beslutsfattande. Däremot när det gäller pensionsavtal baserade på aktierelaterade ersättningar, kommer information om dessa inte att underlätta investerarens beslutsfattande i samma

utsträckning som information enligt upplysningsplikt för förmånsbestämda planer kommer att göra. Detta för att investeraren får information med lägre grad av relevans angående pensionsavtal baserade på aktierelaterade ersättningar. Den information som investeraren kommer att beakta är bland annat allmän beskrivning av aktierelaterad plan som ersättningar baseras på. Detta kommer att underlätta och påverka investerarens beslutsfattande, i det avseende att investeraren blir medveten om att avtalen existerar i företaget. Beroende på hur detaljerad information företaget lämnar avseende aktierelaterade ersättningar, kan graden av relevans öka och därmed underlätta investerarens beslutsfattande.

7.2 Tillförlitlighet

Det har tidigare redogjorts att tillförlitlighet är informationens egenskap som försäkrar att informationen inte innehåller några felaktigheter, samt att den på ett trovärdigt, korrekt sätt presenterar vad den avser att presentera. Redovisningsinformationen är tillförlitlig i den omfattning användare kan förlita sig på att den avbildar företagets ekonomiska ställning på ett korrekt sätt. De dimensioner av tillförlitlighet som kommer att analyseras nedan är validitet och verifierbarhet.

7.2.1 Förmånsbestämda planer

Validitet

Informationen är valid när det finns överensstämmelse mellan redovisat post och värdet på den ekonomiska resursen eller förpliktelsen som posten avser att avbilda. När det gäller förmånsbestämda planer redovisar företaget bl a ekonomisk resurs i form av förvaltningstillgångar och förpliktelse i form av förmånsbestämd skuld. För att information om denna resurs och förpliktelse skall vara valid, måste posten återspegla dennes verkliga värde. Som det tidigare har framkommit skall informationens validitet bedömas utifrån specifik beslutssituation.

Förvaltningstillgångarnas verkliga värde fastställs genom marknadspris på dessa. I de fall marknadspris inte existerar skall förvaltningstillgångarnas verkliga värde uppskattas genom att förväntade framtida kassaflöde diskonteras med en ränta som beaktar både risk och tillgångarnas förfalltid (punkt 102). Detta värde har hög validitet för investeraren, då det återspeglar verkligt värde och kan användas för att bedöma företagets framtida kassaflöde. Detta tillgång skall täcka de utbetalningar som uppstår avseende förmånsbestämda förpliktelser i framtiden.

Vid beräkning av förmånsbestämd skuld skall hänsyn tas till bl a nuvärdet på förmånsbestämda förpliktelser och verkligt värde på förvaltningstillgångar. För att kunna ta fram nuvärdet på förmånsbestämda förpliktelser måste många olika aktuariella antaganden göras. De aktuariella antaganden omfattar demografiska och finansiella antaganden. De finansiella antagande skall:

”... baseras på marknadens förväntningar på balansdagen beträffande den tidsperiod under vilken förpliktelseerna avses bli reglerade.”(s.31)

Demografiska antagande omfattar antaganden om bl a nuvarande och tidigare anställdas livslängd, förtidspensionering, personalomsättning, och omfattningen av arbetsförmåga. Det är just dessa antaganden som kan vara kritiska vid bedömningen av nuvärdet på förmånsbestämda förpliktelser och därmed värdet på posten förmånsbestämd skuld. Dessa antagande kan vara kritiska för att de är förknippade med stor osäkerhet, varför det finns risk att de inte återspeglar verkligheten. Det är svårt att uppskatta personalens livslängd eller om vissa anställda blir förtidspensionerade. Finansiella antaganden är däremot mindre kritiska, då de baseras på marknadens förväntningar och är därmed mer sannolikt att de återspeglar verkligheten.

Förmånsbestämd skulds och förvaltningstillgångarnas validitet kan vara problematiskt på grund av att verkligt värde baseras på många olika antaganden. Dock har detta värde hög validitet för investerare, då det återspeglar med hur mycket dessa tillgångar och skulder påverkar företagets kassaflöde.

Verifierbarhet

Verifierbarhet bidrar till tillförlitlighet genom att den försäkrar att de olika redovisningsmått presenterar på ett korrekt sätt de ekonomiska händelserna som de avser att presentera. Då validitet för förmånsbestämda planer kan vara kritisk på grund av olika aktuariella antaganden, blir verifierbarhet av betydelse för att investeraren skall kunna lita på att informationen presenterar verkligheten på ett korrekt sätt.

Enligt punkt 123h skall företaget lämna information om aktuariella antaganden som använts på balansdagen och som avser bland annat diskonteringsräntan, förväntad avkastning på förvaltningstillgångar, och förväntad löneökningstakt och övriga väsentliga aktuariella antaganden. Genom att investeraren får information om vilka aktuariella antaganden som gjorts, kan investeraren bedöma rimlighet i dessa antaganden. Dessa bedömningar kan användas för att investeraren skall kunna fastställa sanningshalten i de poster som redovisas.

RRX uppmanar att företaget anlitar en behörig aktuarie, som utgör beräkningarna av alla väsentliga förpliktelser beträffande förmånsbestämda planer (punkt 57). För en investerare medför kännedom om att en behörig aktuarie har utfört beräkningarna att tillförlitligheten i informationen ökar. Detta för att graden av verifierbarhet och därmed sanningshalten i informationen blir högre ju högre samstämmigheten är mellan oberoende mätningar.

Samlad bedömning om tillförlitlighetstestet

Vid bedömning av tillförlitligheten i information som skall lämnas enligt upplysningsplikt avseende förmånsbestämda planer har det framkommit att validiteten kan vara kritiskt, då det är många aktuariella antagande som företaget måste använda vid beräkning av förmånsbestämd förpliktelse. Dock medför information om aktuariella antagande att investeraren själv kan verifiera tillförlitligheten av de belopp som företaget lämnar information om.

Om investerarens bedömning är att antagande inte är rimliga kan han ta hänsyn till detta vid sina framtidsbedömningar, genom att exempelvis nuvärdet på förmånsbestämd förpliktelse justeras. Samlad bedömning är att tillförlitligheten av informationen är uppfyllt, då belopp som information lämnas om återspeglar verkligt förhållande, vilket är att de visar nuvärdet på den framtida förpliktelse, samtidigt som investeraren får kännedom om vilka antaganden nuvärdet baseras på. Då informationen har en hög grad av tillförlitlighet kan investeraren lita på den och använda den som en vägledning för hur pensionsavtal baserade på förmånsbestämda planer kommer att påverka företagets finansiella ställning. Dessutom är det värt att nämna att då förvaltningstillgångarna och förmånsbestämd skuld är upptagna på balansräkningen, torde tillförlitlighets kriteriet vara uppfyllt

7.2.2 Aktierelaterade ersättningar

Validitet

RRX ställer inga särskilda krav på beräkning och redovisning beträffande aktierelaterade planer. Däremot kräver RRX att företaget skall lämna information om det verkliga värdet på de egetkapitalinstrument som används i aktierelaterade planer. RRX kräver inte att sådan information skall lämnas beträffande aktieoptioner, då det inte finns något lämpligt sätt att fastställa aktieoptionernas verkliga värde. (punkt 155)

För att den information som företag lämnar skall vara valid, måste den återspegla verkliga förhållanden, verkligt värde av de egetkapitalinstrument som innehåses av aktierelaterade planer. Validiteten av denna information är därmed hög då det återspeglar verkligt värde på egetkapitalinstrument på balansdagen.

Då vi har tidigare nämnt att validiteten skall bedömas utifrån specifik beslutssituation, anser vi att denna information inte har hög grad av validitet för investerare, då han inte kan förlita sig på att aktierelaterade ersättningar kommer att påverka företagets finansiella ställning med detta värde i framtiden. Värdet har beräknats i syfte att visa hur stora förpliktelser är på balansdagen. Investerarens syfte med denna information är att bedöma hur stor den framtida värdet kommer att bli. Då informationen inte återspeglar detta förhållande, har den inte hög validitet för investeraren.

Verifierbarhet

Informationen som lämnas om antal och villkor för egetkapitalinstrument som innehas av aktierelaterade planer kan användas som stöd vid verifiering av det verkliga värdet. Genom att få denna information kan investeraren göra bedömningar om huruvida det verkliga värdet är rimligt.

Samlad bedömning

Information avseende aktierelaterade ersättningar har inte hög tillförlitlighet sett ur investerarens perspektiv. Det verkliga värde på egetkapitalinstrument som företaget lämnar information om har hög validitet i sig, då det visar det verkliga värdet på balansdagen och därmed återspeglar verkligheten korrekt. Men då anställda skall erhålla de aktierelaterade ersättningarna i framtiden och värdet på dessa vid den tidpunkt de anställda erhåller ersättningar troligtvis är annorlunda, återspeglar inte verkligt värde på balansdagen det förhållande som det avser att återspegla. Med andra ord det verkliga värde på balansdagen visar inte hur stora aktierelaterade ersättningar företaget kommer att lämna till anställda i framtiden.

Värdet på ersättningar i framtiden kan vara antingen väsentligt högre eller lägre än det verkliga värdet på balansdagen. Brist på tillförlitlighet av denna information gör att investeraren inte kan förlita sig på denna vid framtidsbedömningar, utan istället använda information som lämnas om aktierelaterade planer och antal och villkor för egetkapitalinstrument som innehas av dessa planer.

Det verkliga värdet på egetkapitalinstrument redovisas inte på balansräkningen och resultaträkningen, utan det är endast upplysningsplikt som gäller för detta. Anledning till att RXX inte ställer särskilda krav på redovisning och beräkning av det verkliga värdet kan vara att detta värde är förknippad med osäkerhet och inte uppfyller tillförlitlighets kriterium för att balanseras.

7.2.3 Jämförande analys av tillförlitlighetskriteriet

Analysen har påvisat att tillförlitlighet av informationen som lämnas om pensionsavtal baserade på förmånsbestämda planer högre än information om pensionsavtal baserade på aktierelaterade ersättningar. Trots att nuvärdet på förmånsbestämda förpliktelser kommer att baseras på många aktuariella antagande är detta värde tillförlitligt, då investeraren har möjlighet att verifiera värdet utifrån information om aktuariella antaganden. Nuvärdet visar verkliga förhållanden, på så sätt att företaget tar fram nuvärdet av ersättningar som kommer att betalas ut i framtiden.

Det faktum att förmånsbestämda planer har högre grad av tillförlitlighet än aktierelaterade ersättningar återspeglas även av att förmånsbestämd skuld, som uppstår på grund av att det finns pensionsavtal baserade på förmånsbestämda redovisas på balansräkningen. När det gäller aktierelaterade planer kräver RXX endast att information om dessa lämna som tilläggsupplysning.

8. Slutsatser

I detta avslutande kapitel presenteras våra slutsatser som vi har kommit fram till i studien av upplysningsplikt avseende bonusbaserade pensionsavtal. Dessutom ger vi förslag till fortsatt forskning.

Analys av upplysningsplikt avseende pensionsavtal baserade på förmånsbestämda planer och aktierelaterade ersättningar har påvisat att investeraren får användbar information om bonusbaserade pensionsavtal. Utifrån detta kan vi konstatera att RRX kan medföra att tillräcklig *disclosure* avseende bonusbaserade pensionsavtal uppnås.

Analysen har påvisat att information som lämnas om pensionsavtal baserade på förmånsbestämda planer har högre grad av relevans och tillförlitlighet än information om pensionsavtal baserade på aktierelaterade ersättningar. Dock anser vi att detta inte påverkar huruvida tillräcklig *disclosure* kan uppnås.

Anledning till att graden av relevans och tillförlitlighet är högre när det gäller information som skall lämnas enligt upplysningsplikt för förmånsbestämda pensionsplaner är att RRX kräver mer detaljerad information angående dessa ersättningar. Detta för att företaget kommer att redovisa en förmånsbestämd skuld/tillgång i balansräkningen, samtidigt som kostnader avseende förmånsbestämda planer kommer att belasta resultaträkningen löpande. För att exempelvis förmånsbestämd skuld skall kunna redovisas i balansräkningen, krävs det att tillförlitliga uppskattningar av skulden görs. RRX ställer inga särskilda krav på redovisningen av aktierelaterade ersättningar, utan endast anger vilka upplysningar som skall lämnas angående dessa ersättningar. Resultatet av detta blir att investeraren får mer allmänna beskrivningar av aktierelaterade planer, samt egetkapitalinstrument som innehas av dessa, medan information som kommer att lämnas om förmånsbestämda planer kommer även att omfatta bakomliggande beräkningar som de redovisade värden baseras på. Detta medför att investeraren får information med högre grad av relevans och tillförlitlighet om pensionsavtal baserade på förmånsbestämda planer.

Vi anser därmed inte att graden av relevans och tillförlitlighet påverkar huruvida tillräcklig *disclosure* är uppnådd när det gäller bonusbaserade pensionsavtal. För att tillräcklig *disclosure* skall kunna uppnås, krävs det att informationen är användbar vid beslutsfattande. Det innebär att tillräcklig *disclosure* avseende bonusbaserade pensionsavtal är uppfylld under förutsättning att upplysningsplikten för både förmånsbestämda planer och aktierelaterade ersättningar medför att informationen är relevant och tillförlitlig. Då vår analys av upplysningsplikt för bonusbaserade pensionsavtal har påvisat att investeraren kan få relevant och tillförlitlig information om både förmånsbestämda planer och aktierelaterade ersättningar kan vi konstatera att tillräcklig *disclosure* är uppnådd.

En annan synvinkel på tillräcklig *disclosure* är att de finansiella rapporterna skall innehålla den information som krävs för att de inte ska vara missvisande. Genom att företaget lämnar information om förmånsbestämda förpliktelser och aktierelaterade planer i finansiella rapporter leder det till att investerarna blir medvetna om att det finns pensionsavtal i företaget som är baserade på dessa olika typer av förmåner. Rapporterna hade varit missvisande om information om dessa olika bonusbaserade avtal inte hade lämnats av företaget.

Då investeraren får information om att dessa avtal existerar i företaget är tillräcklig *disclosure* uppnådd. Investeraren vilsledds inte genom att graden av relevans och tillförlitlighet är lägre när det gäller information som skall lämnas enligt upplysningsplikt för aktierelaterade ersättningar. I detta fall bör hänsyn tas till hur mycket information som kan lämnas av företaget för att finansiella rapporter skall vara effektiva. Finansiella rapporter är effektiva, då nyttan med informationen överstiger kostnader för att ta fram och behandla denna. När det gäller aktierelaterade ersättningar som anställda skall erhålla i framtiden är värdet på dessa förknippade med stor osäkerhet, varför det inte är möjligt för företagen att lämna mer detaljerad information avseende dessa ersättningar. Därför anser vi att den information som RRX kräver att företaget skall lämna medför att investeraren får tillräcklig information som kan användas vid beslutsfattande och kännedom om denna information medför att den finansiella rapporten inte blir missvisande.

Trots att informationen avseende pensionsavtal baserade på aktierelaterade ersättningar har låg grad av relevans och tillförlitlighet, är den användbar vid investerarens beslutsfattande. Vi har tidigare konstaterat att bedömning av informationens användbarhet inte är beroende av graden av tillförlitlighet och relevans, utan det primära är att informationen har båda egenskaper. Bedömningen av informationens användbarhet blir därmed beroende av olika omständigheter vid beslutsfattande. Investeraren vill ha mycket relevant information som han kan basera sitt beslutsfattande på, varför vi anser att informationen om aktierelaterade ersättningar blir användbar vid beslutsfattande.

Utifrån de kvalitativa egenskaper som information skall ha för att vara användbar vid beslutsfattande har vi konstaterat att tillräcklig *disclosure* är uppnådd. Dock kan det bli kritiskt huruvida tillräcklig *disclosure* uppnås om bedömning görs utifrån hur informationen presenteras i de finansiella rapporterna.

Under analysen har vi upptäckt olika svårigheter när det gäller redovisning och beräkning av de olika poster som avser förmånsbestämda planer. Då beräkningarna är komplicerade medför det att blir svårt att begripa hur posten har uppkommit. Då RRX inte har börjat gälla än, vet vi inte på vilket sätt informationen som krävs enligt upplysningsplikten kommer att presenteras i finansiella rapporter. Det finns risk att investeraren kommer att ha svårigheter med att förstå alla enskilda poster och deras inverkan på företagets finansiella ställning, om han inte har förståelse för hur posten har uppkommit. Information som är relevant och tillförlitlig riskerar därmed att bli oanvändbar om

investeraren inte begriper den eller missförstår den. Om information om bonusbaserade pensionsavtal inte är användbar vid beslutsfattande för att investeraren inte begriper eller missförstår den, är tillräcklig *disclosure* inte uppnådd. Huruvida informationen kommer att presenteras på ett sätt att investerarna förstår den återstår att se, när RRX tas i bruk.

En implikation som RRX kan få är att alltfler pensionsavtal baseras på aktierelaterade ersättningar. Anledning till det behöver inte vara att företagen vill lämna mindre information om pensionsavtal, utan snarare att den redovisning och beräkning som krävs för förmånsbestämda planer är mycket komplicerad. Komplicerade beräkningar kommer att ställa höga krav på företagen, som regelbundet måste ta hänsyn till alla aktuariella antaganden som ligger till grund för beräkning av samtliga förmånsbestämda förpliktelser och fastställa vilka aktuariella vinster och förluster som har uppstått på grund av ändringar i dessa antaganden. Förutom komplicerade beräkningar kommer aktuariella vinster och förluster att påverka företagets resultat, vilket kan missuppfattas av företagets intressenter.

Därför finns det risk att företagen väljer att använda sig av pensionsavtal baserade på aktierelaterade ersättningar istället för förmånsbaserade. Detta innebär att investeraren får sammantaget information som har lägre grad av relevans och tillförlitlighet när det gäller bonusbaserade pensionsavtal.

Avslutningsvis kan vi konstatera att trots att den blivande rekommendation kommer att bli krävande för företagen, medför den att investeraren får användbar information avseende bonusbaserade pensionsavtal.

8.1 Förslag till fortsatta studier

Vi har tidigare nämnt att det finns risk att investerarna inte begriper informationen som skall lämnas enligt upplysningsplikt avseende bonusbaserade pensionsavtal, vilket kan medföra att tillräcklig *disclosure* inte uppnås. Därför kan det vara av intresse att genomföra en studie efter att RRX tagits i bruk, för att utvärdera begriplighet av informationen avseende bonusbaserade pensionsavtal som företaget faktiskt lämnar i sina finansiella rapporter.

Dessutom har vi redan uppmärksammat att redovisning av ersättningar baserade på förmånsbestämda planer kommer att vara komplicerad och förmodligen krävande för företagen. Därför kan det vara av intresse att undersöka vilka praktiska implikationer RRX faktiskt kommer att medföra för företagen.

Källförteckning

Accounting Principles Board (1970). Statement of the Accounting Principles Board No 4.: *Basic Concepts Underlying Financial Statement of Business Enterprises*. New York: American Institute of Certified Public Accountant.

Adrem, Anders H (1999). *Essays on Disclosure Practices in Sweden*. Lund University Press.

American Institute of Certified Public Accountant (1973). Study Group on the Objectives of Financial Statements. *Objectives of Financial Statements*. New York: American Institute of Certified Public Accountant.

Andersen, Heine (1994). *Vetenskapsteori och metodlära – En introduktion*. Lund: Studentlitteratur.

Andersen, Ib (1998). *Den uppenbara verkligheten- Val av samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur.

Artsberg, Kristina (1992). *Normbildning och redovisningsförändring - Värderingar vid val av mätprinciper inom svensk redovisning*. Lund University Press.

Buzby, Stephen L. (1974). "Nature of Adequate Disclosure". *Journal of Accountancy*. April 1974, s. 38-47.

Committee on Auditing Procedure of the AICPA. Statement on Auditing Standards No. 1. "Codification of Auditing Standards and Procedures". New York: American Institute of Certified Public Accountant. s.78.

Cook, Allan (2001). "Big bath for pensions?". *Accountancy*. December, 2001. s.7.

Devine, Carl T. (1966). "Some Conceptual Problems in Accounting Measurement". *Research in Accounting Measurement*. s.17

Eriksson, L. T. & Wiederheim-Paul, F. (1997). *Att utreda, forska och rapportera*. Liber Ekonomi.

FAR (2001). *Fars samlingsvolym 2001*. Stockholm: Far förlag AB.

Grundy, T & Ward, K (1996) *Strategic Business Finance* (1 uppl.) London: Kogan Page.

Håkansson, Göran (1998). *Att skriva vetenskapliga rapporter*. Lund: Innoventure.

Hallgren, Ö (1998) *Finansiell Metodik* (10:1 uppl.) Helsingborg: Ekonomibok Förlag AB.

Hansson, Sigurd (2001). *Företags och räkenskapsanalys*. Lund: Studentlitteratur

Healy, David (1969). "Disclosure – What the Analyst Would Like to See". *The Magazine of Wall Street*. November, s.25.

Hendriksen, E.S & Van Breda (1992). *Accounting Theory*. (5:e uppl.). Irwin McGraw-Hill.

Hult, M. (1998) *Värdering av företag*. Arlöv: Liber Ekonomi.

Igelström, B. & Joelsson, A. (1999) *Företagsanalys*. (1:1 uppl.) Xantro AB.

Koeppen, David (1988). Using the FASBs Conceptual Framework : Fitting the Pieces Together. *Accounting Horizons*. Juni, 1998.

KPMG (2001). Remissyttrande avseende Redovisningsrådets utkast till recommendation "Ersättningar till anställda".

McGeachin, (2001). "A transparent solution". *Accountancy*. Januari, 2001. s.88.

Moonitz, Maurice (1961). Accounting Research Study No. 1. *The Basic Postulates of Accounting*. New York: American Institute of Certified Public Accountant. s.48-50.

Redovisningsrådet (2001). Utkast "Ersättningar till anställda".

Romney, M. B., Steinbart, P. J., & Cushing, B. E. (1997). *Accounting Information Systems* (7:e uppl.). Addison Wesley Longman Inc. Florida. USA.

Schroeder, R. G. & Clark, M. W. (1998). *Accounting Theory*. John Wiley & Sons Inc.

Schroeder, R. G., Clark, M.W., & Cathey, J. M. (2001). *Financial Accounting Theory and Analysis*. (7 uppl.). John Wiley & Sons Inc.

Smith, D. (2000). *Redovisningens språk*. (2:a uppl.). Lund: Studentlitteratur.

Statements of Financial Accounting Concepts No 1: *Objectives of Financial Reporting by business Enterprises* Financial Accounting Standard Board (1978).

Statements of Financial Accounting Concepts No 2: *Qualitative Characteristics of Accounting Information*. Financial Accounting Standard Board (1980).

Staubus, G. J (1961) *A Theory of Accounting to Investors*. Los Angeles: University of California Press.

Internet:

<http://www.aftonbladet.se/vss/ekonomi/story/utskrift/0,3258,133513,00.html>
Access: kl. 17.00 4 april 2002

<http://www.expressen.se/article.asp?id=98140>
Access: kl. 23.00 2 juni 2002

<http://www.expressen.se/article.asp?id=98148>
Access: kl. 23.00 2 juni 2002

http://www.ivsc.org/pubs/exp_drafts/IVGN10.pdf
Access: kl. 15.20 11 maj 2002

<http://www.reinet.com/library/investment/file15.htm>
Access: kl. 15.20 11 maj 2002

<http://www.waymaker.se/bitonline/2002/02/13/20020213BIT00110/02130011.html>
Access: kl. 23.00 2 juni 2002

Bilaga 1 Utdrag ur Redovisningsrådets utkast "Ersättningar till anställda"

UTKAST

Hämtat från Redovisningsrådets hemsida, www.redovisningsradet.se

ERSÄTTNINGAR TILL ANSTÄLLDA

REDOVISNINGSRÅDET

JUNI 2001

INLEDNING

1. Rekommendationen ger regler för hur företag skall redovisa och lämna upplysningar om ersättningar till anställda. Rekommendationen behandlar inte redovisningen i pensionsstiftelser.
2. Rekommendationen behandlar fem typer av ersättningar till anställda:
  - a. *Kortfristiga ersättningar till anställda*, såsom löner och sociala kostnader, betald semester och betald sjukfrånvaro, vinstandelar och bonus (om de skall betalas inom tolv månader från periodens slut) och icke-monetära ersättningar (såsom sjukvård, bostad, bil och gratis eller subventionerade varor och tjänster) för nuvarande anställda.
  - b. *Ersättningar efter avslutad anställning*, såsom pensioner, andra ersättningar efter avslutad anställning, livförsäkring och sjukvård efter avslutad anställning.
  - c. *Övriga långfristiga ersättningar till anställda*, inklusive ledighet för dem som varit anställda under lång tid eller "sabbatsår", ersättningar vid jubileer eller andra ersättningar för dem som varit anställda under lång tid, långfristiga ersättningar vid arbetsförmåga och, om de inte skall betalas inom tolv månader efter periodens slut, vinstandelar, bonus och uppskjutna ersättningar.
  - d. *Ersättningar vid uppsägning*.
  - e. *Aktierelaterade ersättningar*.
3. Rekommendationen kräver att företaget redovisar kortfristiga ersättningar till anställda när en anställd har utfört tjänster i utbyte mot dessa ersättningar.
4. Planer för ersättningar efter avslutad anställning klassificeras antingen som avgiftsbestämda planer eller förmånsbestämda planer. Rekommendationen ger riktlinjer för klassificeringen av planer som omfattar flera arbetsgivare, statliga planer och försäkrade ersättningar.
5. Enligt avgiftsbestämda planer betalar företaget fastställda avgifter till en separat juridisk enhet och har inte någon rättslig eller informell förpliktelse att betala ytterligare avgifter om den juridiska enheten inte har tillräckliga tillgångar för att betala alla ersättningar till anställda som hänför sig till anställdas tjänstgöring under den innevarande perioden och tidigare perioder. Rekommendationen kräver att företaget redovisar avgifter till en avgiftsbestämd plan när en anställd har utfört tjänsterna.
6. Alla övriga planer för ersättningar efter avslutad anställning är förmånsbestämda planer. Förmånsbestämda planer kan vara icke fonderade eller helt eller delvis fonderade. Rekommendationen kräver att företaget skall göra följande:
  - a. Inte bara redovisa sina rättsliga förpliktelser utan även informella förpliktelser som uppstått på grund av företagets praxis.
  - b. Fastställa nuvärdet av förmånsbestämda förpliktelser och det verkliga värdet av eventuella förvaltningstillgångar med tillräcklig regelbundenhet så att de belopp som redovisas inte väsentligt skiljer sig från de belopp som skulle ha fastställts på balansdagen.

- c. Använda den s.k. Projected Unit Credit Method för att beräkna sina förpliktelser och sina kostnader.
- d. Fördela ersättningarna på tjänsteperioder enligt planens formel för beräkning av ersättningar, såvida inte anställas tjänstgöring under senare år kommer att leda till en väsentligt högre ersättningsnivå än under tidigare år.
- e. Använda neutrala och ömsesidigt förenliga aktuariella antaganden beträffande demografiska variabler (såsom personalomsättning och livslängd) och finansiella variabler (såsom framtida löneökningar, förändringar av sjukvårdskostnader och vissa förändringar av statliga ersättningar). Finansiella antaganden skall baseras på marknadens förväntningar på balansdagen beträffande den tidsperiod under vilken förpliktelserna kommer att regleras.
- f. Fastställa diskonteringsräntan genom hänvisning till den på balansdagen marknadsmässiga avkastningen på förstklassiga företagsobligationer (eller, i länder där det inte finns någon fungerande marknad för sådana obligationer, statsobligationer) vars valuta och löptid är förenliga med valutan och löptiden för förpliktelsernabeträffande ersättningar efter avslutad anställning.
- g. Avräkna det verkliga värdet av eventuella förvaltningstillgångar från förpliktelsens redovisade värde.
- h. I de fall förvaltningstillgångarnas verkliga värde överstiger nuvärdet av förpliktelserna, begränsa det redovisade värdet av nettotillgången så att det inte överstiger nettot av
  - i. eventuella oredovisade kostnader avseende tjänstgöring under tidigare perioder samt eventuella aktuariella förluster och
  - ii. nuvärdet av eventuellt tillgängliga ekonomiska fördelar i form av återbetalningar från planen eller minskningar av framtida avgifter till planen.
- i. Redovisa kostnader avseende tjänstgöring under tidigare perioder linjärt fördelade över den genomsnittliga tiden tills ökningen av ersättningarna blir oanständbar.
- j. Redovisa vinster eller förluster från reduceringar eller regleringar av förmånsbestämda planer när reduceringen eller regleringen inträffar. Vinsten eller förlusten skall omfatta eventuell förändring av nuvärdet av den förmånsbestämda förpliktelsen och av förvaltningstillgångarnas verkliga värde samt den oredovisade delen av eventuella tillhörande aktuariella vinster eller förluster och kostnader avseende tjänstgöring under tidigare perioder.
- k. Redovisa en specificerad andel av nettot av de ackumulerade oredovisade aktuariella vinster och förluster som överstiger det större av
  - i. 10 % av nuvärdet av den förmånsbestämda förpliktelsen vid tidpunkten i fråga (före avräkning av förvaltningstillgångar) och
  - ii. 10 % av det verkliga värdet av eventuella förvaltningstillgångar. Den andel aktuariella vinster och förluster som skall redovisas för varje förmånsbestämd plan utgörs av det överskott som föll utanför

- iii. "10 %-korridoren" på förra balansdagen, dividerat med den förväntade genomsnittliga återstående tjänstgöringstiden för de anställda som omfattas av planen.
Rekommendationen tillåter också systematiska metoder för snabbare redovisning, förutsatt att samma metod tillämpas på både vinster och förluster och att metoden tillämpas konsekvent från period till period. Sådan tillåtna metoder inkluderar omedelbar redovisning av alla aktuariella vinster och förluster.
7. Redovisningen av övriga långfristiga ersättningar till anställda är enklare än redovisningen av ersättningar efter avslutad anställning. Aktuariella vinster och förluster samt kostnader avseende tjänstgöring under tidigare perioder redovisas genast.
  8. 8 Ersättningar vid uppsägning är ersättningar som utbetalas på grund av företagets beslut att avsluta en anställds anställning före den normala tidpunkten för anställningens upphörande, eller en anställds beslut att acceptera frivillig avgång i utbyte mot dessa ersättningar. Den händelse som ger upphov till en förpliktelse är uppsägningen snarare än den anställdes tjänster. Företaget skall därför redovisa ersättningar vid uppsägning endast när företaget bevisligen har förbundit sig att antingen
    - a. avsluta en anställds, eller en grupp av anställdas, anställning före den normala tidpunkten för anställningens upphörande eller
    - b. lämna ersättningar vid uppsägning genom erbjudande för att uppmuntra frivillig avgång.
  9. Ett företag har bevisligen förbundet sig att säga upp anställda endast när företaget har en detaljerad formell plan (med ett specificerat minimiinnehåll) för uppsägningen och inte har någon realistisk möjlighet att annullera planen.
  10. 10 När ersättningar vid uppsägning förfaller till betalning mer än tolv månader efter balansdagen skall de diskonteras. Beträffande erbjudanden som görs för att uppmuntra frivillig avgång skall beräkningen av ersättningarna baseras på hur många anställda som förväntas acceptera erbjudandet.
  11. Aktierelaterade ersättningar är ersättningar som ger anställda rätt att antingen erhålla egetkapitalinstrument som emitteras av företaget (eller dess moderföretag) eller där storleken på företagets förpliktelse gentemot anställda beror på det framtida priset på egetkapitalinstrument emitterade av företaget. Rekommendationen kräver vissa upplysningar om sådana ersättningar, men den ger inte några regler för redovisningen eller beräkningen.
  12. 12 Rekommendationen skall tillämpas på finansiella rapporter avseende perioder som påbörjas fr.o.m den 1 januari 2003. Tidigare tillämpning uppmuntras. Om tillämpningen av rekommendationen medför en ökning av företagets skuld för ersättningar efter avslutad anställning får denna ökning fördelas över högst fem år. Om tillämpning av rekommendationen medför en minskning av skulden skall minskningen redovisas genast.
- Hämtat från Redovisningsrådets hemsida, www.redovisningsradet.se**

Innehållsförteckning	Sid.
SYFTE	
_____	8
TILLÄMPNINGSSOMRÅDE	8
DEFINITIONER	
_____	9
KORTFRISTIGA ERSÄTTNINGAR TILL ANSTÄLLDA	12
<i>Redovisning och beräkning</i>	12
– <i>Alla kortfristiga ersättningar till anställda</i>	12
– <i>Betald korttidsfrånvaro</i>	13
– <i>Vinstandels- och bonusplaner</i>	14
<i>Uppllysningar</i>	15
ERSÄTTNINGAR EFTER AVSLUTAD	
ANSTÄLLNING: DISTINKTIONEN MELLAN	
AVGIFTSBESTÄMDA PLANER OCH FÖRMÅNSBESTÄMDA PLANER	15
<i>Planer som omfattar flera arbetsgivare</i>	17
<i>Statliga planer</i>	19
<i>Försäkrade ersättningar</i>	19
ERSÄTTNINGAR EFTER AVSLUTAD	
ANSTÄLLNING: AVGIFTSBESTÄMDA PLANER	20
<i>Redovisning och beräkning</i>	20
<i>Uppllysningar</i>	21
ERSÄTTNINGAR EFTER AVSLUTAD	
ANSTÄLLNING: FÖRMÅNSBESTÄMDA PLANER	21
<i>Redovisning och beräkning</i>	21
– <i>Redovisning av en informell förpliktelse</i>	22
– <i>Balansräkning</i>	22
– <i>Resultaträkning</i>	25
<i>Redovisning och beräkning: nuvärdet av förmånsbestämda</i>	
<i>förpliktelser och kostnader avseende tjänstgöring under innevarande period</i>	25
– <i>Aktuariell beräkningsmetod</i>	25
– <i>Fördelning av ersättningar på tjänstperioder</i>	26
– <i>Aktuariella antaganden</i>	31
– <i>Aktuariella antaganden: diskonteringsränta</i>	32
– <i>Aktuariella antaganden: löner, ersättningar och sjukvårdskostnader</i>	33
– <i>Aktuariella vinster och förluster</i>	34
– <i>Kostnader avseende tjänstgöring under tidigare perioder</i>	35
<i>Redovisning och beräkning: förvaltningstillgångar</i>	37
– <i>Förvaltningstillgångars verkliga värde</i>	37
– <i>Avkastning på förvaltningstillgångar</i>	39
<i>Företagsförvärv</i>	40

<i>Reduceringar och regleringar</i>	40
<i>Rapportering</i>	42
– <i>Kvittning</i>	42
– <i>Specificering i resultaträkningen</i>	43
<i>Upplysningar</i>	43
ÖVRIGA LÅNGFRISTIGA ERSÄTTNINGAR TILL ANSTÄLLDA	45
<i>Redovisning och beräkning</i>	46
<i>Upplysningar</i>	46
ERSÄTTNINGAR VID UPPSÄGNING	47
<i>Redovisning</i>	47
<i>Beräkning</i>	48
<i>Upplysningar</i>	48
AKTIERELATERADE ERSÄTTNINGAR	48
<i>Redovisning och beräkning</i>	49
<i>Upplysningar</i>	49
TILLKOMMANDE	
UPPLYSNINGSKRAV ENLIGT ÅRSREDOVISNINGSLAGEN	51
REDOVISNING I JURIDISK PERSON	51
ÖVERGÅNGSREGLER	52
IKRAFTTRÄDANDE	54
ÖVERENSSTÄMMELSE MED IAS	54
BILAGA 1	
EXEMPEL PÅ BERÄKNINGAR	55
BILAGA 2	
EXEMPEL PÅ UPPLYSNINGAR	60
BILAGA 3	
ÖVERVÄGANDEN I ANSLUTNING TILL REKOMMENDATIONENS UTFORMNING OCH KOMMENTARER TILL REKOMMENDATIONENS INNEHÅLL	66
BILAGA 4	
JÄMFÖRELSE MED TIDIGARE NORMGIVNING	69

ERSÄTTNINGAR TILL ANSTÄLLDA

De avsnitt i denna rekommendation som är skrivna med fet kursiv stil innehåller rekommendationens huvudprinciper. De skall läsa i sammanhang med den förklarande texten som är skriven med normalt typsnitt och i sammanhang med Förord till Redovisningsrådets rekommendationer. Där framgår bl.a. att rekommendationerna inte behöver tillämpas på oväsentliga poster.

SYFTE

Syftet med denna rekommendation är att ange hur ersättningar till anställda skall redovisas och hur upplysningar om sådana ersättningar skall lämnas. Rekommendationen anger att ett företag skall redovisa

- a) en skuld när anställda har utfört tjänster i utbyte mot ersättningar som skall utgå i framtiden och
- b) en kostnad när företaget förbrukar de ekonomiska fördelar som uppstått genom de tjänster som anställda utfört i utbyte mot ersättningar.

TILLÄMPNINGSSOMRÅDE

- 1** *Denna rekommendation skall tillämpas av arbetsgivare vid redovisning av ersättningar till anställda.*
- 2** Rekommendationen behandlar inte redovisningen i pensionsstiftelser.
- 3** Rekommendationen behandlar alla ersättningar till anställda, inklusive sådana ersättningar som tillhandahålls
  - a. enligt formella planer eller andra formella överenskommelser mellan företaget och enskilda anställda, grupper av anställda eller deras representanter,
  - b. enligt lagkrav eller genom branschavtal, enligt vilka företag är skyldiga att bidra till statliga, regionala, branschmässiga eller andra planer som omfattar flera arbetsgivare eller
  - c. genom sådan praxis som ger upphov till en informell förpliktelse. Praxis ger upphov till en informell förpliktelse när företaget inte har något annat realistiskt alternativ än att betala ersättningen i fråga. Ett exempel på en informell förpliktelse är när en förändring i företagets praxis skulle orsaka en oacceptabel skada på företagets relation till sina anställda.

- 4** Ersättningar till anställda omfattar:
- a. Kortfristiga ersättningar till anställda, såsom löner och sociala kostnader, betald semester och betald sjukfrånvaro, vinstandelar och bonus (om betalning sker inom tolv månader från periodens slut) och icke-monetära ersättningar (såsom sjukvård, bostad och bil samt gratis eller subventionerade varor och tjänster) för nuvarande anställda.
  - b. Ersättningar efter avslutad anställning, såsom pensioner, andra ersättningar, livförsäkring och sjukvård.
  - c. Övriga långfristiga ersättningar, inklusive ledighet för dem som varit anställda under lång tid, ”sabbatsår”, ersättningar i samband med jubileer eller andra ersättningar till dem som varit anställda under lång tid, långfristiga ersättningar vid arbetsoförmåga och, om de inte skall betalas i sin helhet inom tolv månader efter periodens slut, vinstandelar, bonus och uppskjutna ersättningar.
  - d. Ersättningar vid uppsägning.
  - e. Aktierelaterade ersättningar.
Eftersom varje kategori i avsnitten a) - e) ovan har olika karaktär anger denna rekommendation särskilda regler för varje kategori.

5 Ersättningar till anställda omfattar ersättningar som lämnas antingen till anställda eller till deras anhöriga och som kan komma att regleras genom betalningar (eller genom tillhandahållande av varor och tjänster) antingen direkt till de anställda, dessas familjemedlemmar eller andra anhöriga eller till andra mottagare, exempelvis försäkringsbolag.

6 En anställd kan utföra tjänster för ett företag på hel- eller deltid, permanent (tills vidare), tillfälligt eller tidsbegränsat. I denna rekommendation omfattar anställda även företagsledare och andra personer i ledande ställning.

DEFINITIONER

7 *Följande termer används i denna rekommendation med den innebörd som anges nedan:*

***Ersättningar till anställda (employee benefits)** är alla former av vederlag ett företag lämnar i utbyte mot tjänster som utförs av anställda.*

***Kortfristiga ersättningar till anställda (short-term employee benefits)** är, med undantag för ersättningar vid uppsägning och aktierelaterade ersättningar, sådana ersättningar som i sin helhet förfaller till betalning inom tolv månader efter utgången av den period under vilken de anställda utför de tjänster som berättigar till ersättningarna.*

***Ersättningar efter avslutad anställning (post-employment benefits)** är sådana ersättningar som betalas sedan anställningen avslutats, med undantag för ersättningar vid uppsägning och aktierelaterade ersättningar.*

***Planer för ersättningar efter avslutad anställning (post-employment benefit plans)** är formella eller informella arrangemang enligt vilka*

företaget lämnar ersättningar efter avslutad anställning till en eller flera anställda.

Avgiftsbestämda planer (defined contribution plans) är planer för ersättningar efter avslutad anställning enligt vilka företaget betalar fastställda avgifter till en separat juridisk enhet och inte har någon rättslig eller informell förpliktelse att betala ytterligare avgifter om den juridiska enheten inte har tillräckliga tillgångar för att betala alla ersättningar till anställda som hänför sig till anställdas tjänstgöring under innevarande period och tidigare perioder.

Förmånsbestämda planer (defined benefit plans) är andra planer för ersättningar efter avslutad anställning än avgiftsbestämda planer.

Planer som omfattar flera arbetsgivare (multi-employer plans) är avgiftsbestämda planer eller förmånsbestämda planer (i båda fallen avses andra planer än statliga) som

- a. sammanför tillgångar som tillförts från olika företag som inte står under gemensamt bestämmande inflytande och
- b. använder dessa tillgångar för att lämna ersättningar till mer än ett företags anställda utifrån principen att avgifts- och ersättningsnivåerna fastställs utan hänsyn till i vilket företag arbetstagarna är anställda.

Övriga långfristiga ersättningar till anställda (other long-term employee benefits) är ersättningar till anställda (utöver ersättningar efter avslutad anställning, ersättningar vid uppsägning och aktierelaterade ersättningar) som inte förfaller till betalning i sin helhet inom tolv månader efter utgången av den period under vilken de anställda utförde tjänster som berättigar till ersättningarna. Ersättningar vid uppsägning (termination benefits) är ersättningar till anställda som utgår på grund av

- a. företagets beslut att avsluta en anställds anställning före den normala tidpunkten för anställningens upphörande eller
- b. en anställds beslut att acceptera frivillig avgång i utbyte mot dessa ersättningar

Aktierelaterade ersättningar (equity compensation benefits) är ersättningar till anställda enligt vilka

- a. anställda är berättigade att erhålla egetkapitalinstrument som emitterats av företaget (eller dess moderföretag) eller
- b. storleken på företagets förpliktelse gentemot de anställda beror på det framtida priset på de egetkapitalinstrument som emitterats av företaget.

Aktierelaterade planer (equity compensation plans) är formella eller informella arrangemang enligt vilka företaget lämnar aktierelaterade ersättningar till en eller flera anställda.

Oantastbara ersättningar till anställda (vested employee benefits) är ersättningar som inte är villkorade av framtida anställning.

Nuvärdet av en förmånsbestämd förpliktelse (present value of a defined benefit obligation) är nuvärdet av de förväntade framtida be-

talningar, utan avdrag för värdet av eventuella förvaltningstillgångar, som krävs för att reglera en förpliktelse som härrör från anställdas tjänstgöring under innevarande period och tidigare perioder.

Kostnader avseende tjänstgöring under innevarande period (current service cost) är ökningen av nuvärdet av förmånsbestämda förpliktelser som härrör från anställdas tjänstgöring under innevarande period.

Räntekostnad (interest cost) är den ökning under perioden av nuvärdet av en förmånsbestämd förpliktelse som uppstår till följd av att ersättningarna är en period närmare reglering.

Förvaltningstillgångar (plan assets) omfattar:a) tillgångar som innehas av en pensionsstiftelse och b) vissa, nedan definierade, försäkringsbrev.

Tillgångar som innehas av en pensionsstiftelse (assets held by a longterm employee benefit fund) är (med undantag för finansiella instrument som emitterats av det rapporterade företaget och inte kan överlåtas) tillgångar som

- a. innehas av en juridisk enhet som är rättsligt skild från det rapporterade företaget och vars enda uppgift är att betala eller finansiera ersättningar till anställda och*
- b. endast kan användas för att betala eller finansiera ersättningar till anställda, inte är tillgängliga för det rapporterade företagens egna fordringsägare (inte ens vid konkurs) och inte kan återföras till det rapporterade företaget såvida inte*
  - I. den juridiska enhetens återstående tillgångar är tillräckliga för att täcka planens eller det rapporterade företagens samtliga relaterade förpliktelser avseende ersättningar till anställda eller*
  - II. tillgångarna återförs till det rapporterade företaget för att ersätta detta för redan betalda ersättningar till anställda.*

Ett försäkringsbrev som är en förvaltningstillgång (a qualifying insurance policy) är ett försäkringsbrev utgivet av en försäkringsgivare som inte är närstående det rapporterade företaget om försäkringsbrevets avkastning

- a. endast kan användas för att betala eller finansiera ersättningar till anställda enligt en förmånsbestämd plan och*
- b. inte är tillgänglig för det rapporterade företagens egna fordringsägare (inte ens vid konkurs) och inte kan återföras till det rapporterade företaget såvida inte*
  - I. avkastningen utgör en större tillgång än som erfordras för att försäkringen skall täcka det rapporterade företagens samtliga relaterade förpliktelser eller*
  - II. behållningen återförs till det rapporterade företaget för att ersätta detta för redan betalda ersättningar till anställda.*

Verkligt värde (fair value) är det belopp till vilket en tillgång skulle kunna överlåtas eller en skuld regleras mellan kunniga parter som är oberoende av varandra, välinformerade och har ett intresse av att transaktionen genomförs.

Avkastning på förvaltningstillgångar (return on plan assets) utgörs av ränta, utdelning och andra intäkter från förvaltningstillgångarna,

jämte realiserade och orealiserade vinster eller förluster på förvaltningstillgångarna, med avdrag för eventuella kostnader för administration och eventuell skatt.

Aktuariella vinster och förluster (actuarial gains and losses) omfattar

- a. erfarenhetsbaserade justeringar (effekterna av skillnader mellan tidigare aktuariella antaganden och vad som faktiskt har inträffat) och*
- b. effekterna av ändringar av aktuariella antaganden.*

Kostnader avseende tjänstgöring under tidigare perioder (past service cost) är den ökning av nuvärdet av den förmånsbestämda förpliktelsen för anställdas tjänstgöring under tidigare perioder som sker under den innevarande perioden genom att ersättningar efter avslutad anställning eller andra långfristiga ersättningar till anställda införs eller förändras. Kostnaden för under tidigare perioder intjänade ersättningar kan antingen vara positiv (när ersättningar införs eller ökas) eller negativ (när befintliga ersättningar reduceras).

ERSÄTTNINGAR EFTER AVSLUTAD ANSTÄLLNING: FÖRMÅNSBESTÄMDA PLANER

48. Redovisningen av förmånsbestämda planer är komplicerad, eftersom det krävs aktuariella antaganden för att beräkna förpliktelsen och kostnaden och eftersom det kan uppstå aktuariella vinster och förluster. Dessutom beräknas förpliktelserna till diskonterade värden, eftersom de kan komma att regleras många år efter att de anställda utfört de relaterade tjänsterna.

Redovisning och beräkning

49. Förmånsbestämda planer kan vara ofonderade eller helt eller delvis fonderade genom avgifter från företaget, och ibland dess anställda, till en juridisk enhet, som rättsligt är fristående från det rapporterande företaget. Betalningen av fonderade ersättningar när de förfaller till betalning beror inte enbart på den juridiska enhetens finansiella ställning och kapitalavkastning utan även på företagets förmåga (och villighet) att täcka underskott i enhetens tillgångar. Därför bär företaget i allt väsentligt den aktuariella risk och den investeringsrisk som är förbundna med planen. Följaktligen överensstämmer inte den kostnad som redovisas för en förmånsbestämd plan nödvändigtvis med den avgift som betalas för perioden.

50. Redovisningen av förmånsbestämda planer innefattar att företaget

- använder aktuariella metoder för att göra en tillförlitlig beräkning av det ersättningsbelopp som de anställda har intjänat i utbyte mot sina tjänster under innevarande period och tidigare perioder. Detta krä

- ver att företaget fastställer hur stora ersättningar som faller på innevarande period och tidigare perioder (se punkterna 67-71) och gör bedömningar (aktuariella antaganden) av demografiska variabler (såsom Personalomsättning och livslängd) och finansiella variabler (såsom framtida ökning av löner och sjukvårdskostnader) vilka påverkar kostnaden för ersättningen (se punkterna 72-91),
- b. diskonterar detta ersättningsbelopp genom att använda den s.k. Projected Unit Credit Method för att fastställa nuvärdet av den förmånsbestämda förpliktelsen och kostnaden avseende tjänstgöring under innevarande period (se punkterna 64-66),
  - c. fastställer det verkliga värdet av eventuella förvaltningstillgångar (se punkterna 102-104),
  - d. fastställer det totala beloppet för aktuariella vinster och förluster och hur stor del av detta belopp som skall redovisas (se punkterna 92-95),
  - e. fastställer den kostnad avseende tjänstgöring under tidigare perioder som uppstår då en plan har inrättats eller ändrats
  - f. och fastställer den vinst eller förlust som uppstår (se punkterna 113-119) på grund av att en plan har reducerats eller reglerats.

Om företaget har mer än en förmånsbestämd plan tillämpar företaget ovannämnda förfarande för varje väsentlig plan för sig.

51. I vissa fall kan skattningar, medelvärden och beräkningsmässiga genvägar ge tillförlitliga närmevärden för de detaljerade beräkningar som beskrivs i denna rekommendation.
Redovisning av en informell förpliktelse

52. *Företaget skall inte endast redovisa sina rättsliga förpliktelser enligt de formella villkoren i en förmånsbestämd plan, utan även de informella förpliktelser som uppstår på grund av företagets praxis. Praxis ger upphov till en informell förpliktelse när företaget inte har något annat realistiskt alternativ än att betala ersättningen i fråga. Ett exempel på en informell förpliktelse är när en förändring i företagets praxis skulle orsaka oacceptabla skador på dess relationer till de anställda.*

53. De formella villkoren för en förmånsbestämd plan kan tillåta att företaget säger upp sina förpliktelser enligt planen. Det är dock vanligtvis svårt för företaget att upphäva en plan om det vill behålla sina anställda. Såvida det inte föreligger belägg för motsatsen baseras därför redovisningen av ersättningar efter avslutad anställning på att ett företag som för närvarande utlovar sådana ersättningar också kommer att fortsätta att göra detta under de anställdas återstående tjänstgöringstid. *Balansräkning*

54. *Det belopp som redovisas som en förmånsbestämd skuld skall vara nettot av*

- a. *nuvärdet av den förmånsbestämda förpliktelsen på balansdagen (se punkt 64),*
- b. *plus eventuella aktuariella vinster (minus eventuella aktuariella förluster) som inte redovisas på grund av vad som anges i punkterna 92-93,*

- c. *minus eventuella kostnader avseende tjänstgöring under tidigare perioder som ännu inte redovisas (se punkt 96),*
- d. *minus det verkliga värdet på balansdagen av de eventuella förvaltningstillgångar med vilka förpliktelse ska regleras (se punkterna 102-104).*

55. Nuvärdet av den förmånsbestämda förpliktelsen utgörs av bruttoförpliktelsen före avdrag av det verkliga värdet av eventuella förvaltningstillgångar.

56. *Företaget skall fastställa nuvärdet av förmånsbestämda förpliktelse och det verkliga värdet av eventuella förvaltningstillgångar med tillräcklig regelbundenhet så att de belopp som redovisas i de finansiella rapporterna inte väsentligt skiljer sig från vad som skulle ha fastställts på balansdagen.*

57. Denna rekommendation uppmuntrar, men kräver inte, att företaget anlitar en behörig aktuarie för beräkningen av alla väsentliga förpliktelse beträffande ersättningar efter avslutad anställning. Av praktiska skäl kan företaget låta göra en detaljerad beräkning av förpliktelse före balansdagen. Resultaten av denna beräkning uppdateras dock med hänsyn till eventuella väsentliga transaktioner och andra väsentliga förändringar av förhållanden (inklusive ändrade marknadspriser och räntesatser) fram till balansdagen.

58. *Det belopp som fastställs enligt punkt 54 kan vara negativt (en tillgång). Företaget skall värdera denna tillgång till det lägsta av följande belopp:*

- a. *Det belopp som fastställs enligt punkt 54.*
- b. *Nettot av*
  - i. *oredovisade aktuariella förluster och kostnader avseende tjänstgöring under tidigare perioder (se punkterna 92, 93 och 96) och*
  - ii. *nuvärdet av tillgängliga ekonomiska fördelar i form av återbetalningar från planen eller i form av minskningar av framtida avgifter till planen. Nuvärdet av dessa ekonomiska fördelar skall fastställas genom användning av den diskonteringsränta som anges i punkt 78.*

59. En tillgång kan uppstå i de fall en förmånsbestämd plan visar ett överskott i sin finansiering eller i vissa fall när aktuariella vinster redovisas.

- a. Företaget redovisar en tillgång i sådana fall eftersom företaget kontrollerar en resurs som utgörs av möjligheten att använda överskottet för att skapa framtida fördelar,
- b. denna kontroll är ett resultat av tidigare händelser (avgifter som företaget betalt och tjänster som den anställde utfört) och
- c. framtida ekonomiska fördelar är tillgängliga för företaget i form av minskningar av framtida avgifter eller kontant återbetalning, antingen direkt till företaget eller indirekt till en annan plan som har underskott.

- 60.** Begränsningarna i punkt 58 b upphäver inte vad rekommendationen anger om fördröjd redovisning av vissa aktuariella förluster (se punkterna 92 och 93) och vissa kostnader avseende tjänstgöring under tidigare perioder (se punkt 96). Begränsningarna upphäver dock övergångsregeln i punkt 160 b. Enligt punkt 123 b VI krävs att företaget lämnar upplysning om eventuella belopp som inte redovisats som tillgång på grund av begränsningen i punkt 58 b.

Exempel som illustrerar punkt 60

En förmånsbestämd plan har följande karakteristika:	
Förpliktelsens nuvärde	1 100
Oredovisade aktuariella förluster	110
Oredovisade kostnader avseende tjänstgöring under tidigare perioder	70
Oredovisad del av ökningen av skulden vid den tidpunkt då denna rekommendation började tillämpas, enligt punkt 160 b	50
Förvaltningstillgångarnas verkliga värde	1 190
Nuvärdet av tillgängliga framtida återbetalningar och minskningar av framtida avgifter	100
<i>Beräkning enligt punkt 58 a = punkt 54</i>	
<i>Förpliktelsens nuvärde (punkt 54 a)</i>	<i>1 100</i>
<i>Oredovisade aktuariella förluster (punkt 54 b)</i>	<i>-110</i>
<i>Oredovisade kostnader avseende tjänstgöring under tidigare perioder (punkt 54 c)</i>	<i>-70</i>
<i>Oredovisad del av ökningen av skulden vid den tidpunkt då denna rekommendation började tillämpas (punkt 160 b)</i>	<i>- 50</i>
<i>Förvaltningstillgångarnas verkliga värde (punkt 54 d)</i>	<i>-1 190</i>
<i>Negativt belopp fastställt enligt punkt 54</i>	<i>- 320</i>
<i>Beräkning enligt punkt 58 b</i>	
<i>Begränsningsbeloppet enligt punkt 58 b beräknas på följande sätt:</i>	
<i>Oredovisade aktuariella förluster</i>	<i>110</i>
<i>Oredovisade kostnader avseende tjänstgöring under tidigare perioder</i>	<i>70</i>
<i>Nuvärdet av tillgängliga framtida återbetalningar och minskningar av framtida avgifter</i>	<i>100</i>
<i>Begränsningsbelopp</i>	<i>280</i>
<i>280 är mindre än 320. Därför redovisar företaget en tillgång om 280 och lämnar upplysning om att begränsningsregeln har minskat tillgångens redovisade värde med 40 (se punkt 123 c VI).</i>	

Resultaträkning

- 61.** *Företaget skall redovisa nettot av följande belopp som kostnad eller (med förbehåll för begränsningsregeln i punkt 58 b) som intäkt, utom i den mån någon annan av Redovisningsrådets rekommendationer kräver eller tillåter att beloppen inkluderas i anskaffningsvärdet för tillgångar:*
- Kostnader avseende tjänstgöring under innevarande period (se punkterna 63-91).*
  - Räntekostnader (se punkt 82).*
  - Den förväntade avkastningen på eventuella förvaltningstillgångar (se punkterna 109-111) och på eventuella rättigheter till ersättningar (se punkt 105).*
  - Aktuariella vinster och förluster, i den mån de redovisas enligt punkterna 92 och 93.*
  - Kostnader avseende tjänstgöring under tidigare perioder, i den mån punkt 96 kräver att företaget skall redovisa dem.*
  - Effekterna av eventuella reduceringar eller regleringar (se punkterna 113 och 114).*
- 62.** Andra rekommendationer från Redovisningsrådet kräver att vissa kostnader för ersättningar till anställda inkluderas i anskaffningsvärdet för tillgångar såsom lager och materiella anläggningstillgångar (se RR 2, Redovisning av varulager och RR 12, Materiella anläggningstillgångar). Eventuella kostnader beträffande ersättningar efter avslutad anställning som inkluderas i anskaffningsvärdet innefattar en tillhörande andel av de komponenter som uppräknas i punkt 61.
- 63.** **Redovisning och beräkning: nuvärdet av förmånsbestämda förpliktelser och kostnader avseende tjänstgöring under innevarande period** Den slutliga kostnaden för en förmånsbestämd plan kan påverkas av många faktorer, såsom slutlöner, personalomsättning och livslängd, utvecklingen av sjukvårdskostnaderna och, för en fonderad plan, avkastningen på förvaltningstillgångarna. Den slutliga kostnaden för planen är osäker och denna osäkerhet kan förväntas bestå under lång tid. För att beräkna nuvärdet av förpliktelserna beträffande ersättningar efter avslutad anställning och relaterade kostnader avseende tjänstgöring under innevarande period är det nödvändigt att använda en aktuariell beräkningsmetod (se punkterna 64-66), fördela ersättningarna på tjänstperioder (se punkterna 67-71) och göra aktuariella antaganden (se punkterna 72-91).

Aktuariell beräkningsmetod

- 64.** *Företaget skall använda den s.k. Projected Unit Credit Method för att fastställa nuvärdet av sina förmånsbestämda förpliktelser, de relaterade kostnaderna avseende tjänstgöring under innevarande period och, i förekommande fall, kostnaderna avseende tjänstgöring under tidigare perioder.*

- 65.** Projected Unit Credit Method (vilken ibland kallas "the accrued benefit method prorated on service" eller "the benefit/years of service method") innebär att varje tjänstgöringsperiod anses ge upphov till en tillkommande enhet av rätt till ersättning (se punkterna 67-71) och att varje sådan enhet beräknas separat för att bygga upp den slutliga förpliktelsen (se punkterna 72-91).

Exempel som illustrerar punkt 65

En klumpsumma betalas när tjänstgöringen upphör. Den uppgår till % av slutlönen multiplicerat med antalet tjänsteår. Lönen år 1 är 10 000 och antas växa med 7 % (räknat på föregående års lön) varje år. Lönen för år 5 kommer således att uppgå till 13 108. Den diskonteringsränta som används är 10 % per år. Följande tabell visar hur förpliktelsen byggs upp för en anställd som förväntas lämna företaget i slutet av år 5, under förutsättning att det inte sker några ändringar av de aktuariaella antagandena. ör enkelhetens skull bortses i detta exempel från den extra justering som krävs för att avspegla möjligheten att anställda lämnar företaget tidigare eller senare än beräknat

År	1	2	3	4	5
<i>Ersättning hänförlig till:</i>					
-tidigare år	0	131	262	393	524
-innevarande år (1 % av slutlönen)	131	131	131	131	131
- innevarande och tidigare år	131	262	393	524	655
<i>Ingående förpliktelse</i>	-	89	196	324	476
<i>Ränta 10 %</i>	-	9	20	33	48
<i>Kostnader avseende tjänstgöring under innevarande år</i>	89	98	108	119	131
<i>Utgående förpliktelse</i>	89	196	324	476	655

Observera:

- 1 Den ingående förpliktelsen är nuvärdet av den ersättning som är hänförlig till tidigare år.
2. Kostnaden avseende tjänstgöring under innevarande år är nuvärdet av den ersättning som fördelats på innevarande år.
3. Den utgående förpliktelsen är nuvärdet av den ersättning som fördelats på innevarande och tidigare år.

- 66.** Företaget diskonterar hela förpliktelsen beträffande ersättningar efter avslutad anställning, även om delar av förpliktelsen förfaller till betalning inom tolv månader från balansdagen.

Fördelning av ersättningar på tjänstperioder

- 67.** När företaget fastställer nuvärdet av sina förmånsbestämda förpliktelser, kostnaderna avseende tjänstgöring under innevarande period och, i förekommande fall, kostnaderna avseende tjänstgöring under tidigare perioder, skall detta ske genom att man fördelar ersättningarna på tjänstperioder enligt planens formel för beräkning av ersättningar. Om en anställds tjänstgöring under senare år kommer att leda till en väsentligt högre ersättningsnivå än under tidigare år, skall emellertid företaget fördela ersättningarna linjärt från och med
- a. den tidpunkt då den anställdes tjänstgöring först medför ersättningsenligt planen (vare sig ersättningarna är avhängiga av fortsatt tjänstgöring eller inte) till och med
  - b. den tidpunkt då den anställdes fortsatta tjänstgöring inte kommer att medföra någon väsentlig ökning av ersättningarna enligt planen, bortsett från ökning till följd av lönehöjningar.
- 68.** Projected Unit Credit Method kräver att företaget fördelar ersättningarna på innevarande period (för att fastställa kostnaden avseende tjänstgöring under innevarande period) och innevarande och tidigare perioder (för att fastställa nuvärdet av förmånsbestämda förpliktelser). Företaget fördelar ersättningarna på de perioder då förpliktelsen att lämna ersättningar efter avslutad anställning uppstår. Denna förpliktelse uppstår när anställda utför tjänster i utbyte mot ersättningar efter avslutad anställning som företaget förväntar sig att betala under framtida rapporteringsperioder. Aktuariella metoder gör det möjligt för företaget att beräkna förpliktelsen med tillräcklig tillförlitlighet för att en skuld skall kunna redovisas.
- 69.** Anställdas tjänstgöring ger upphov till en förpliktelse enligt en förmånsbestämd plan även om ersättningarna beror på framtida anställning (med andra ord är antastbara). Anställdas tjänstgöring innan ersättningen blir oantastbar ger upphov till en informell förpliktelse, eftersom omfattningen av de framtida tjänster som en anställd måste utföra innan denne får rätt till ersättningen minskar vid varje följande balansdag. När företaget beräknar sin förmånsbestämda förpliktelse tar det hänsyn till sannolikheten för att vissa anställda inte kommer att uppfylla kraven för att få ersättningarna. Även om vissa ersättningar efter avslutad anställning, exempelvis ersättningar för sjukvård efter avslutad anställning, bara betalas ut om en viss händelse inträffar efter det att den anställda slutat sin anställning, skapas på liknande sätt en förpliktelse när den anställda utför tjänster som ger rätt till ersättningen om händelsen inträffar. Sannolikheten för att händelsen inträffar påverkar beräkningen av förpliktelsens storlek, men avgör inte huruvida förpliktelsen föreligger.

Exempel som illustrerar punkt 68

1. En förmånsbestämd plan betalar en klumpsumma om 100 för varje tjänsteår, vilken utbetalas vid pensioneringen.

En ersättning om 100 fördelas på varje år. Kostnaden avseende tjänstgöring under innevarande år utgörs av nuvärdet av 100. Nuvärdet av den förmånsbestämda förpliktelsen utgörs av nuvärdet av 100, multiplicerat med antalet tjänsteår fram till balansdagen. Om ersättningen skall betalas ut omedelbart när den anställde lämnar företaget beaktas, vid beräkningen av kostnaden avseende tjänstgöring under innevarande år och nuvärdet av en förmånsbestämda förpliktelsen, den tidpunkt vid vilken den anställde beräknas lämna företaget. På grund av diskonteringseffekten kommer således dessa belopp att vara mindre än de belopp som skulle ha fastställts om den anställde lämnat företaget på balansdagen.

2. En plan tillhandahåller en månatlig pension om 0,2 % av slutlönen multiplicerat med antalet tjänsteår. Pensionen betalas från 65 års ålder.

På varje tjänsteår fördelas en ersättning som är lika med nuvärdet, vid den förväntade pensioneringstidpunkten, av en månatlig pension som uppgår till 0,2 % av den beräknade slutlönen och som skall betalas från den förväntade pensioneringstidpunkten till den förväntade dödstilltidpunkten. Kostnaden avseende tjänstgöring under innevarande år utgörs av nuvärdet av denna ersättning. Nuvärdet av den förmånsbestämda förpliktelsen utgörs av nuvärdet av de månatliga pensionsutbetalningarna (0,2 % av slutlönen, multiplicerat med antalet tjänsteår fram till balansdagen). Kostnaden avseende tjänstgöring under innevarande år och nuvärdet av den förmånsbestämda förpliktelsen diskonteras, eftersom pensionsbetalningarna börjar vid 65 års ålder.

Exempel som illustrerar punkt 69

1. I en plan utbetalas en ersättning om 100 för varje tjänsteår. Ersättningen blir oantastbar efter tio års tjänstgöring.

En ersättning om 100 fördelas på varje år. Under vart och ett av de första tio åren beaktas vid beräkningen av kostnaden avseende tjänstgöring under innevarande år och vid beräkningen av förpliktelsens nuvärde sannolikheten för att vissa anställda inte fullgör tio års tjänst.

2. I en plan utbetalas en ersättning om 100 för varje tjänsteår, förutom för tjänstgöring före 25 års ålder. Ersättningarna blir oantastbara omedelbart.

Ingen ersättning fördelas på tjänstgöring före 25 års ålder, eftersom tjänstgöring dessförinnan inte medför några ersättningar (villkorade eller icke villkorade). En ersättning om 100 fördelas på varje följande år.

70. Förpliktelsen ökar fram till den tidpunkt då den anställdes fortsatta tjänstgöring inte medför någon väsentlig ökning av ersättningarna. Därför fördelas alla ersättningar på perioder som slutar vid eller före denna

tidpunkt. Ersättningarna fördelas på de enskilda redovisningsperioderna enligt planens formel för beräkning av ersättningar. Om en anställds tjänstgöring under senare år kommer att leda till en väsentligt högre ersättningsnivå än under tidigare år fördelas emellertid ersättningarna linjärt till och med den tidpunkt då den anställdes fortsatta tjänstgöring inte kommer att medföra någon väsentlig ökning av ersättningarna. Detta beror på att den anställdes tjänstgöring under perioden i dess helhet slutligen leder till ersättningar på denna högre nivå.

Exempel som illustrerar punkt 70

1. I en plan utbetalas en klumpsumma om 1 000 som blir oantastbar efter tio års tjänstgöring. Planen betalar inga ytterligare ersättningar för efterföljande tjänstgöring.

En ersättning om 100 (1 000 dividerat med tio) fördelas på vart och ett av de första tio åren. Vid beräkningen av kostnaden avseende tjänstgöring under innevarande år under de första tio åren beaktas sannolikheten för att vissa anställda inte fullgör tio års tjänst. Ingen ersättning fördelas på efterföljande år.

2. I en plan utbetalas en klumpsumma om 2 000 till alla anställda som fortfarande är anställda vid 55 års ålder efter tjugo års tjänstgöring, eller som fortfarande är anställda vid 65 års ålder, oavsett tjänstgöringstid.

För anställda som anställs i företaget före 35 års ålder börjar tjänstgöringen leda till ersättningar enligt planen först vid 35 års ålder (en anställd skulle kunna lämna företaget vid 30 års ålder och komma tillbaka vid 33 års ålder utan att ersättningsbeloppet eller tiden för intjänandet påverkas). Ett villkor för dessa ersättningar är fortsatt tjänstgöring. Tjänstgöring efter 55 års ålder leder inte heller till någon väsentligt större ersättning. För dessa anställda fördelar företaget en ersättning om 100 (2 000 dividerat med 20) på varje år från 35 års ålder till 55 års ålder.

För dem som anställs i företaget när de är mellan 35 och 45 år, kommer mer än tjugo års tjänstgöring inte att leda till någon väsentligt större ersättning. För dessa anställda fördelar företaget en ersättning om 100 (2 000 dividerat med 20) på vart och ett av de första tjugo åren.

För en person som anställs i företaget vid 55 års ålder leder mer än tio års tjänstgöring inte till någon väsentligt större ersättning. För en sådan anställd fördelar företaget en ersättning om 200 (2 000 dividerat med 10) på vart och ett av de första tio åren.

Vid beräkningen av kostnaden avseende tjänstgöring under innevarande år och av förpliktelsens nuvärde beaktas för alla anställda sannolikheten för att vissa anställda inte kommer att fullgöra den nödvändiga tjänstgöringsperioden.

3. I en plan för sjukvård efter avslutad anställning ersätts 40 % av den anställdes sjukvårdskostnader efter avslutad anställning om den anställda lämnar företaget efter mer än tio och mindre än tjugo tjänsteår och 50 % av dessa kostnader om den anställda lämnar företaget efter mer än tjugo tjänsteår. **forts.**

forts.

Enligt planens formel för beräkning av ersättningar fördelar företaget 4 % av nuvärdet av de förväntade sjukvårdskostnaderna (40 % dividerat med tio) på vart och ett av de första tio åren och 1 % (10 % dividerat med tio) på vart och ett av de därpå följande tio åren. Vid beräkningen av kostnaden avseende tjänstgöring under respektive år beaktas sannolikheten för att vissa anställda inte kommer att fullgöra den nödvändiga tjänstgöringsperioden för att bli berättigade till hela ersättningen eller delar därav. Inga ersättningar fördelas på anställda som förväntas komma att lämna företaget inom tio år.

4. En plan för sjukvård efter avslutad anställning ersätter 10 % av den anställdes sjukvårdskostnader efter avslutad anställning om den anställde lämnar företaget efter mer än tio och mindre än tjugo tjänsteår, och 50 % av dessa kostnader om den anställde lämnar företaget efter mer än tjugo tjänsteår.

Tjänstgöring under senare år leder till en väsentligt högre ersättningsnivå än under tidigare år. För anställda som förväntas komma att lämna företaget efter tjugo år eller mer fördelar företaget därför ersättningarna linjärt enligt punkt 68. Tjänstgöring efter tjugo år leder inte till något väsentligt större ersättningsbelopp. Därför utgör den ersättning som fördelas på vart och ett av de första tjugo åren 2,5 % av nuvärdet av de förväntade sjukvårdskostnaderna (50 % dividerat med 20)

För anställda som förväntas komma att lämna företaget efter tio men före tjugo tjänsteår är den ersättning som fördelas på vart och ett av de första tio åren 1 % av nuvärdet av de förväntade sjukvårdskostnaderna. För dessa anställda fördelas inga ersättningar på tjänstgöringen mellan slutet av det tionde året och den beräknade tidpunkt då de anställda lämnar företaget.

Inga ersättningar fördelas på anställda som förväntas komma att lämna företaget inom tio år.

- 71.** I de fall ersättningsbeloppet för vart och ett av tjänsteåren är en konstant andel av slutlönen kommer framtida löneökningar att påverka det belopp som krävs för att reglera den förpliktelse som föreligger beträffande tjänstgöring före balansdagen men löneökningarna skapar inte någon tillkommande förpliktelse.
- Därför anses, vid tillämpningen av punkt 67 b, löneökningar inte leda till ytterligare ersättningar, även om ersättningsbeloppet beror på slutlönen och
  - är det ersättningsbelopp som fördelas på varje period en fast andel av den lön som ersättningen är knuten till.

Exempel som illustrerar punkt 71

Anställda har rätt till en ersättning om 3 % av slutlönen för varje tjänsteår före 55 års ålder.

En ersättning om 3 % av den förväntade slutlönen fördelas på vart och ett av åren före 55 års ålder. Detta är den tidpunkt då ytterligare tjänstgöring inte leder till någon väsentligt större ersättning enligt planen. Inga ersättningar fördelas på tjänstgöringsår efter denna ålder.

Aktuariella antaganden

72. *Aktuariella antaganden skall vara neutrala och ömsesidigt förenliga.*

73. Aktuariella antaganden är företagets bästa bedömning av de faktorer som avgör den slutliga kostnaden för att lämna ersättningar efter avslutad anställning. Aktuariella antaganden omfattar:

- a. Demografiska antaganden om framtida karaktäristika hos nuvarande och tidigare anställda (och deras anhöriga) som är berättigade till ersättningar. Demografiska antaganden rör frågor såsom
  - i. livslängd, både under och efter anställningen,
  - ii. personalomsättning samt omfattningen av arbetsförmåga och förtidspensionering,
  - iii. andelen nuvarande och tidigare deltagare i planen som har anhöriga som kommer att vara berättigade till ersättningar och
  - iv. utnyttjandet av sjukvård som omfattas av planen.
- b. Finansiella antaganden. Dessa rör bland annat
  - i. diskonteringsräntan (se punkterna 78-82),
  - ii. framtida löne- och ersättningsnivåer (se punkterna 83-87),
  - iii. beträffande sjukvårdsersättningar: framtida sjukvårdskostnader, inklusive kostnaden för att administrera ersättningskrav och utbetalningar, om denna kostnad är väsentlig (se punkterna 88-91) och
  - iv. den förväntade avkastningen på förvaltningstillgångar (se punkterna 109-111).

74. Aktuariella antaganden är neutrala om de varken är oförsiktiga eller överdrivet försiktiga.

75. Aktuariella antaganden är ömsesidigt förenliga om de återspeglar det ekonomiska sambandet mellan faktorer såsom inflation, löneökningstakt, avkastning på förvaltningstillgångar och diskonteringsränta. Detta innebär exempelvis att alla antaganden som beror på en viss inflationstakt under en viss framtida period (såsom antaganden om räntenivåer och löne- och ersättningsökningar) utgår från samma inflationstakt under denna period.

76. Företaget fastställer diskonteringsräntan och andra finansiella antaganden i nominella tal, såvida inte bedömningar i reala (inflationsjusterade) tal är mer tillförlitliga, exempelvis i en ekonomi med hyperinflation eller i de fall ersättningen är indexreglerad och det finns en fungerande marknad för indexreglerade obligationer i samma valuta och med samma löptid.

77. *Finansiella antaganden skall baseras på marknadens förväntningar på balansdagen beträffande den tidsperiod under vilken förpliktelseerna avses bli reglerade. Hämtat från*

Aktuariella antaganden: diskonteringsränta

- 78.** *Den räntesats som används för att diskontera (både fonderade och ofonderade) förpliktelser beträffande ersättningar efter avslutad anställning skall fastställas med hänsyn till den på balansdagen marknadsmässiga avkastningen på förstklassiga företagsobligationer. I länder där det inte finns någon fungerande marknad för sådana obligationer skall den marknadsmässiga avkastningen (på balansdagen) på statsobligationer användas. Valutan och löptiden för företagsobligationerna eller statsobligationerna skall vara förenliga med valutan och den uppskattade löptiden för förpliktelserna beträffande ersättningar efter avslutad anställning.*
- 79.** Diskonteringsräntan är ett aktuariellt antagande som har väsentlig betydelse. Den återspeglar pengars tidsvärde men inte den aktuariella risken eller placeringsrisken. Vidare återspeglar diskonteringsräntan inte den företagsspecifika kreditrisk som bärs av företagets fordringsägare och inte heller risken att den framtida utvecklingen kan komma att avvika från de aktuariella antagandena.
- 80.** Diskonteringsräntan återspeglar effekten av den uppskattade tidsfördelningen av betalningarna av ersättningarna. I praktiken åstadkoms detta ofta genom att företaget tillämpar en enda vägd genomsnittlig räntesats som återspeglar den uppskattade tidsfördelningen och storleken av betalningarna samt den valuta som dessa skall betalas i.
- 81.** I vissa fall finns det inte någon fungerande marknad för obligationer med en löptid som är tillräckligt lång för att motsvara den beräknade förfallotiden för alla betalningarna. I sådana fall diskonterar företaget betalningar med kortare förfallotid med aktuella marknadsräntor för obligationer med motsvarande löptid och uppskattar diskonteringsräntan för förpliktelser med längre förfallotid genom att extrapolera aktuella marknadsräntor längs avkastningskurvan. Det sammanlagda nuvärdet av en förmånsbestämd förpliktelse är sannolikt inte särskilt känsligt för den diskonteringsränta som används för den del av ersättningarna som skall betalas efter det att företags- eller statsobligationerna med den längsta löptiden förfallit till betalning.
- 82.** Räntekostnaden beräknas genom att diskonteringsräntan i början av perioden multipliceras med nuvärdet av den genomsnittliga förmånsbestämda förpliktelsen under perioden, beräknad med hänsynstagande till eventuella väsentliga förändringar i förpliktelsen. Förpliktelsens nuvärde kan skilja sig från den skuld som redovisas i balansräkningen eftersom skulden redovisas efter avdrag för det verkliga värdet av eventuella förvaltningstillgångar och eftersom vissa aktuariella vinster och förluster samt vissa kostnader avseende tjänstgöring under tidigare perioder inte redovisas omedelbart. (Bilaga 1 förklarar bland annat beräkningen av räntekostnaden.)

*Aktuariella antaganden: löner,
ersättningar och sjukvårdskostnader*

- 83.** *Förpliktelser beträffande ersättningar efter avslutad anställning skall beräknas med hänsyn till*
- uppskattade framtida löneökningar,*
  - de ersättningar som anges i villkoren för planen (eller som följer av eventuella informella förpliktelser som går utöver dessa villkor) på balansdagen och*
  - uppskattade framtida nivåförändringar för eventuella statliga ersättningar som påverkar de ersättningar som skall betalas enligt en förmånsbestämd plan, dock endast om antingen dessa förändringar var beslutade före balansdagen eller tidigare erfarenheter eller andra tillförlitliga tecken tyder på att dessa statliga ersättningar kommer att ändras på ett förutsägbart sätt, exempelvis i takt med framtida förändringar av den allmänna prisnivån eller den allmänna lönenivån.*
- 84.** Uppskattningar av framtida löneökningar tar hänsyn till inflation, tjänstetid, befordran och andra relevanta faktorer såsom utbud och efterfrågan på arbetsmarknaden.
- 85.** Om en plans formella villkor (eller informella förpliktelser som går utöver dessa villkor) kräver att företaget ändrar ersättningarna under framtida perioder beaktas detta vid beräkningen av förpliktelsen. Så är exempelvis fallet när
- företaget under längre tid har ökat ersättningarna exempelvis för att mildra effekterna av inflationen, och det inte finns några tecken på att denna praxis kommer att ändras i framtiden eller
  - b) när företaget redan har redovisat aktuariella vinster och företaget är förpliktigt, antingen enligt planens formella villkor (eller informella förpliktelser som går utöver dessa villkor) eller enligt lagstiftning, att använda planens eventuella överskott till förmån för dem som omfattas av planen (se punkt 98 c).
- 86.** Aktuariella antaganden beaktar inte framtida förändringar av ersättningarna som inte finns fastställda i planens formella villkor (eller informella förpliktelser) på balansdagen. Sådana förändringar medför kostnader avseende tjänstgöring under tidigare perioder, i den mån de förändrar ersättningarna för tjänster före förändringen och b) kostnader avseende tjänstgöring under innevarande och följande perioder, i den mån de förändrar ersättningarna för tjänster efter förändringen.
- 87.** Vissa ersättningar efter avslutad anställning är kopplade till olika faktorer, såsom nivå för statliga ersättningar efter avslutad anställning eller statlig sjukvård. Vid beräkningen av dessa ersättningar beaktas väntade förändringar av faktorerna, baserat på tidigare erfarenheter och andra tillförlitliga belägg.

- 88.** *Antaganden om sjukvårdskostnader skall ta hänsyn till uppskattade framtida kostnadsförändringar både på grund av allmän inflation och specifika förändringar av sjukvårdskostnaderna.*
- 89.** Beräkningen av ersättningar för sjukvård efter avslutad anställning kräver antaganden om nivån på och förekomsten av framtida ersättningskrav samt om kostnaden för att tillmötesgå dessa krav. Företaget uppskattar framtida sjukvårdskostnader på basis av historik över sina egna erfarenheter, kompletterade när så krävs med historik från andra företag, försäkringsföretag, sjukvårdsorgan eller andra källor. Vid uppskattningar av framtida sjukvårdskostnader beaktas effekterna av tekniska framsteg, förändringar i utnyttjandegrad och tillhandahållande av hälsovård samt förändringar av hälsotillståndet hos dem som omfattas av planen.
- 90.** Omfattningen och storleken på ersättningskraven påverkas av de anställdas (och deras anhörigas) ålder, hälsotillstånd och kön och kan påverkas av andra faktorer, exempelvis geografiskt läge. Därför justeras historiken i den mån populationens demografiska sammansättning avviker sig från den population som historiken baseras på. Historiken justeras också i de fall det finns tillförlitliga belägg för att den tidigare trenden inte kommer att fortsätta.
- 91.** Vissa planer för hälsovård efter avslutad anställning kräver att de anställda bidrar till de sjukvårdskostnader som planen täcker. Vid uppskattningar av framtida sjukvårdskostnader beaktas sådana eventuella avgifter, baserat på planens villkor på balansdagen (eller baserat på eventuella informella förpliktelser som går utöver dessa villkor). Förändringar i avgifterna från anställda medför kostnader avseende tjänstgöring under tidigare perioder eller, i förekommande fall, reduceringar. Kostnaden för att tillmötesgå ersättningskraven kan eventuellt minskas genom ersättningar från statliga eller andra sjukvårdsorgan (se punkterna 83 c och 87).

Aktuariella vinster och förluster

- 92.** *När företaget beräknar sin förmånsbestämda skuld enligt punkt 54 skall det redovisa en andel (vilken anges i punkt 93) av sina aktuariella vinster och förluster som intäkt eller kostnad om nettobeloppet av ackumulerade oredovisade aktuariella vinster och förluster vid slutet av den föregående rapporteringsperioden översteg det större av*
- 10 % av nuvärdet av den förmånsbestämda förpliktelsen vid den tidpunkten (före avdrag av förvaltningstillgångar) och*
  - 10 % av det verkliga värdet av eventuella förvaltningstillgångar vid den tidpunkten. Dessa gränsvärden skall beräknas och tillämpas separat på respektive förmånsbestämda plan.*
- 93.** *Den andel aktuariella vinster och förluster som skall redovisas för varje förmånsbestämd plan utgörs av det överskott som fastställs enligt punkt 92 dividerat med den förväntade genomsnittliga återstående tjänstgöringstiden för de anställda som omfattas av planen. Företaget kan dock införa någon annan systematisk metod som leder*

till snabbare redovisning av aktuariella vinster och förluster, förutsatt att denna metod tillämpas konsekvent från period till period. Sådana systematiska metoder får tillämpas även om de aktuariella vinster och förluster ligger inom de gränsvärden som anges i punkt 92.

- 94.** Aktuariella vinster och förluster kan härröra från ökning eller minskning av antingen nuvärdet av en förmånsbestämd förpliktelse eller det verkliga värdet av eventuella relaterade förvaltningstillgångar. Aktuariella vinster och förluster kan bland annat ha följande orsaker:
- Oväntat höga eller låga tal för personalomsättning, förtidspensionering eller livslängd eller ökning av löner (om de formella eller informella villkoren tillhandahåller inflationsjustering av ersättningarna) eller sjukvårdskostnaderna.
  - Effekter av förändringar i uppskattningarna av framtida personalomsättning, förtidspensionering eller livslängd eller av ökning av löner, ersättningar (om de formella eller informella villkoren tillhandahåller inflationsjustering av ersättningarna) eller sjukvårdskostnader.
  - Effekter av ändringar av diskonteringsräntan.
  - Skillnader mellan den verkliga och den förväntade avkastningen på förvaltningstillgångarna (se punkterna 109-111).

- 95.** På lång sikt kan aktuariella vinster och förluster komma att uppväga varandra. Därför bör uppskattningar av förpliktelser beträffande ersättningar efter avslutad anställning lämpligast uppfattas som en spännvidd (eller en "korridor") kring den bästa uppskattningen. Ett företag får, men behöver inte, redovisa aktuariella vinster och förluster som faller inom denna spännvidd. Denna rekommendation har som minimikrav att företaget redovisar en viss angiven andel av de aktuariella vinster och förluster som faller utanför en "korridor" om plus eller minus 10%. (Bilaga 1 förklarar bland annat behandlingen av aktuariella vinster och förluster.) Denna rekommendation tillåter också systematiska metoder för snabbare redovisning av dessa vinster och förluster, förutsatt att metoderna uppfyller de villkor som är fastställda i punkt 93. Sådana tillåtna metoder omfattar exempelvis omedelbar redovisning av alla aktuariella vinster och förluster, både innanför och utanför "korridoren". Punkt 160 b III förklarar behovet att beakta eventuell oredovisad del av ingångsskulden när man redovisar efterföljande aktuariella vinster.

Kostnader avseende tjänstgöring under tidigare perioder

- 96.** *När företaget beräknar sin förmånsbestämda skuld enligt punkt 54 skall kostnader avseende tjänstgöring under tidigare perioder redovisas som en kostnad linjärt fördelad över genomsnittsperioden tills ersättningarna blir oantastbara. I den mån ersättningarna redan är oantastbara omedelbart efter det att en förmånsbestämd plan införts eller ändrats skall företaget omedelbart redovisa kostnaderna avseende tjänstgöring under tidigare perioder.*

- 97.** Kostnader avseende tjänstgöring under tidigare perioder uppstår när företaget inför en förmånsbestämd plan eller ändrar de ersättningar som skall betalas enligt en befintlig förmånsbestämd plan. Sådana ändringar sker i utbyte mot anställdas tjänstgöring under tiden fram till dess att ersättningarna i fråga har blivit oantastbara. Kostnaderna avseende tjänstgöring under tidigare perioder fördelas därför över tiden fram till dess att ersättningarna blivit oantastbara, trots att kostnaden avser anställdas tjänstgöring under tidigare perioder. Kostnaden avseende tjänstgöring under tidigare perioder beräknas som den förändring av den förmånsbestämda skulden som uppstår vid ovannämnda införande eller ändring (se punkt 64).

Exempel som illustrerar punkt 97

Ett företag har en pensionsplan som lämnar en pension om 2 % av slutlönen för varje tjänsteår. Ersättningarna blir oantastbara efter fem tjänsteår. Den 1 januari 20X5 förbättrar företaget pensionen till 2,5 % av slutlönen för varje tjänsteår med början från och med 1 januari 20X1. Vid tidpunkten för förbättringen uppgår nuvärdet av de tillkommande ersättningarna för tjänstgöring från 1 januari 20X1 till 1 januari 20X5 till följande belopp:

Anställda med mer än fem tjänsteår den 1 januari 20X5	150
Anställda med mindre än fem tjänsteår den 1 januari 20X5 (genomsnittlig period innan ersättningarna är oantastbara: tre år)	120
	270

Företaget redovisar omedelbart 150, eftersom dessa ersättningar redan är oantastbara. Företaget redovisar 120 linjärt fördelade över tre år från och med 1 januari 20X5.

- 98.** Kostnader avseende tjänstgöring under tidigare perioder innefattar inte:
- Effekter av skillnader mellan verkliga och tidigare antagna löneökningar på förpliktelsen att betala ersättningar för tjänster utförda under tidigare perioder (det finns inte någon kostnad avseende tjänstgöring under tidigare perioder, eftersom de aktuariella antagandena beaktar den beräknade framtida löneutvecklingen).
  - Under- och överskattningar av skönsmissiga pensionsökningar när företaget har en informell förpliktelse att bevilja sådana öknings (det finns inte någon kostnad avseende tjänstgöring under tidigare perioder, eftersom de aktuariella antagandena beaktar sådana öknings).
  - Uppskattningar av öknings av ersättningarna som härrör från aktuariella vinster som redan har redovisats om företaget är skyldigt, enligt planens formella villkor (eller en informell förpliktelse som går utöver dessa villkor) eller enligt lag, att använda planens eventuella överskott till förmån för dem som omfattas av planen, även om ökningen av ersättningen ännu inte formellt har beviljats (den ökning av förpliktelsen som blir resultatet utgör en aktuariell förlust och inte någon kostnad avseende tjänstgöring under tidigare perioder, se punkt 85 b).

- d. Ökningar av oantastbara ersättningar när antastbara ersättningar övergår till att bli oantastbara (det finns ingen kostnad avseende tjänstgöring under tidigare perioder, eftersom de uppskattade kostnaderna för ersättningen redovisades som kostnader då tjänsterna utfördes).
- e. Effekter av ändringar i planen som minskar ersättningarna för framtida tjänster (en reducering).

99. Företaget upprättar en plan för fördelningen av kostnaderna avseende tjänstgöring under tidigare perioder när ersättningarna införs eller ändras. Det skulle vara ogenomförbart att föra de detaljerade förteckningar som krävs för att identifiera och införa efterföljande förändringar i en sådan avskrivningsplan. Dessutom är det troligt att effekten blir väsentlig endast i de fall det genomförs en reducering eller reglering. Därför behöver företaget bara ändra planen för kostnader avseende tjänstgöring under tidigare perioder om det sker en reducering eller reglering.

100. När företaget minskar de ersättningar som skall utgå enligt en befintlig förmånsbestämd plan, redovisas den därav föranledda minskningen av den förmånsbestämda skulden som en negativ kostnad avseende tjänstgöring under tidigare perioder fördelat på den genomsnittliga tiden tills den minskade delen av ersättningarna blir oantastbar.

101. När företaget minskar vissa ersättningar som skall utgå enligt en befintlig förmånsbestämd plan och samtidigt ökar andra ersättningar som skall betalas enligt planen till samma anställda redovisar företaget nettot av ändringarna.

Redovisning och beräkning: förvaltningstillgångar

Förvaltningstillgångars verkliga värde

102. Eventuella förvaltningstillgångars verkliga värde dras av när man fastställer det belopp som redovisas i balansräkningen enligt punkt 54. När det inte finns något marknadsspris uppskattas förvaltningstillgångarnas verkliga värde, exempelvis genom diskontering av förväntade framtida kassaflöden med en diskonteringsränta som beaktar både den risk som är förbunden med förvaltningstillgångarna och dessa tillgångars förfallotid eller förväntade avyttringstidpunkt (eller om de inte har någon förfallotid den tid som beräknas förflyta tills förpliktelsen i fråga skall regleras).

103. Förvaltningstillgångarna omfattar inte förfallna avgifter från det rapporterade företaget till den självständiga juridiska enheten och inte heller eventuella icke överlåtbara finansiella instrument som företaget har emitterat och som innehas av enheten. Förvaltningstillgångarna minskas med den juridiska enhetens eventuella skulder som inte är hänförliga till ersättningar till anställda, exempelvis rörelseskulder och andra leverantörsskulder samt skulder som härrör från derivatinstrument.

104. I de fall förvaltningstillgångarna inkluderar försäkringsbrev som uppfyller definitionen i punkt 7 av en förvaltningstillgång och som exakt motsvarar storleken på och tidpunkten för vissa eller alla ersättningar som skall betalas enligt planen, bedöms det verkliga värdet av dessa försäkringsbrev vara lika med nuvärdet av den relaterade förpliktelsen en-

ligt beskrivningen i punkt 54 (med förbehåll för den eventuella minskning som krävs om planens rättigheter enligt försäkringsbrev inte är möjliga att helt återvinna).

105. *Endast när det är praktiskt taget säkert att en annan part kommer att ersätta vissa eller alla utgifter som krävs för att reglera en förmånsbestämd förpliktelse skall företaget redovisa sin rätt till ersättning som en separat tillgång. Företaget skall redovisa tillgången till verkligt värde. I alla andra avseenden skall företaget behandla tillgången på samma sätt som förvaltningstillgångar. I resultaträkningen får de kostnader som hänför sig till en förmånsbestämd plan rapporteras netto efter avdrag för redovisade ersättningar.*

106. Ibland kan ett företag räkna med att n annan part, såsom en försäkringsgivare, betalar alla eller en del av de utgifter som krävs för att reglera en förmånsbestämd förpliktelse. Försäkringsbrev som uppfyller definitionen i punkt 7 är förvaltningstillgångar. Företaget redovisar dylika försäkringsbrev på samma sätt som alla andra förvaltningstillgångar och punkt 105 tillämpas inte (se punkterna 39-42 och 104).

107. Punkt 105 behandlar sådana försäkringsbrev som inte motsvarar definitionen av en förvaltningstillgång i punkt 7. Företaget redovisar sin rätt till ersättning enligt försäkringsbrevet som en separat tillgång och inte som en avdragspost vid fastställandet av den förmånsbestämda skulden enligt punkt 54. I alla andra avseenden behandlar företaget tillgången på samma sätt som förvaltningstillgångar. Speciellt gäller att den förmånsbestämda skuld som redovisas enligt punkt 54 ökas (minskas) i den mån nettot av ackumulerade aktuariella vinster och förluster på den förmånsbestämda förpliktelsen och på den hänförliga ersättningen förblir oredovisade enligt punkterna 92 och 93. Punkt 123 c VII kräver att företaget lämnar en kort beskrivning av kopplingen mellan ersättningen och den relaterade förpliktelsen.

<i>Exempel som illustrerar punkterna 105-107</i>	
Förpliktelsens nuvärde	1 241
Oredovisade aktuariella vinster	<u>17</u>
Redovisad skuld i balansräkningen	1 258
Rättigheter enligt försäkringsbrev som exakt motsvarar storleken på och tidpunkten för vissa av de ersättningar som betalas enligt planen. Dessa ersättningar har ett nuvärde om 1 092.	<u>1 092</u>
De oredovisade aktuariella vinsterna om 17 är nettot av ackumulerade aktuariella vinster på förpliktelsen och på rättigheterna till ersättning.	

108. Om rätten till ersättning uppkommer enligt ett försäkringsbrev som exakt motsvarar storleken på och tidpunkten för vissa eller alla ersättningar som skall betalas enligt en förmånsbestämd plan, bedöms ersättningens verkliga värde vara lika med nuvärdet av den relaterade förpliktelsen (med förbehåll för den eventuella minskning som krävs om ersättningen inte är möjlig att helt återvinna).

Avkastning på förvaltningstillgångar

109. Den förväntade avkastningen på förvaltningstillgångarna påverkar den kostnad som redovisas i resultaträkningen. Skillnaden mellan den förväntade och den verkliga avkastningen på förvaltningstillgångarna utgör en aktuariell vinst eller förlust. Den inkluderas i de aktuariella vinsterna och förlusterna på den förmånsbestämda förpliktelsen vid fastställandet av det nettobelopp som jämförs med gränsvärdena för den "10%-korridor" som anges i punkt 92.

110. Den förväntade avkastningen på förvaltningstillgångarna baseras på marknadens förväntningar vid periodens början på avkastning under den relaterade förpliktelsens hela löptid. Vid bestämmandet av den förväntade avkastningen på förvaltningstillgångarna beaktas förändringar i det verkliga värdet av de förvaltningstillgångar som innehåses under perioden till följd av faktiska avgifter som inbetalas till den juridiska personen och faktiska ersättningar som utbetalas från stiftelsen

Exempel som illustrerar punkt 110

Den 1 januari 20X1 var förvaltningstillgångarnas verkliga värde 10 000 och nettot av ackumulerade oredovisade aktuariella vinster var 760. Den 30 juni 20X1 utbetalades ersättningar enligt planen om 1 900 och planen erhöll avgifter om 4 900. Den 31 december 20X1 var förvaltningstillgångarnas verkliga värde 15 000 och nuvärdet av den förmånsbestämda förpliktelsen 14 792. Aktuariella förluster på förpliktelsen för 20X1 var 60.

Den 1 januari 20X1 gjorde det rapporterande företaget följande uppskattningar, baserade på då aktuella marknadsvärden.

Ränte- och utdelningsintäkter, efter skatt som stiftelsen skall betala (%)	9,25
Realiserade och orealiserade vinster på förvaltningstillgångar (efter skatt) (%)	2,00
Administrationskostnader (%)	-1,00
Förväntad avkastning (%)	<u>10,25</u>
<i>För 20X1 uppgår den förväntade och den faktiska avkastningen på förvaltningstillgångarna till följande belopp:</i>	
<i>Avkastning på 10 000 under 12 månader till 10,25 %</i>	<i>1 025</i>
<i>Avkastning på 4 900 – 1 900 = 3 000 under 6 månader till 5 % (motsvarar 10,25 % årsränta räknat med ränta på ränta var sjätte månad)</i>	<i>150</i>
<i>Förväntad avkastning på förvaltningstillgångar under 20X1</i>	<i><u>1 175</u></i>
<i>Förvaltningstillgångarnas verkliga värde den 31 december 20X1</i>	<i>15 000</i>
<i>Avgår: förvaltningstillgångarnas verkliga värde den 1 januari 20X1</i>	<i>-10 000</i>
<i>Avgår: erhållna avgifter</i>	<i>-4 900</i>
<i>Tillkommer: utbetalda ersättningar</i>	<i>1 900</i>
<i>Faktisk avkastning på förvaltningstillgångarna</i>	<i><u>2 000</u></i>
<i>forts</i>	

forts Skillnaden mellan den förväntade avkastningen på förvaltningstillgångarna, 1 175, och den faktiska avkastningen, 2 000, utgör en aktuariell vinst om 825. Därför uppgår de ackumulerade oredovisade aktuariella vinsterna till 1 525 (760 plus 825 minus 60). Enligt punkt 92 går korridorens gräns vid 1 500 (det större av 10 % av 15 000 och 10 % av 14 792). Följande år (20X2) redovisar företaget i resultaträkningen en aktuariell vinst om 25 (1 525 minus 1 500), dividerat med de berörda anställdas förväntade återstående genomsnittliga tjänstgöringstid.

Den förväntade avkastningen på förvaltningstillgångar för 20X2 baseras på marknadens förväntningar den 1 januari 20X2 avseende avkastningen under förpliktelsens hela varaktighet.

111. När företaget fastställer den förväntade och den faktiska avkastningen på förvaltningstillgångarna minskas avkastningen med de förväntade administrationskostnaderna, förutom sådana kostnader som redan inkluderats i de aktuariella antaganden som använts vid beräkningen av förpliktelsen.

112. Företagsförvärv I samband med företagsförvärv redovisas tillgångar och skulder som härrör från ersättningar efter avslutad anställning i koncernbalansräkningen till nuvärdet av förpliktelsen minus eventuella förvaltningstillgångars verkliga värde. Nuvärdet av förpliktelsen inkluderar följande delar, ävenom det förvärvade företaget inte ännu hade redovisat dem vid förvärvstidpunkten:

- a. Aktuariella vinster och förluster som uppstod före förvärvstidpunkten (vare sig de föll inom "10%-korridoren" eller ej).
- b. Kostnader avseende tjänstgöring under tidigare perioder som härrör från ändringar i eller införande av en plan före förvärvstidpunkten.
- c. Belopp som det förvärvade företaget, enligt övergångsreglerna i punkt 160 b, inte redovisat.

Reduceringar och regleringar

113. *Företaget skall redovisa vinster eller förluster till följd av reduceringareller regleringar av en förmånsbestämd plan när reduceringen eller regleringen inträffar. Vinster eller förluster till följd av reduceringareller regleringar skall omfatta:*

- a. *Eventuell förändring av nuvärdet av den förmånsbestämda förpliktelsen.*
- b. *Eventuell förändring av förvaltningstillgångarnas verkliga värde.*
- c. *Eventuella aktuariella vinster och förluster samt kostnader avseendetjänstgöring under tidigare perioder som enligt punkterna 92 och 96 inte redovisats tidigare .*

114. *Innan företaget fastställer effekterna av en reduktion eller reglering skall det omräkna förpliktelsen (och i tillämpliga fall relaterade förvaltningstillgångar) med användning av aktuella aktuariella antaganden (inklusive aktuella marknadsräntor och andra aktuella marknadspriser).*

- 115.** En reducereing inträffar när företaget antingen
- bevisligen förbinder sig att göra en väsentlig minskning av antalet anställda som omfattas av en plan eller
  - ändrar villkoren för en förmånsbestämd plan så att en väsentlig del av framtida tjänster från nuvarande anställda inte längre ger rätt till ersättningar eller endast ger rätt till minskade ersättningar.

En reducereing kan uppkomma genom en enstaka händelse, såsom att man lägger ner en fabrik, upphör med en verksamhet eller avvecklar eller upphäver en plan. En händelse är tillräckligt väsentlig för att betraktas som en reducereing om redovisningen av vinsten eller förlusten till följd av reducereingen har en väsentlig inverkan på de finansiella rapporterna. Reduceringsar sammanhänger ofta med omstruktureringar. Därför redovisas reducereingen vid samma tidpunkt som omstruktureringen.

- 116.** En reglering inträffar när företaget genomför en transaktion som eliminerar alla vidare rättsliga eller informella förpliktelser avseende vissa eller samtliga ersättningar som tillhandahålls enligt en förmånsbestämd plan, exempelvis när en klumpsumma betalas kontant till dem som omfattas av planen, eller på deras vägnar, i utbyte mot deras rätt till vissa ersättningar efter avslutad anställning.

- 117.** I vissa fall tecknar företag en försäkring för att finansiera vissa eller alla ersättningar till anställda som hänför sig till tjänstgöring under innevarande eller tidigare perioder. Att teckna en försäkring utgör inte en reglering om företaget även därefter har kvar en rättslig eller informell förpliktelse (se punkt 39) att betala ytterligare belopp om försäkringsgivaren inte betalar de ersättningar till anställda som anges i försäkringsbrevet. Punkterna 105-108 behandlar redovisning och beräkning av ersättningar enligt försäkringsbrev som inte är förvaltningstillgångar.

- 118.** En reglering inträffar i förening med en reducereing om en plan avvecklas på sådant sätt att förpliktelsen regleras och planen upphör att existera. Avvecklingen av en plan är dock inte en reducereing eller reglering om planen ersätts med en ny plan som erbjuder i allt väsentligt samma ersättningar.

- 119.** När en reducereing endast hänför sig till vissa av de anställda som omfattas av planen, eller när bara en del av en förpliktelse regleras, inkluderar vinsten eller förlusten en proportionell del av tidigare oredovisade kostnader avseende tjänstgöring under tidigare perioder och av aktuariella vinster och förluster (och av ingångsbelopp som förblivit oredovisade enligt punkt 160 b). Den proportionella delen fastställs på basis av förpliktelseernas nuvärde före och efter reducereingen eller regleringen, såvida inte något annat beräkningssätt är lämpligare med hänsyn till omständigheterna. Det kan exempelvis vara lämpligt att använda en eventuell vinst från en reducereing eller reglering av en plan till att först eliminera eventuella oredovisade kostnader avseende tjänstgöring under tidigare perioder hänförliga till samma plan.

Exempel som illustrerar punkt 119

Ett företag avvecklar en verksamhetsgren och de anställda inom denna kommer inte att intjäna några fler ersättningar. Detta utgör en reducering utan någon reglering. Enligt aktuella aktuariella antaganden (inklusive aktuella marknadsräntor och andra aktuella marknadspriser) omedelbart före reduceringen har företaget en förmånsbestämd förpliktelse med ett nuvärde netto om 1 000, förvaltningstillgångar med ett verkligt värde om 820 och ackumulerade oredovisade aktuariella vinster netto om 50. Företaget började tillämpa redovisningsrekommendationen föregående år. Detta ökade nettoskulden med 100, vilket företaget valde att redovisa över fem år (se punkt 160 b). Reduceringen minskar förpliktelsens nuvärde netto med 100 till 900.

Av de tidigare oredovisade aktuariella vinsterna och ingångsbeloppen hänförs sig 10 % (100:1000) till den del av förpliktelsen som eliminerades genom reduceringen. Därför blir reduceringens effekter följande:

	<i>Före reduce- ringen</i>	<i>Reduce rings vinst</i>	<i>Efter reduce- ringen</i>
<i>Förpliktelsens nuvärde netto</i>	1 000	-100	900
<i>Förvaltningstillgångarnas verkliga värde</i>	-820	–	-820
	180	-100	80
<i>Oredovisade aktuariella vinster</i>	50	-5	45
<i>Oredovisade ingångsbelopp (100 x 4/5)</i>	-80	8	-72
<i>Nettoskuld i balansräkningen</i>	150	-97	53

Rapportering*Kvittning*

120. Företaget skall kvitta en tillgång som hänförs sig till en plan mot en skuld som hänförs sig till en annan plan endast när företaget

- har en laglig rätt att använda ett överskott i en plan till att reglera förpliktelser enligt en annan plan och
- avser att antingen reglera förpliktelserna på nettobasis eller realisera överskottet i en plan och samtidigt reglera sin förpliktelse enligt en annan plan.

121. Kriterierna för kvittning liknar dem som gäller för finansiella instrument enligt RR X, Finansiella instrument: klassificering och upplysningar

Specificering i resultaträkningen

122. Denna rekommendation anger inte huruvida företaget skall i resultaträkningen särredovisa kostnader avseende tjänstgöring under innevarande period, räntekostnader och förväntad avkastning på förvaltningstillgångar.

Upplysningar

- 123.** Företaget skall lämna följande upplysningar om förmånsbestämda planer:
- a. Företagets redovisningsprincip för aktuariella vinster och förluster.
  - b. En allmän beskrivning av den aktuella typen av plan.
  - c. En specifikation som visar hur de tillgångar och skulder som redovisas i balansräkningen beräknats och som minst omfattar
    - i. nuvärdet på balansdagen av förmånsbestämda förpliktelser som är helt ofonderade,
    - ii. nuvärdet (före avdrag av förvaltningstillgångarnas verkliga värde) på balansdagen av förmånsbestämda förpliktelser som är helt eller delvis fonderade,
    - iii. det verkliga värdet på balansdagen av eventuella förvaltningstillgångar,
    - iv. nettot av aktuariella vinster och förluster som inte redovisas i balansräkningen (se punkt 92),
    - v. kostnader avseende tjänstgöring under tidigare perioder som ännu inte redovisats i balansräkningen (se punkt 96),
    - vi. eventuella belopp som inte redovisats som tillgång på grund av begränsningsregeln i punkt 58 b,
    - vii. det verkliga värdet på balansdagen av eventuell rättighet till ersättning vilken redovisas som en tillgång enligt punkt 105 (med en kortfattad beskrivning av kopplingen mellan rättigheten till ersättning och den relaterade förpliktelsen) och
    - viii. övriga belopp som redovisas i balansräkningen.
  - d. De belopp som inkluderats i förvaltningstillgångarnas verkliga värde för
    - i. varje kategori av det rapporterade företagets egna finansiella instrument och
    - ii. tillgångar som används av det rapporterade företaget.
  - e. En avstämning som visar rörelserna under perioden i den nettoskuld (eller tillgång) som redovisas i balansräkningen.
  - f. Den totala kostnad som redovisas i resultaträkningen för vardera av följande kategorier, och de poster i resultaträkningen i vilka de är inkluderade:
    - i. Kostnad avseende tjänstgöring under innevarande period.
    - ii. Räntekostnad.
    - iii. Förväntad avkastning på förvaltningstillgångar.
    - iv. Förväntad avkastning på eventuell rätt till ersättningar vilken redovisats som en tillgång enligt punkt 105.

- v. *Aktuariella vinster och förluster.*
- vi. *Kostnad avseende tjänstgöring under tidigare perioder.*
- vii. *Effekterna av eventuella reduceringar och regleringar.*
- g. *Den faktiska avkastningen på förvaltningstillgångar och den faktiska avkastningen på eventuell rätt till ersättningar vilken redovisats som en tillgång enligt punkt 105.*
- h. *De viktigaste aktuariella antaganden som använts på balansdagen, inklusive, i förekommande fall,*
  - i. *diskonteringsräntor,*
  - ii. *föväntad avkastning på eventuella förvaltningstillgångar för de perioder som de finansiella rapporterna omfattar,*
  - iii. *föväntad avkastning på eventuella rättigheter till ersättning vilka redovisas som tillgång enligt punkt 105,*
  - iv. *föväntad löneökningstakt (och föväntad ändring av index eller annan variabel som anges i en plans formella eller informella villkor som bas för framtida ökning av ersättningar),*
  - v. *förändringar av sjukvårdskostnaderna och*
  - vi. *övriga tillämpade väsentliga aktuariella antaganden.*
  - vii. *Ett företag skall lämna upplysning om varje aktuariellt antagande i absoluta termer (exempelvis som en procentsats) och inte endast som skillnaden mellan olika procentsatser eller andra faktorer.*

124. Punkt 123 b kräver en allmän beskrivning av den aktuella typen av plan. En sådan beskrivning särskiljer exempelvis planer enligt vilka pensionerna utgår med överenskomna belopp, planer enligt vilka pensionerna baseras på slutlönen och planer för sjukvård efter avslutad anställning. Ytterligare detaljer krävs inte.

125. När företaget har mer än en förmånsbestämd plan kan upplysningarna lämnas i form av totalsummor eller separat för varje plan eller i de grupperingar som anses vara mest lämpliga. Det kan vara lämpligt att särskilja grupperingarna genom att använda exempelvis följande kriterier:

- a. Planernas geografiska läge, exempelvis genom att skilja inhemska planer från utländska.
- b. Planernas olika risk i de fall denna är väsentligt olika, exempelvis genom att särskilja planer enligt vilka pensionerna utgår med överenskomna belopp, planer enligt vilka pensionerna baseras på slutlönen och planer för sjukvård efter avslutad anställning.

När företaget rapporterar totalsummor för en gruppering planer ges dessa totalsummor i form av vägda medeltal eller relativt smala intervall.

126. Punkt 30 kräver tillkommande upplysningar om förmånsbestämda planer som omfattar flera arbetsgivare och som behandlas som om de vore avgiftsbestämda planer.

- 127.** När så krävs enligt RR X, Upplysningar om närstående¹⁾ lämnar företaget upplysning om
- a. närståendetransaktioner med planer för ersättningar efter avslutad anställning och
  - b. ersättningar efter avslutad anställning till chefspersoner i nyckelställning.
- 128.** När så krävs enligt RR 16, Avsättningar, ansvarsförbindelser och eventualtillgångar lämnar företaget upplysning om ansvarsförbindelser som härrör från förpliktelser beträffande ersättningar efter avslutad anställning.

AKTIERELATERADE ERSÄTTNINGAR

- 147.** Aktierelaterade ersättningar omfattar ersättningar såsom
- a. aktier, aktieoptioner och andra egetkapitalinstrument som emitterats till anställda under det verkliga värde till vilket dessa värdepapper skulle emitterats till tredje man och
  - b. kontanta betalningar vars storlek kommer att bero på det framtida marknadspriset på det rapporterade företags aktier. 1) Redovisningsrådet har givit ut ett utkast till rekommendation baserat på IAS 24, Related Party Disclosures.

Redovisning och beräkning

148. Denna rekommendation anger inga krav beträffande redovisningen och beräkningen av aktierelaterade ersättningar.

Upplysningar

149. De upplysningar som anges nedan är avsedda att göra det möjligt för användarna av de finansiella rapporterna att bedöma vilken inverkan aktierelaterade ersättningar har på företagets finansiella ställning, resultat och kassaflöde. Aktierelaterade ersättningar kan påverka

- a. företagets finansiella ställning genom att göra att företaget måste emittera egetkapitalinstrument eller konvertera finansiella instrument, exempelvis när anställda (eller planer som förvaltar anställdas ersättningar) innehar aktieoptioner eller delvis har uppfyllt de villkor för oantastbarhet som gör det möjligt för dem att i framtiden förvärva aktieoptioner och
- b. företagets resultat och kassaflöde genom att minska omfattningen av de kontanta och andra ersättningar som företaget lämnar till de anställda i utbyte mot deras tjänster.

150. *Företag skall lämna upplysning om följande:*

- a. *Karaktern av och villkoren för aktierelaterade planer (inklusive eventuella villkor för oantastbarhet).*
- b. *Företagets redovisningsprincip för aktierelaterade planer.*
- c. *De belopp avseende aktierelaterade planer som redovisats i resultaträkningen och balansräkningen.*
- d. *Antal och villkor (inklusive, i förekommande fall, utdelning och rösträttsandel, konverteringsrätt, lösendag, lösenpris och förfallodag) beträffande företagets egna egetkapitalinstrument som innehas av aktierelaterade planer (och, när det gäller aktieoptioner, av anställda) i början och slutet av perioden. Företaget skall ange i hur hög grad de anställdas rätt till dessa instrument är oantastbar i början och slutet av perioden.*
- e. *Antal och villkor (inkluderande, i förekommande fall, utdelning och rösträtt, konverteringsrätt, lösendag, lösenpris och förfallodag) beträffande egetkapitalinstrument som emitterats av företaget till aktierelaterade planer eller till anställda (eller som beträffande företagets egna egetkapitalinstrument tilldelats anställda från aktierelaterade planer) under perioden samt det verkliga värdet av eventuella vederlag som företaget erhållit under perioden från dylika planer eller från de anställda.*
- f. *Antal, lösendag och lösenpriser för aktieoptioner som lösts under perioden enligt aktierelaterade planer.*
- g. *Antal aktieoptioner vilka innehades av aktierelaterade planer eller av anställda enligt sådana planer och som förfallit under perioden.*
- h. *Belopp och huvudsakliga villkor för eventuella lån eller garantier som beviljats av det rapporterade företaget till aktierelaterade planer eller på dessa planers vägnar.*

- 151.** *Företaget skall också lämna upplysning om följande:*
- Det verkliga värdet i början och slutet av perioden av de av företagets egna egetkapitalinstrument (förutom aktieoptioner) som innehas av aktierelaterade planer.*
  - Det verkliga värdet vid emissionstidpunkten av företagets egna egetkapitalinstrument (förutom aktieoptioner) som under perioden emitterats av företaget till aktierelaterade planer eller till anställda, eller av dylika planer till anställda. Om det inte är genomförbart att fastställa det verkliga värdet på egetkapitalinstrumenten (förutom aktieoptioner) skall upplysning lämnas om detta förhållande.*
- 152.** När företaget har mer än en aktierelaterad plan kan informationen lämnas genom upplysningar om alla planer sammantagna, genom separata upplysningar om varje plan eller genom upplysningar om sådana grupperingar av planer som anses vara mest lämpliga för bedömning av dels företagets förpliktelse att emittera egetkapitalinstrument enligt sådana planer, dels förändringarna av dessa förpliktelser under den aktuella perioden. Sådana grupperingar kan exempelvis skilja mellan arbetsplats och tjänstetid beträffande berörda grupper av anställda. När företaget lämnar totalsummor för en grupp planer sker detta i form av vägda medeltal eller relativt smala intervall.
- 153.** När företaget har emitterat aktieoptioner till anställda, eller till planer som förvaltar anställdas ersättningar, kan företaget lämna upplysning om totalsumman eller om de grupperingar som anses vara mest lämpliga för bedömning av det antal aktier som kan komma att emitteras och tidpunkten för emissionen samt de likvida medel som kan komma att erhållas till följd av emissionen. Exempelvis kan det vara lämpligt att skilja mellan optioner där lösenpriset överstiger det aktuella marknadspriset och optioner där det aktuella marknadspriset överstiger lösenpriset. Dessutom kan det vara lämpligt att indela upplysningarna i grupper som inte omfattar optioner med en stor variation beträffande lösenpriser eller lösentidpunkter.
- 154.** De upplysningar som krävs i punkterna 150 och 151 är avsedda att uppfylla kraven i denna rekommendation. Tillkommande upplysningar kan krävas för att uppfylla kraven i RR X, Upplysningar om närstående om företaget
- lämnar aktierelaterade ersättningar till chefspersoner i nyckelställning,
  - lämnar aktierelaterade ersättningar i form av finansiella instrument som emitterats av företagets moderföretag eller
  - gör närståendetransaktioner med aktierelaterade planer.
- 155.** Eftersom rekommendationen inte ställer några särskilda krav på redovisning och beräkning beträffande aktierelaterade planer är information om det verkliga värdet på de av det rapporterade företagets finansiella instrument som används i sådana planer till nytta för användarna av de finansiella rapporterna. Eftersom det emellertid inte finns någon samstämmighet om det lämpliga sättet att fastställa aktieoptioners verkliga värde kräver inte denna rekommendation att dylik information skall lämnas.